

Извештај Заснован на Докази

Од анализата на потребите и
состојбата во однос на живеењето со
поддршка на лицата со аутизам

Национален Извештај

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината, која ги одразува ставовите само на авторите, а Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба што може да се направи на информациите содржани во неа.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

За проектот

Проектот Houses4Autism е сеопфатна истражувачка иницијатива која има за цел да ги истражи предизвиците и потребите на младите возрасни лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) додека тие преминуваат кон независно живеење. Финансиран од Европската Унија, проектот ги истражува бариерите со кои се соочуваат овие поединци и ги идентификува механизмите за поддршка кои можат да го олеснат полесниот премин во автономно живеење. Студијата опфати теренско истражување спроведено во пет европски земји: Кипар, Данска, Италија, Северна Македонија и Ирска. Податоците собрани преку структурирани прашалници обезбедија увид во личните искуства на учесниците со независното живеење, адресирање на клучните прашања како што се управувањето со стресот и анксиозноста, преоптоварувањето со сетилата и финансискиот менаџмент.

Овој извештај нуди анализа на собраните податоци, истакнувајќи ги клучните области каде што е неопходна насочена поддршка за лицата со високофункционален аутизам. Овие области вклучуваат поддршка за ментално здравје, практична помош со секојдневните животни задачи и финансиска писменост. Истражувањето дополнително ја истакнува корелацијата помеѓу сензорното преоптоварување, секојдневниот стрес и нивоата на анксиозност, нагласувајќи ја потребата од приспособени интервенции за подобрување на квалитетот на животот на оние од спектарот на аутизам.

Преку оваа анализа, проектот Houses4Autism има за цел да развие најдобри практики и стратегии кои ќе поттикнат независност и самодоверба кај аутистичните поединци, овозможувајќи им да напредуваат во нивните заедници. Анализата на сите податоци е спроведена со користење на софтвер SPSS.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ТАБЕЛА НА СОДРЖИНА

1. Вовед

2. Теоретско истражување

2.1 Профил на земјата

2.1.1 Кипар

2.1.2 Данска

2.1.3 Италија

2.1.4 Република Северна Македонија

2.1.5 Ирска

2.1.6 Европска унија

Кликнете на
мене за да се
вратите на
Содржината

1. Вовед

Проектот Houses4Autism е сеопфатна истражувачка иницијатива која има за цел да ги истражи предизвиците и потребите на младите возрасни лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) додека тие преминуваат кон независно живеење. Финансиран од Европската Унија, проектот ги истражува бариерите со кои се соочуваат овие поединци и ги идентификува механизмите за поддршка кои можат да го олеснат полесниот премин во автономно живеење. Студијата опфати теренско истражување спроведено во пет европски земји: Кипар, Данска, Италија, Северна Македонија и Ирска. Податоците собрани преку структурирани прашалници обезбедија увид во личните искуства на учесниците со независното живеење, адресирање на клучните прашања како што се управувањето со стресот и анксиозноста, преоптоварувањето со сетилата и финансискиот менаџмент.

Овој извештај нуди анализа на собраните податоци, истакнувајќи ги клучните области каде што е неопходна насочена поддршка за лицата со високофункционален аутизам. Овие области вклучуваат поддршка за ментално здравје, практична помош со секојдневните животни задачи и финансиска писменост. Истражувањето дополнително ја истакнува корелацијата помеѓу сензорното преоптоварување, секојдневниот стрес и нивоата на анксиозност, нагласувајќи ја потребата од приспособени интервенции за подобрување на квалитетот на животот на оние од спектарот на аутизам.

Преку оваа анализа, проектот Houses4Autism има за цел да развие најдобри практики и стратегии кои ќе поттикнат независност и самодоверба кај аутистичните поединци, овозможувајќи им да напредуваат во нивните заедници. Анализата на сите податоци е спроведена со користење на софтвер SPSS.

2. Теоретско истражување

Истражувањето имаше за цел да ја идентификува состојбата во моментот на истражување на домување за поддршка за лица со нарушување од спектарот на аутизам (НСА) низ партнерските земји, вклучувајќи ги Кипар, Данска, Италија, Ирска и Северна Македонија. Ова истражување дава анализа за тоа како секоја земја се справува со потребите за домување на лицата со НСА, фокусирајќи се на вклученоста и на јавниот и на приватниот сектор, постојните празнини во обезбедувањето услуги и иновативните чекори преземени за промовирање на независното живеење. Со разбирање на постоечките практики и политики, истражувањето ги истакнува разликите во расположливите ресурси, нивото на учество на владата и невладините организации и степенот до кој технолошкиот напредок и приспособените модели на домување се имплементирани за да се подобри квалитетот на животот на поединците со ASD.

2.1 Профил на земјата

2.1.1 Кипар

Вкупниот процент на лица со НСА:

Вкупно, на Кипар има 7.032 лица со нарушување на спектарот на аутизам. Се пресметува дека приближно 1 дете со аутизам се раѓа на секои 57 раѓања.

Број на организации (јавни, невладини, приватни) кои се домаќини на лица со НСА во нивните сместувачки капацитети:

Севкупно, седум организации во Кипар се вклучени во хостирање на лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) во нивните сместувачки капацитети. Овие организации обезбедуваат поддржани услови за живеење за лицата со попреченост, вклучувајќи интелектуални и визуелни попречености. Р.

Како резултат на овие акции, беа развиени седум нови домови во заедницата преку јавен тендер завршен во 2019 година. Договорите за овие проекти беа потпишани од невладини организации и компании од приватниот сектор. Овие домови беа дизајнирани за да се сместат лица со интелектуални и визуелни попречености. Иако текстот експлицитно не споменува АСН, поединците со АСН често имаат корист од слични сместувачки и услуги за поддршка.

Број на социјални услуги/ центри за социјална помош кои поддржуваат поединци/групи со АСН:

Севкупно, на Кипар работат околу 5 социјални услуги и центри за социјална помош под заштита и поддршка на Министерството за труд, благосостојба и социјално осигурување, кое е одговорно за системот за социјална заштита и администрирање на повеќето парични и бенефиции во натура. во Кипар.

Покрај јавниот сектор, социјални услуги за лицата со попреченост се нудат и низ цела земја од невладини организации (НВО), здруженија на родители, добротворни организации, волонтерски совети во заедницата и приватниот сектор. Службите за социјална заштита и Одделението за социјална инклузија на лица со попреченост се одделенија на Министерството задолжени за благосостојбата на лицата со попреченост. Услугите што ги даваат Службите за социјална заштита се поделени во три категории:

1. Јавна помош, услуги за стари лица и лица со посебни потреби. Услугите имаат за цел да обезбедат пристаен животен стандард за ранливите групи на луѓе (на пример, лицата со попреченост и семејствата со еден родител) и да ја зајакнат врската помеѓу старите/инвалиди и нивните семејства и локалната заедница. Овие цели се постигнуваат преку парична помош, стимулации за вработување и домашна нега, дневна нега и услуги за нега на стари лица и лица со посебни потреби.
2. Работа во заедницата. Услугите имаат за цел да им помогнат на локалните заедници да ги задоволат нивните социјални потреби и да промовираат социјална кохезија. Советите за благосостојба на заедницата и Службите за социјална заштита водат различни програми за социјална заштита, како што се градинки за дневен престој, дневни центри за после училиште и дневни центри за стари лица и лица со посебни потреби.
3. Услуги за семејства и деца. Услугите имаат за цел да им помогнат на семејствата ефективно и одговорно да ги извршуваат своите должности, да ги решаваат семејните спорови и да ги заштитат членовите на семејството од деликвентно однесување и семејно насилство (Министерство за труд, благосостојба и социјално осигурување, Н.Д.).

Вработување и приходи на возрасни лица со НСА:

Податоците од EU-SILC укажуваат на стапка на вработеност за лицата со попреченост во Кипар од 49,7% во 2018 година, споредено со 75,2% за други лица и приближно; 1,1 поен под просекот на ЕУ27; што резултира со проценет јаз во вработувањето попреченост од приближно 25 процентни поени. Истите податоци покажуваат стапки на невработеност од 24,7% и 11,3%, соодветно во 2018 година, а стапката на економска активност за лицата со инвалидитет на Кипар била 66,0%, наспроти 84,7% за другите лица.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со АСН:

Според Министерството за образование, култура, спорт и млади на Кипар, постојат неколку јавни програми во Кипар кои поддржуваат лица со нарушување на спектарот на аутизам (АСД). Иако специфичниот број на програми може да варира со текот на времето, ние презентираме преглед на некои од главните типови јавни програми достапни:

1. Програми за рана интервенција: Овие програми имаат за цел да обезбедат поддршка и интервенција за децата со АСН од мала возраст. Тие често вклучуваат услуги како што се ран скрининг, дијагноза и интервентни терапии прилагодени на потребите на децата со АСН и нивните семејства.

2. Програми за образовна поддршка: Кипар нуди специјални образовни услуги во рамките на државниот училишен систем за поддршка на учениците со АСН. Овие програми може да вклучуваат индивидуализирани образовни планови (ИОП), сместување во училница, специјализирани наставни методи и поддршка од специјалисти за специјално образование.

3. Услуги за терапија: Јавните програми може да понудат пристап до различни терапии за лица со НСА, како што се логопед, работна терапија и бихејвиорална терапија. Овие терапии им помагаат на лицата со НСА да развијат комуникациски вештини, да ги подобрат социјалните интеракции и да управуваат со однесувањата.

4. Програми за социјална поддршка: Јавните програми често обезбедуваат услуги за социјална поддршка на лицата со НСА и нивните семејства. Ова може да вклучува групи за поддршка, услуги за советување и активности во заедницата дизајнирани да промовираат социјална инклузија и благосостојба.

5. Програми за транзиција: Програмите за транзиција им помагаат на лицата со НСА да преминат од училиште во зрелоста. Овие програми може да обезбедат стручна обука, помош за вработување и поддршка со вештини за независно живеење за да им помогнат на лицата со НСА да станат посамостојни.

Полови разлики меѓу лицата со НСА:

Во Кипар, како и во многу други делови од светот, постои забележителна родова разлика меѓу лицата со НСА. Мажите се дијагностицираат почесто од женките. Односот на машки и женски дијагностицирани со НСА во Кипар е приближно 4:1. Ова значи дека за секоја жена дијагностицирана со НСА, има околу четири мажи дијагностицирани со оваа состојба (Stavros Trakoshis et al., 2020).

Ниво на образование на лица со НСА:

Лицата со попреченост (на возраст од 30-34 години) имаат помала веројатност да завршат високо образование отколку нивните невротипни врсници, а овој тренд е зајакнат во поширокиот примерок за возрасната група 30-39 години. Генерално, Кипар има малку подобри резултати од просекот на ЕУ за овие две мерки, но останува значителен јаз меѓу резултатите за младите лица со посебни потреби и другите млади луѓе. Дополнително, во Кипар, младите на возраст од 25-29 години претставуваат околу 41% од населението, додека оние на возраст од 29 до 35 години и повеќе сочинуваат приближно 37%.

2.1 Профил на земјата

2.1.2 Данска

Вкупниот процент на лица со АСН:

Во Данска, преваленцата на нарушување на спектарот на аутизмот (АСН) е документирана преку различни извори. Според податоците од Wisevoter (2023), стапката на аутизам се проценува на 403,84 лица на 100.000 луѓе, што значи вкупно 23.434 лица со АСН. Сепак, посеопфатните национални студии укажуваат на значително повисока проценка. Според Autisme Foreningen (2023), податоците од Агенцијата за социјално и домување откриваат дека приближно 65.000 луѓе, или 1,1% од населението во Данска, имаат официјално дијагностицирана состојба на аутизам. Процентот е значително поголем кај децата и адолесцентите, со 2% од лицата на возраст меѓу 0 и 17 години дијагностицирани со аутизам и до 3,4% од 16-годишниците дијагностицирани до крајот на 2018 година. Овие бројки може да ја потценат вистинската преваленца на АСН, бидејќи тие ги исклучуваат дијагнозите поставени од приватни специјалисти и не успеваат да фатат недијагностицирани лица, што сугерира дека реалниот број на луѓе со АСН во Данска би можел да биде уште поголем.

Институции кои се фокусираат на нарушување на спектарот на аутизам

Во Данска, неколку институции се фокусираат на нарушување на спектарот на аутизам (ASD), обезбедувајќи дијагноза, третман, услуги за поддршка и истражување. Некои истакнати институции вклучуваат:

1. Центар за аутизам: Водечка институција во Данска специјализирана за дијагноза и третман на АСН. Тој нуди сеопфатни услуги за проценка, терапевтски интервенции и поддршка за лицата со АСН и нивните семејства.
2. Клиника за аутизам во Универзитетската болница во Архус: Оваа клиника обезбедува специјализирани дијагностички проценки и мултидисциплинарни интервенции за лица за кои постои сомневање дека имаат АСН. Исто така, спроведува истражување за да се унапреди разбирањето и третманот на аутизмот.
3. Психијатриски центар за деца и адолесценти: Поврзан со болници како што е Ригшоспиталет во Копенхаген, овој центар нуди психијатриски проценки, вклучувајќи проценки за АСН и обезбедува поддршка и третман за деца и адолесценти со аутизам.
4. Специјализирани образовни институции: Неколку училишта и образовни центри низ Данска се грижат посебно за учениците со АСН, обезбедувајќи приспособени образовни програми, терапии и услуги за поддршка за да ги задоволат нивните уникатни потреби.
5. Здружение за аутизам Данска: Иако не е клиничка институција, оваа организација игра клучна улога во застапувањето за лицата со АСН и нивните семејства. Обезбедува информации, ресурси и мрежи за поддршка и промовира свесност и разбирање за аутизмот во данското општество.

Број на организации (јавни, невладини, приватни) кои се домаќини на лица со АСН во нивните сместувачки капацитети

Постојат неколку организации во Данска, вклучувајќи јавни, невладини и приватни

субјекти, кои обезбедуваат сместување и поддршка за поединци со АСН.
Здружението за аутизам Данска е еден истакнат пример.

Јавни организации:

Општински станбени објекти за аутизам (Општински станбени објекти за аутизам)
Регионални институции и центри за аутизам (Регионални институции и центри за аутизам)

НВО:

Аутизам Данска (Асоцијација за аутизам Данска) Локални групи за поддршка на аутизмот

Приватни организации:

The House for Autism AutismeCenter Storstrøm (Центар за аутизам Storstrøm)

Број на социјални услуги/ центри за социјална помош кои поддржуваат поединци/групи со АСН

Данска има мрежа на социјални услуги и центри за социјална помош кои поддржуваат поединци и групи со АСН, обезбедувајќи различни форми на помош прилагодени на нивните потреби. Не постои конкретна сума наведена и затоа набројуваме неколку од нив овде:

1. Центар за аутизам (Центар за аутизам): Обезбедува специјализирани услуги, вклучувајќи советување, терапија и групи за поддршка, за лица со АСН и нивните семејства.
2. Локални општински социјални услуги: Многу општини во Данска нудат социјални услуги и програми за поддршка за лицата со попреченост, вклучително и АСН. Овие услуги може да вклучуваат помош за домување, вработување, образование и вештини за секојдневниот живот.
3. Специјализирани клиники за аутизам: одредени болници или здравствени установи во Данска може да имаат специјализирани клиники за аутизам кои обезбедуваат дијагностички проценки, терапија и услуги за поддршка за лица со АСН.
4. Ресурсни центри за аутизам: Некои региони во Данска може да имаат ресурсни центри за аутизам или слични организации кои нудат информации, ресурси и поддршка за лицата со АСН и нивните семејства.
5. НВО и групи за поддршка: Организациите како што е Аутизам Данска (Autisme Foreningen Danmark) и локалните групи за поддршка на аутизмот можат да понудат социјални услуги, застапување и поддршка за лица со АСН во Данска.

Вработување и приходи на полнолетни лица со АСН

За возрасните со АСН, можностите за вработување се различни, но се подобруваат преку стручна обука и поддржани иницијативи за вработување. Системите за јавна благосостојба обезбедуваат поддршка за приходи за поединци кои не се способни за работа, со напори насочени кон зголемување на вработливоста преку специјализирани програми за обука. Дополнителни детали за овие иницијативи се достапни во истражувањето како што е извештајот ASDEU DK.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со НСА

Данска нуди јавни програми за поддршка на лицата со НСА, вклучувајќи иницијативи за образование и стручна обука, како и социјални услуги насочени кон подобрување на нивниот квалитет на живот.

1. Специјални образовни програми: Данските училишта често обезбедуваат специјални образовни програми и услуги за поддршка прилагодени на потребите на учениците со АСН. Овие програми може да вклучуваат индивидуализирани образовни планови, сместување во училница и поддршка од наставници или помошници за дефектологија.
2. Програми за стручна обука: Јавните програми за стручна обука може да понудат поддршка и ресурси за лицата со АСН да развијат работни вештини, да ги следат можностите за вработување и да преминат кон работната сила.
3. Програми за социјални услуги: Општините во Данска може да понудат програми за социјални услуги дизајнирани да ги поддржат лицата со АСН во различни аспекти од секојдневниот живот, како што се домувањето, здравствената заштита и интеграцијата во заедницата.
4. Услуги за терапија финансирани од владата: Јавните здравствени служби во Данска може да обезбедат пристап до услуги за терапија, како што се говорна терапија, работна терапија и бихејвиорална терапија, за лица со АСН.
5. Иницијативи за поддршка при вработување: Јавните агенции за вработување или програми може да понудат поддршка и ресурси за поединци со АСН кои бараат вработување, вклучувајќи услуги за вработување, обука за работа и помош со вештини за пишување биографија и интервју.

Полови разлики кај лицата со НСА

АСН почесто се дијагностицира кај машките отколку кај жените на глобално ниво, а овој тренд е забележан и во Данска. Сепак, неодамнешното истражување ја нагласува потребата за подлабоко разбирање на родовите разлики во дијагнозата и карактеристиките на АСН во данскиот контекст. Студиите покажуваат дека на жените може да им биде недоволно дијагностицирана или подоцна дијагностицирана поради различната презентација на симптомите. Подетални истражувања за родовите разлики кај АСН во Данска може да се најдат во извештајот на Neuropsychologisk Praksis и студијата на Друштвото за аутизам Данска.

Образовно ниво на лица со АСН

Поединците со АСН во Данска имаат пристап до низа образовни услуги, вклучувајќи специјални образовни програми во редовните училишта и специјализирани училишта кои ги задоволуваат нивните потреби.

Образовните резултати за лицата со АСН во Данска значително се разликуваат во споредба со општата популација. Податоците покажуваат дека додека индивидуите со АСН покажуваат слични стапки на завршување на деветто одделение во споредба со нивните невротипични врсници (96,9% наспроти 98,5%), нивните стапки на завршување за високото средно училиште (35,3% наспроти 78,2%) и високото образование (8,6% наспроти 27,0 %) се значително помали. Стапките на вработеност се исто така пониски кај лицата со АСН, со само 27,2% вработени до 25-годишна возраст, во споредба со 77,7% од невротипната популација. Погolem дел од лицата со АСН (56,9%) се потпираат на јавна помош или инвалидски пензии, во споредба со 13,5% од невротипната популација.

2.1 Профил на земјата

2.1.3 Италија

Вкупниот процент на лица со НСА

Преваленцијата на нарушување на спектарот на аутизмот во Италија останува недокументирана. Официјалните податоци од италијанските региони се ретки, честопати идентификуваат само 3-4 деца на 1.000, потценувајќи ги вистинските бројки поради недоволна дијагноза (ANGSA, 2017). Само една студија на национално ниво предводена од Scattoni et al. (2023) се обиде да ја процени преваленцата на АСН кај децата на возраст од 7-9 години во 198 италијански училишта од 2016 до 2018 година. Оваа студија заклучи дека стапката на преваленца на АСН кај италијанските деца на возраст од 7-9 години е приближно 13,4 на 1.000, со машки до- женски сооднос од 4,4:1.

Институции кои се фокусираат на нарушување на спектарот на аутизам

Институционалната рамка на Европската унија се состои од 7 главни институции, 7 дополнителни тела и над 30 децентрализирани агенции, сите заедно работат за да им служат на колективните интереси на граѓаните на ЕУ. Наместо тоа, во Италија имаме 4 клучни институции кои се фокусираат на аутизмот:

1. Италијанска фондација за аутизам (ФИА).
2. ANGSA (Associazione Nazionale Genitori per Sone con Autismo): Основана во 1985 година, ANGSA ги брани правата на луѓето со аутизам и нивните семејства. Тие обезбедуваат поддршка и ресурси преку мрежа на регионални здруженија и се фокусираат на подобрување на политиките и услугите поврзани со аутизмот (ANGSA).
3. Биро за помош за аутизам во Италија
4. Аутизам Италија Onlus.

Број на организации (јавни, невладини, приватни) кои се домаќини на лица со НСА во нивните сместувачки капацитети

Иако не е достапен прецизен број, во Италија постојат неколку видови на организации, вклучително јавни институции, невладини организации и приватни субјекти, кои ги хостираат и поддржуваат лицата со нарушување на спектарот на аутизам (АСД) во нивните сместувачки капацитети. Некои од истакнатите вклучуваат:

1. ANGSA (Associazione Nazionale Genitori per Sone con Autismo): ова национално здружение ги брани правата на лицата со аутизам и нивните семејства, обезбедувајќи поддршка и ресурси преку мрежа на регионални здруженија.
2. Fondazione Marino per l'Autismo ETS: Сместена во Реџо Калабрија, оваа фондација обезбедува сеопфатни услуги за лица со аутизам.

Број на социјални услуги/ центри за социјална помош кои поддржуваат поединци/групи со НСА

Неколку клучни организации и иницијативи даваат поддршка:

1. Аутизам-Европа: чадор организација која претставува речиси 90 здруженија членки од 38 европски земји. Овие здруженија работат на подобрување на квалитетот на животот на лицата со аутизам преку обезбедување на различни услуги и застапување за нивните права (Autism Europe).
2. Европски центар за политика и истражување на социјалната благосостојба: се ангажира во проекти кои вклучуваат развој и поддршка на социјални услуги за ранливите групи.

Вработување и приходи на полнолетни лица со АСН

Во Италија, стапката на вработеност кај лицата со аутизам е значително помала во споредба со другите групи. Невработеноста несразмерно ги погодува аутистичните поединци, дури и оние со повисоко од просечното образование. Нивната стапка на вработеност е помала од 10%, што е значително под стапката на вработеност од 47% за лицата со попреченост и 72% за оние без попреченост (Национално здружение за аутизам). Овие статистички податоци ја нагласуваат итната потреба да се промовира инклузија на работното место за лицата со аутизам во Италија. Сепак, важно е да се напомене дека во Италија има недостиг од ажурирани специфични истражувања на оваа тема, што е значителен недостаток.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со АСН

Во Италија, неколку јавни програми ги поддржуваат лицата со нарушување на спектарот на аутизам (ASD). Клучните иницијативи и организации вклучуваат:

1. *Fondazione Italiana per l'Autismo (FIA)*: Оваа фондација финансира бројни проекти и иницијативи насочени кон подобрување на животот на лицата со аутизам, вклучувајќи истражување, услуги за поддршка и кампањи за подигање на свеста. ФИА тесно соработува со различни засегнати страни за да го подобри квалитетот на животот на лицата со аутизам и нивните семејства.
2. *Associazione Nazionale Genitori per Sone con Autismo: ANGSA* е национално здружение кое ги брани правата на лицата со аутизам и нивните семејства. Обезбедува поддршка преку мрежа на регионални здруженија кои нудат ресурси, застапување и услуги во заедницата.
3. *Соработка со европските иницијативи*: Италија учествува во пошироки европски иницијативи насочени кон поддршка на лица со АСН. Овие иницијативи често вклучуваат заеднички проекти кои се фокусираат на истражување, најдобри практики и развој на политики за подобрување на услугите за поддршка низ Европа (*Autism Europe & Autism Society*).

Полови разлики кај лицата со АСН

Во Италија, се проценува дека околу 1 од 77 деца (на возраст од 7-9 години) имаат нарушување на спектарот на аутизам (ASD), со повисока преваленца кај мажите, кои имаат 4,4 пати поголема веројатност да бидат погодени од жените. Овие родови разлики во инциденцата на аутизам се предмет на тековно истражување. На пример, истражувачката Валентина Гиглиучи ја истражува улогата на окситоцинот во објаснувањето на овие разлики. Окситоцинот е хормон вклучен во развојот на емоционалните и социјалните врски и варира помеѓу машките и женските. Нејзиното истражување има за цел да идентификува нови терапевтски цели и маркери за рана дијагноза на АСН (*Fondazione Veronesi, 2023*).

Образовно ниво на лица со АСН

Во Италија, учениците на кои им е дијагностициран аутизам редовно посетуваат училиште и се поддржани од дефектолози. Во 2021-2022 година, невродивергентните студенти сочинуваат 3,8% од вкупната студентска популација (*Asperger Online, 2023*). И покрај зголемувањето на специјализираните наставници, предизвиците во инклузијата постојат. Во моментот, во Италија има над 26.000 дефектолози, но процентот на наставници без специфична обука останува висок и изнесува 32%.

2.1 Профил на земјата

2.1.4 Република Северна Македонија

Вкупниот процент на лица со НСА

Во Македонија недостасуваат податоци кои укажуваат на вкупниот број на лица со попреченост и податоци за бројот на различни видови попреченост. Последните информации за населението од последниот попис во РН Македонија во 2021 година допрва треба да дадат точна слика за состојбата. Резултатите покажуваат дека 94.412 лица со попреченост во Македонија претставуваат 5% од вкупното население во РН Македонија. Оваа бројка е значително помала од онаа на Светската здравствена организација.

Институции кои се фокусираат на нарушување на спектарот на аутизам

Ниту една одредена институција нема целна група, само оние со нарушувања од аутистичниот спектар. Сите прашања кои се насочени кон населението со нарушувања од спектарот на аутизам се инкорпорирани во институциите насочени кон населението со попреченост. Владата, Министерството за труд и социјала, Министерството за образование, Министерството за здравство и Агенцијата за вработување се обидуваат да ги подобрат правата и можностите на лицата со АСН.

Број на организации (јавни, невладини, приватни) кои се домаќини на лица со АСН во нивните сместувачки капацитети

Постојат 29 јавни дневни центри за лица со посебни потреби, 13 од НВО и 3 клуба од НВО. Организирано живеење со поддршка на лицата со попреченост Скопски (Волково) Вардарски (Неготино). Услуги: самостоен и организиран престој во посебна станбена единица, постојана или повремена помош од стручни или други лица во остварувањето на основните животни потреби, социјални, работни, културни, рекреативни и други потреби. Корисници: лица со ментална или физичка попреченост, деца без родители и родителска грижа и деца со образовни и социјални проблеми.

Во РН Македонија, неколку активни организации прават мали, но многу значајни чекори во подобрувањето на образованието, вработувањето и квалитетот на животот на лицата со нарушување на спектарот на аутизам:

1. Сина светулка (Sina svetulka): Мисијата на Организацијата е: „Подобрување на квалитетот на животот на лицата со аутизам и нивните семејства, подигање на свеста за потенцијалот на децата и возрасните со нарушувања од спектарот на аутизам преку едукација и директна поддршка на децата и возрасните со аутизам, нивните семејства, професионалци и пошироката јавност.“ Организацијата спроведува различни проекти и организира индивидуален третман на деца и лица со АСН, како и поддржува семејствата со визија за „Вклучување на лица со аутистичен спектар на нарушувања во сите сфери на општеството“.
2. Македонско научно здружение за аутизам (МНЗА): Македонско научно здружение за аутизам е организација која обезбедува ресурси за помош на лицата со аутистичен спектар на нарушувања и нивните семејства, институции и невладини организации кои работат во оваа област, обезбедува научно-истражувачка, едукативна и стручна поддршка во инклузивно општество во кое лицата со аутистичен спектар на нарушувања и нивните семејства имаат квалитетен живот.
3. Во мојот свет (Во мојот свет): Здружение на граѓани за третман на лица со аутизам, АДХД и Аспергеров синдром. Здружението се залага за подобрување и унапредување на подобар животен стандард за оваа категорија граѓани.

Во Република Северна Македонија се спроведува процес на деинституционализација што од една страна подразбира излегување на корисниците од установите за социјална заштита, а од друга страна развој на социјалните услуги во домот, заедницата. и услуги за заштита на не-семејството, кои поддржуваат независност, независно живеење, вклучување и дејствување на лицата со попреченост во заедницата, како и обезбедување помош и поддршка на нивните семејства.

Меѓународното и националното законодавство за деца и лица со попреченост и тековните процеси на трансформација и развој на социјалните услуги преку процесите на децентрализација и деинституционализација во Република Северна Македонија во системот на социјална заштита како услуга во заедницата за деца и лицата со попреченост, во континуитет, мрежата на дневни центри се развива од 2000 година.

Основањето на дневни центри се врши со одредбите на Законот за социјална заштита и Правилникот за начинот, обемот, нормите и стандардите за давање социјални услуги за дневен престој, рехабилитација и реинтеграција и ресоцијализација и простор, средства, персонал утврден според степенот на квалификации и профили според видот на услугата и бројот на корисници и потребната документација за дневен центар, а центар за рехабилитација и центар за ресоцијализација. Отворените дневни центри функционираат како организациски единици на меѓуопштинските центри за социјална работа и се целосно финансирани од Министерството за труд и социјална политика.

Службата за дневен престој обезбедува секојдневна нега, исхрана, одржување на лична хигиена, индивидуални активности за стекнување животни и работни вештини, едукативни, социјални, културни и рекреативни активности, превентивни активности, советување, едукација, академска поддршка, социјална поддршка на лица и нивните семејства и други сродни активности, во зависност од потребите на корисниците. Дневните центри обезбедуваат услуги за најмногу 24 корисници со попреченост во една установа, што овозможува квалитетна нега, можност за имплементација на индивидуален пристап и третмани и групна работа од дефектолози и рехабилитатори, логопед, психолози, физиотерапевти и други профили. Во Република Северна Македонија, дневните центри за лица со попреченост се отворени и функционираат во урбаните средини, овозможувајќи лесна соработка со сите други институции на локално ниво (образовни, социјални, здравствени институции итн.) и интеграција на корисниците во локалната заедница.

Министерството за труд и социјална политика отвори дневни центри во Крива Паланка, Берово, Битола, Гевгелија, Гостивар, Делчево, Македонски Брод, Кавадарци, Свети Николе, Кичево, Куманово, Прилеп (центар за лица со попреченост, центар за лица со церебрална парализа), Пробиштип, Скопје (центар за лица со попреченост, центар за лица со церебрална парализа, центар за деца со аутизам и центар за деца и лица со Даунов синдром), Тетово, Велес, Штип (центар за лица со попреченост и центар за деца). со аутизам), Винаца, Ресен, Крушево, Дебар, Кратово, Струмица, Кочани, Македонска Каменица и Валандово. Во рамките на ЈУ Заводот за рехабилитација на деца и младинци-Скопје како посебно одделение функционира дневниот центар за лица со интелектуална попреченост над 26 години. Над 450 корисници се вклучени во дневните центри.

Сите дневни центри работат пет дена во неделата по 8 часа на ден, а почетокот и крајот на работното време во секој центар се приспособени на потребите на корисниците и нивните родители. Корисниците ги користат услугите на дневните центри преку организирано пристигнување и враќање. Една од приоритетните насоки на Министерството за труд и социјална политика е проширување на мрежата на дневни центри во оние општини каде што сè уште не се развиени дневните услуги за лицата со попреченост.

Министерството за труд и социјална политика кофинансира и шест дневни центри за млади и возрасни лица со ментална попреченост, со кои раководи Републичкиот и Регионален центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост „ЦПЛИП – ПОРАКА“ од Скопје и Неготино.

Вработување и приходи на полнолетни лица со НСА

Недостасува податокот кој ја покажува возрасната популација со АСН во Македонија. Ниту една бројка не го покажува статусот на вработување кај возрасните со аутизам, како и нивниот приход. Повеќето од нив со високофункционална АСН не се дијагностицирани и работат на отворен пазар на труд. Повеќето од возрасните со дијагноза на АСН и предизвикувачко однесување се дел од заштитени компании или дневни центри. За жал, нема наведени податоци за вработеноста и приходите на полнолетните лица со АСН во РН Македонија. Како пример, М. Милошчевска 2021 спроведе истражување во 65 компании во Македонија за ставовите и мислењата на работодавачите на македонските компании и нивните вработени во однос на вработувањето на лица со аутизам и Даунов синдром. Работодавачите немаат ангажирано лица со АСН во нивните компании, но немаат интерес ниту да вработат.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со НСА

Нацрт-верзијата на Националната стратегија за правата на лицата со попреченост 2023-2030 вклучува многу активности кои треба да поддржуваат различни аспекти од секојдневниот живот. Нема конкретни активности насочени кон лицата со АСН, но сè што се однесува на популацијата со попреченост ги вклучува и лицата со аутизам. Во Националната стратегија има една генерална стратешка цел која треба да обезбеди до 2030 година зголемена покриеност и пристап до квалитетни услуги за децата и лицата со попреченост и нивните семејства, како поддршка за самостоен живот и соодветен животен стандард. Стратегијата има дополнителни четири конкретни цели:

- Првата имаше за цел подобрување на квалитетот, пристапот и услугите во предучилишните установи за деца со попреченост;
- Вториот имаше за цел подобрување на социјалните услуги за децата и лицата со попреченост во општеството;
- Третиот беше насочен кон соодветни социјални и финансиски компензации за соодветни животни стандарди;
- А последниот се обидува да обезбеди самостоен живот на лицето со попреченост во општеството.

Полови разлики кај лицата со АСН

Во недостаток на национален регистар и официјални податоци, се проценува дека во Р.Н. Македонија, како и во многу други делови од светот, постои забележителна родова разлика меѓу лицата со АСН. Има повеќе мажи дијагностицирани со АСН отколку жени.

Образовното ниво на лицата со НСА

Повеќето од децата со НСА и предизвикувачко однесување се дел од специјални училишта, специјални единици или во последните години со проекти за инклузија се дел од редовни часови. Повеќето од децата со високофункционална АСН не се дијагностицирани и се дел од редовната настава. Со соодветна поддршка од родителите и наставниците, поединците со АСН веројатно успешно ќе го завршат високото образование. За жал, наставниците не се добро подготвени да ги поддржат учениците со АСН. Поради несоодветна поддршка, децата завршиле само основно и средно училиште - не се достапни податоци за бројот на ученици со АСН.

2.1 Профил на земјата

2.1.5 Ирска

Преваленца на аутизам

Преваленцата на аутизмот во Ирска значително варира во зависност од регионот. Според Националниот совет за специјално образование, приближно еден од секои 65 луѓе во Ирска има дијагноза на аутизам (Тогер, 2023). Дополнително, извршниот директор на здравствената служба (HSE) во Ирска ја процени инциденцата на аутизам во популацијата на еден на 65 (Дојл и Кени, 2022). Сепак, друга студија покажа проценета преваленца на аутизам од 2,9% кај деца на училишна возраст во Северна Ирска, што беше значително повисока од 1,5% проценета во Ирска во истата возрасна група, но неколку години порано (A & Strunecký, 2019). Ова може да сугерира поголема преваленца на возрасни со АСН во Северна Ирска.

Вработување и приходи

Има изненадувачки недостаток на истражувања за вработувањето и заработката на лица со АСН во Ирска, а пребарувањата низ повеќе академски списанија и национални извештаи можеа да го откријат само следново. Околу 80% од луѓето со аутизам во Ирска се невработени (Трејси, 2020 година), а AsIAM проценува дека 85% од аутистите се недоволно вработени, иако не може да се најде академска студија. Иако во моментот нема конкретни податоци за заработката на аутистичните лица во Ирска, фактот дека голем дел може да се недоволно вработени, сугерира дека аутистите се платени значително помалку од не-аутистите и имаат поголема веројатност да бидат вработени во улоги кои не доволно да го искористат својот потенцијал или вештини.

Образовни резултати

Студиите покажаа дека стапките на учество во постсредно образование за младите со АСН се значително пониски од општата популација, при што претходните истражувања сугерираа дека 40% или помалку лица со АСН некогаш посетуваат колеџ, а многу малку добиваат диплома Шатук и сор. (2012). Дополнително, транзицијата на младите со АСН во постсредно образование доби ограничено внимание, нагласувајќи ја потребата да се разберат и да се адресираат значителните потреби на оваа популација додека тие продолжуваат со високото образование (Pinder-Amaker, 2014). Понатаму, резултатите од постсредното образование за младите со АСН се послаби во споредба со оние на младите со други попречености (Ditchman et al., 2017). Ова сугерира дека лицата со АСН може да се соочат со дополнителни предизвици при пристапот и завршувањето на постсредно образование во Ирска, кои не ги доживуваат оние со други попречености. Литературата ја нагласува важноста од опремување на младите со АСН со потребните вештини и поддршка за успешно да се движите кон транзицијата кон зрелоста, вклучително и пристап до соодветни образовни можности (Test et al., 2014).

2.1 Профил на земјата

2.1.6 Европска унија

Вкупниот процент на лица со АСН

Според Елсабаг и сор. (2012), се проценува дека има пет милиони луѓе во Европа кои се на спектарот на аутизам. Сепак, од суштинско значење е да се забележи дека овие податоци се само проценка поради ограничувањата во прибирањето податоци и критериумите за вклучување.

Европската комисија изјави дека „на ЕУ и недостасуваат доволно податоци за тестирање на хипотезите за секуларните промени во инциденцата на аутизам. Поради специфичните методолошки ограничувања, високите стапки на преваленца пријавени во неодамнешните истражувања за аутизмот во ЕУ и САД не можат да се користат за да се извлечат апсолутни заклучоци за ова прашање“ (Монсерат, 2005).

Институции кои се фокусираат на нарушување на спектарот на аутизам

Институционалната рамка на Европската унија се состои од седум главни институции, седум дополнителни тела и преку 30 децентрализирани агенции, сите соработуваат за да им служат на колективните интереси на ЕУ и нејзините граѓани. Овие ентитети, вклучително и приближно 20 специјализирани агенции и тела на ЕУ, извршуваат законодавни задачи и го поддржуваат креирањето политики во различни сектори (извор Евростат).

Број на организации (јавни, невладини, приватни) кои се домаќини на лица со АСН во нивните сместувачки капацитети

Точниот број на организации кои обезбедуваат сместување за лица со АСН, заедно со другите ресурси, не е дефинитивно проценет. Сепак, ЕУ признава најмалку 300 „децентрализирани“ организации кои работат според нејзините политики. Овие децентрализирани ентитети се распространети низ Европа и се занимаваат со прашања кои влијаат на секојдневниот живот на приближно 450 милиони жители на ЕУ. Примерите вклучуваат безбедност на храна, здравствена заштита, правни прашања, безбедност на транспортот, превенција од злоупотреба на супстанции и заштита на животната средина.

Број на социјални услуги/ центри за социјална помош кои поддржуваат поединци/групи со АСН

Четири основни служби и центри за одлучување - Европскиот парламент, Европскиот совет, Советот на Европската унија и Европската комисија - ги водат законодавните процеси, потпомогнати од тела како Судот на правдата на Европската унија и Европската централна банка. Со персонал од околу 60.000 службеници кои опслужуваат 450 милиони Европејци, ЕУ работи ефикасно во споредба со нејзините национални колеги, како што е француското Министерство за финансии, кое вработува 140.000 лица за население од 67 милиони (извор Евростат).

Вработување и приходи на полнолетни лица со АСН

Стапката на вработеност (извор Евростат) кај аутистичната популација е помала од 10%, значително пониска од стапките од 47% за лицата со други попречености и 72% за оние без попреченост. Поединците со аутизам често се недоволно вработени, работат на несигурни или краткорочни позиции со ниски плати, често во институции или засолништа, и се изложени на зголемен ризик од сиромаштија и социјална исклученост. Иако специфичните статистики за приходите не беа идентификувани во истражувањето.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со НСА

Европската унија активно финансира или кофинансира бројни јавни програми, од кои сите се наменети да им помогнат на ранливите популации. Меѓу нивните примарни стратегии е промовирање на вклучување за различни и хендикепирани популации. Оваа стратегија ја нагласува посветеноста на ЕУ да обезбеди дека поединците од сите потекла и способности имаат еднаков пристап до можностите и ресурсите. Преку иницијативи за финансирање и заеднички напори со различни засегнати страни, ЕУ ги урива бариерите и создава поинклузивно општество каде што секој може целосно да учествува и да придонесува значајно. Со ставање приоритет на вклучувањето на разновидни и хендикепирани популации, ЕУ ја демонстрира својата посветеност на поттикнување на поправедно и попростапно општество за сите.

Полови разлики кај лицата со НСА

Недостасуваат неодамнешни статистички податоци за родовите разлики меѓу лицата со АСН, при што последното доставување до Еуростат се случи во 2013 година. Претходните податоци укажуваат на повисока преваленца на дијагнозата на АСН кај мажите во споредба со жените, како што е поддржано од истражувањето (Halladay et al., 2015). Особено, некои истражувачи споменаа дека на момчињата/мажите им се дијагностицира АСН околу четири пати почесто од девојчињата/жените (Кирковски и сор. 2013; Van Wijngaarden-Cremers et al. 2014; Rutherford et al. 2016; Baio et al. 2018). Сепак, некои студии се расправаат против значајните родови разлики, тврдејќи дека жените можат ефикасно да ги камуфлираат карактеристиките на АСН (Fombonne, E., 2020).

Образовното ниво на лицата со НСА

Во Европа, аутистите се соочуваат со големи предизвици во образованието, работата и здравството. Тие често се борат да ја добијат потребната поддршка на училиште, што доведува до високи стапки на невработеност. Оваа дискриминација влијае на целиот нивен живот. Според статистичките податоци избрани од Autism Europe, аутистичните индивидуи наидуваат на значителни бариери за пристап до образование, често соочени со исклучување од главните образовни поставки или несоодветна поддршка во инклузивните средини.

Во Европската унија, приближно 70% од децата со аутизам се школуваат во редовните училишта, според различни извештаи, вклучувајќи податоци од Аутизам-Европа, Националното здружение за аутисти и Европската агенција за посебни потреби и инклузивно образование. Ова е особено точно за оние со повисоко функционален аутизам или Аспергеров синдром, каде што потребата за дополнителна поддршка може да биде помала во споредба со оние со потешки форми на аутизам. Во редовните образовни услови, лицата со нарушување на спектарот на аутизам (АСН) обично учествуваат во основното и раното средно училиште.

Сепак, и покрај тоа што се запишани во редовните поставувања, многу од овие студенти се соочуваат со значителни предизвици поврзани со сензорни чувствителности, социјална интеракција и академски притисоци. Училиштата често имаат различни нивоа на поддршка, а некои ученици може да преминат во специјализирани училишта додека напредуваат низ нивното образование. Како заклучок, аутистичните лица се соочуваат со големи предизвици во образованието, работата и здравството. Тие често се борат да ја добијат потребната поддршка на училиште, што доведува до високи стапки на невработеност. Оваа дискриминација влијае на целиот нивен живот.

Број на јавни програми кои поддржуваат лица со НСА

Европската унија активно финансира или кофинансира бројни јавни програми, од кои сите се наменети да им помогнат на ранливите популации. Меѓу нивните примарни стратегии е промовирање на вклучување за различни и хендикепирани популации. Оваа стратегија ја нагласува посветеноста на ЕУ да обезбеди дека поединците од сите потекла и способности имаат еднаков пристап до можностите и ресурсите. Преку иницијативи за финансирање и заеднички напори со различни засегнати страни, ЕУ ги урива бариерите и создава поинклузивно општество каде што секој може целосно да учествува и да придонесува значајно. Со ставање приоритет на вклучувањето на разновидни и хендикепирани популации, ЕУ ја демонстрира својата посветеност на поттикнување на поправедно и попростапно општество за сите.

Полови разлики кај лицата со НСА

Недостасуваат неодамнешни статистички податоци за родовите разлики меѓу лицата со АСН, при што последното доставување до Еуростат се случи во 2013 година. Претходните податоци укажуваат на повисока преваленца на дијагнозата на АСН кај мажите во споредба со жените, како што е поддржано од истражувањето (Halladay et al., 2015). Особено, некои истражувачи споменаа дека на момчињата/мажите им се дијагностицира АСН околу четири пати почесто од девојчињата/жените (Кирковски и соп. 2013; Van Wijngaarden-Cremers et al. 2014; Rutherford et al. 2016; Baio et al. 2018). Сепак, некои студии се расправаат против значајните родови разлики, тврдејќи дека жените можат ефикасно да ги камуфлираат карактеристиките на АСН (Fombonne, E., 2020).

Образовното ниво на лицата со НСА

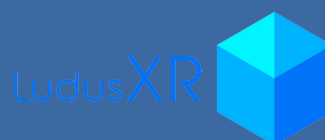
Во Европа, аутистите се соочуваат со големи предизвици во образованието, работата и здравството. Тие често се борат да ја добијат потребната поддршка на училиште, што доведува до високи стапки на невработеност. Оваа дискриминација влијае на целиот нивен живот. Според статистичките податоци избрани од Autism Europe, аутистичните индивидуи наидуваат на значителни бариери за пристап до образование, често соочени со исклучување од главните образовни поставки или несоодветна поддршка во инклузивните средини. Во Европската унија, приближно 70% од децата со аутизам се школуваат во редовните училишта, според различни извештаи, вклучувајќи податоци од Аутизам-Европа, Националното здружение за аутисти и Европската агенција за посебни потреби и инклузивно образование. Ова е особено точно за оние со повисоко функционален аутизам или Аспергеров синдром, каде што потребата за дополнителна поддршка може да биде помала во споредба со оние со потешки форми на аутизам. Во редовните образовни услови, лицата со нарушување на спектарот на аутизам (АСН) обично учествуваат во основното и раното средно училиште.

Сепак, и покрај тоа што се запишани во редовните поставувања, многу од овие студенти се соочуваат со значителни предизвици поврзани со сензорни чувствителности, социјална интеракција и академски притисоци. Училиштата често имаат различни нивоа на поддршка, а некои ученици може да преминат во специјализирани училишта додека напредуваат низ нивното образование.

Како заклучок, аутистичните лица се соочуваат со големи предизвици во образованието, работата и здравството. Тие често се борат да ја добијат потребната поддршка на училиште, што доведува до високи стапки на невработеност. Оваа дискриминација влијае на целиот нивен живот.

Партнери на проектот

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Извештај од Истражувањето

За состојбата и потребите во однос на
живеењето со поддршка на лицата со
аутизам,

Состојбата во Државите
на Партнерските
Организации

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината, која ги одразува ставовите само на авторите, а Комисијата не може да биде одговорна за употребата на информациите содржани во неа.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.1. Кипар

Тековна практика 1: Семеен центар за интервенција и поддршка за аутизам

Земја	Кипар
Наслов на идентификувани тековни практики	1. Центар за семејна интервенција и поддршка за аутизам
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	http://www.dmsw.gov.cy/dmsw/dsid/dsid.nsf/dsipd93_en/dsipd93_en?OpenDocument
Краток опис на досегашната практика	Проектот Центар за семејна интервенција и поддршка за аутизам е кофинансиран од ЕУ, во рамките на Програмата за кохезиона политика „THALIA 2021–2027“, одобрена од Советот на министри на 6-ти мај 2019 година. Мисијата на проектот беше да обезбеди рано интервентни услуги за деца од предучилишна возраст со нарушување на спектарот на аутизам заедно со нивните семејства.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Организацијата и имплементацијата на Центарот беше доделена на Конзорциумот на Европскиот универзитет во Кипар, Социјалниот елемент-Центар за социјален и човечки развој и Центарот за развој и грижа за социјална кохезија, по постапките за јавни набавки и потпишувањето на јавен договор со Одделението за социјална инклузија на лица со попреченост како договорен орган и корисник на Проектот. Договорот е потпишан во август 2021 година, а Центарот започна со работа на 11 октомври 2021 година. Центарот се наоѓа во ново реновирана зграда во Никозија и може да ги обезбедува своите услуги на приближно 300 поединци, деца и нивните семејства годишно.
Резултати/исходи	Главните услуги на Центарот се: <ul style="list-style-type: none">• Психолошка поддршка, совет и психоедукација за родителите• Домашна обука и поддршка за децата и нивните старатели (родители, членови на семејството и/или други) со научни алатки наменети за мали деца со НСА• Услуги за социјална поддршка (обезбедени од социјални работници вработени кај договорниот орган). Покрај водството и надзорот на Договорниот орган, центарот соработува и со Центарот за развој на деца на здравствените услуги на Макаби во Израел за понатамошни насоки, обука и надзор. Центарот е револуционерен проект за Кипар по тоа што обезбедува услуги што е можно поблиску до граѓаните и во најраната можна фаза, дополнително унапредувајќи ја имплементацијата на Конвенцијата на ОН за правата на лицата со посебни потреби, особено членот 26.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.1. Кипар

Тековна практика 2: Дневни центри за возрасни со аутизам

Земја	Кипар
Наслов на идентификувани тековни практики	2. Дневни центри за возрасни со аутизам
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.autismsociety.org.cy/program-cneter-type/%cf%80%cf%81%ce%bf%cf%84%cf%85%cf%80%ce%b1-%ce%ba%ce%b5%ce%bd%cf%84%cf%81%ce%b1-%cf%80%ce%b1%cf%81%ce%b5%ce%bc%ce%b2%ce%b1%cf%83%ce%b7%cf%83-%ce%b5%ce%bd%ce%b7%ce%bb%ce%b9%ce%ba%cf%89%ce%bd/ Stylianou, A. (2017). Мајки со деца со посебни потреби во Кипар: искуства и поддршка (Докторска дисертација, Универзитетски колеџ во Лондон).
Краток опис на досегашната практика	Крајната цел на овие дневни центри фокусирани на доживотното учење е да ги подобрат знаењата, вештините и автономијата на поединците, овозможувајќи им да станат активни членови на општеството, додека овие центри имаат за цел да ги задоволат нивните потреби и да им обезбедат подобар квалитет на живот. преку програми и активности како готвење, градинарство, грижа за себе итн., кои го поттикнуваат нивното учество.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Оваа практика им помага на лицата со аутизам да го ублажат недостатокот на пристап до образование и можности за развој на вештини, особено за оние од обесправени средини или со ограничени ресурси. Нудејќи центри за доживотно учење со приспособени програми и активности, обезбедува пат за поединците да стекнуваат нови знаења и вештини без оглед на нивниот социо-економски статус, со што се промовира социјалната вклученост и еднаквоста на можностите.
Резултати/исходи	Со стекнување нови вештини и подобрување на нивното образование, овие поединци се подобро опремени да бараат можности за вработување кои одговараат на нивните способности и интереси. Ова придонесува за поголема финансиска независност и чувство на исполнетост, помагајќи им да живеат самостојно. Овие центри се во согласност со првата Национална стратегија за попреченост за 2018–2028 година и се состојат од посебна акција во Третиот национален акционен план за попреченост 2021–2023 година.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.1. Кипар

Тековна пракса 3: Програмата „Мост“.

Земја	Кипар
Наслов на идентификувани тековни практики	3. Програмата „Мост“.
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.autismsociety.org.cy/%ce%bc%ce%b5%cf%84%ce%b1%ce%b2%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%ce%b8%ce%b5%cf%81%ce%b1%cf%80%ce%b5%cf%85%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%b3%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%bc%ce%b1-%ce%b3%ce%ad/ Syriopoulou-Delli, C. K., & Folostina, R. (Eds.). (2021). Интервенции за подобрување на адаптивното однесување кај децата со аутистичен спектар на нарушувања. IGI Global.
Краток опис на досегашната практика	Програмата „Мост“ е иновативна иницијатива дизајнирана да обезбеди специјализирана и сеопфатна интервенција за лица со акутни случаи во спектарот на аутизам. Нуди низа услуги и поддршка приспособени да одговори на специфичните потреби и предизвици со кои се соочуваат лицата со аутизам.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Преку холистички пристап, програмата има за цел да ги подобри различните аспекти на нивниот развој, вклучувајќи ги социјалните вештини, комуникациските способности, сензорната обработка и адаптивните однесувања. Со обезбедување насочени интервенции и персонализирана поддршка, програмата „Мост“ се стреми да го подобри севкупниот квалитет на живот на лицата со аутизам и нивните семејства.
Резултати/исходи	Програмата „Мост“ иновира во управувањето со лицата со аутизам за време на кризни периоди, нудејќи специјализирани и ефективни стратегии за интервенција. Оваа програма е дизајнирана да обезбеди насочена поддршка и помош на лица со аутизам кои се соочуваат со акутни предизвици или кризи. Преку комбинација на приспособени интервенции, персонализирана грижа и холистички пристапи, програмата „Мост“ има за цел да им помогне на поединците да се движат низ тешките периоди со поголема леснотија и еластичност.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.1. Кипар

Тековна практика 4: проект eHealth4Autism

Земја	Кипар
Наслов на идентификувани тековни практики	4. Проект eHealth4Autism
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://cyprustimes.com/koinonia/ehealth4autism-gia-enilikes-pou-zoun-me-aftismo/ https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2022-2-CY01-KA210-ADU-000100847
Краток опис на досегашната практика	Проектот има за цел да ја намали стигмата и дискриминацијата врз возрастите кои живеат со аутизам и нивните семејни старатели преку размена на успешни стратегии за подигање на свеста во Кипар, Грција и Белгија во однос на употребата на неклинички решенија, совети и здравствени практики во електронски формат за возрастни и нивните старатели во Европа.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Сегашната практика се однесува на недостатокот на свест и разбирање меѓу клучните општествени чинители во врска со прашањата и потребите на возрастите со нарушување на спектарот на аутизам и нивните семејства. Овој недостаток на свест често води до заблуди, дискриминација и несоодветна поддршка за лицата со аутизам и нивните семејства.
Резултати/исходи	Промовирањето на колективна размена на добри практики и подигање на свеста за предизвиците со кои се соочуваат возрастите со аутизам и нивните семејства води до поголемо разбирање, емпатија и поддршка во општеството. Ова, пак, резултира во поинклузивна средина каде што поединците со аутизам се подобро разбрани, прифатени и поддржани во нивниот секојдневен живот.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.1. Кипар

Тековна пракса 5: ASD-IncluDi проект

Земја	Кипар
Наслов на идентификувани тековни практики	5. ASD-Include проект
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.autismeurope.org/blog/what-we-do/asd-includi-autism-inclusion-in-distance-learning-2022-2024/
Краток опис на досегашната практика	Програмата за вклучување на аутизмот во учењето на далечина (ASD-IncluDi) е иновативен предлог кој има за цел да ги подобри техниките на настава и обука кои моментално се користат во образовните системи со посебни потреби, со примена на специјално развиени ИКТ и ИОТ алатки.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	ASD-IncluDi создава опиплива, иновативна и лесна за интегрирање рамка за обука која ќе им овозможи на едукаторите со посебни потреби да усвојат учење на далечина и ефективно да го користат за достапно и инклузивно образование на лица со АСН.
Резултати/исходи	Примарниот исход на проектот беше да се оптимизира нивниот работен тек на обука и да се задржи чекор со динамично променливите образовни потреби на децата со посебни потреби.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 1: Модел програма за станбени објекти за стари лица со аутизам

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	1. Модел програма за станбени објекти за стари лица со аутизам
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Врска на изворот: https://www.sofiefonden.dk/wp-content/uploads/2018/02/110228_model_programme_for_residential_facilities_for_the_elderly_with_autism_med_res_spreads.pdf Holm, T. (2010). Модел програма за станбени објекти за стари лица со аутизам. Преземено од www.realдания.dk
Краток опис на досегашната практика	Модел-програмата има за цел да обезбеди насоки и практични информации за планирање и развој на станбени услуги приспособени специјално за постари лица со аутизам. Ја нагласува потребата од подобрени станбени капацитети за оваа демографска група, која историски добивала помалку внимание во споредба со децата и помладите возрасни лица со аутизам.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Модел-програмата се однесува на недостатокот на фокус на обезбедување соодветни станбени услуги за постари лица со аутизам. Сите активности првенствено се концентрирани на дијагностицирање и поддршка на децата и младите возрасни, оставајќи празнина во услугите за постарите лица со аутизам кои можеби имаат уникатни потреби поврзани со стареењето.
Резултати/исходи	Соработката помеѓу Фондацијата Софифонден, Аутизам Данска и Реалданија резултираше со развој на Модел програма. Потпирајќи се на експертизата на Данска за аутизам и вклучувајќи разновидна референтна група, Програмата обезбедува иновативни решенија за дизајнирање и адаптирање на станбени објекти за да се задоволат специфичните потреби на постарите лица со аутизам. Наменет е да ја подигне свеста и да послужи како ресурс за идни проекти насочени кон подобрување на условите за живот на оваа демографска група. Програмата е слободно достапна за преземање, промовирајќи ја нејзината широка употреба и имплементација.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 2: Приспособено домување за постари лица со аутизам (исто како 1, но различно)

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	2. Приспособено домување за постари лица со аутизам (исто како 1, но различно споменување)
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Изворна врска: https://bygtek.dk/artikel/andet/skraeddersyede-boliger-til-aeldre-autister
Краток опис на досегашната практика	Фондацијата Софифонден, во соработка со Здружението за аутизам, се обидува да ја подобри основата за изградба на нови станови за стари лица со аутизам. Тие соработуваат со Realdania за да развијат модел програма за изградба на такви станови. Аутизмот за прв пат беше опишан како дијагноза во 1940-тите, а првото специјално училиште за деца со аутизам беше основано во 1964 година. Со оглед на овој историски контекст, групата на постари лица со аутизам е релативно нова, но ја дели потребата од објекти за третман во заштитни средини, слично на децата со аутизам.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Фокусот сега е на развивање домување соодветно за стари лица во заштитна заедница. Ова домување и заедница мора да одговараат на типичниот функционален пад поврзан со возраста и, што е најважно, потребата на постарите аутисти за структура и предвидливост во секојдневниот живот. Нагласено е и дневното активирање, бидејќи неактивноста и пасивноста имаат значителни последици за оваа група. Претстојната модел програма ќе покаже како физичката средина може да обезбеди оптимална основа за домување за постари лица со аутизам.
Резултати/исходи	Томас Холм, претседател на Софифонден, ја нагласува потребата од квалификувана и кохерентна педагогија и грижа во текот на животот на постарите лица со аутизам. Мортен Карлсон, претседател на Здружението за аутизам, ги истакнува предизвиците што се јавуваат кога мерките за помош и образовните стратегии, како што е визуелизацијата, повеќе не се применуваат поради физичко влошување и сериозни болести кај постарите лица со аутизам. Маријана Кофоед, проект менаџер во Realdania, ја нагласува важноста да се разбере како физичката средина може да ги поддржи специфичните потреби на оваа демографија.

2.2. Тековни практики и статус на куќи за поддршка за поединци со ASD

2.2.2 Данска

Тековна практика 3: Нарушувања од спектарот на аутизам во Европската унија (ASDEU) Проект: Резултати од истражувањето за услуги за возрасни со аутизам во Данска

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	3. Проект за нарушувања од спектарот на аутизам во Европската унија (ASDEU): Резултати од истражувањето за услуги за возрасни со аутизам во Данска
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://pure.au.dk/ws/files/191028939/ASDEU_DK_final1_16_juni.pdf
Краток опис на досегашната практика	Извештајот ги презентира наодите од онлајн анкета спроведена како дел од проектот ASDEU во 11 европски земји, вклучително и Данска. Истражувањето имаше за цел да ја истражи достапноста и потребите за услуги за возрасни со аутизам. Три верзии на истражувањето беа дистрибуирани до возрасни со аутизам, негуватели на возрасни со аутизам и професионалци кои работат во услуги за возрасни.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Иако има драматично зголемување на дијагнозите за аутизам од 1990-тите, истражувањата и услугите претежно се фокусирани на децата. Малку е познато за долгорочните резултати или најдобрите практики за третман и нега на возрасни со аутизам. Истражувањето имаше за цел да го реши овој јаз преку проценка на тековната достапност на услугите и практиките во Данска.
Резултати/исходи	Во истражувањето учествувале 630 дански испитаници, вклучувајќи 221 возрасно лице со аутизам, 154 негуватели на возрасни лица со аутизам и 255 професионалци. Наодите укажуваат на преовладување на жените во сите испитанички групи, но поголем процент на мажи со аутизам меѓу возрасните негуватели. Возрасните лица со аутизам обично се постари во споредба со возрасните негуватели, при што многумина пријавиле факултетско или универзитетско образование. Професионалците имаат поголема веројатност да пријават дека ги доживеале препорачаните карактеристики на услугите во споредба со возрасните или негувателите. Идентификувани се предизвици во областите како што се дијагноза, постдијагностичка поддршка, здравствена заштита, транзиции во животот и грижа за стари лица. Препораките вклучуваат подобрување на пристапот до дијагноза и постдијагностичка поддршка, решавање на потребите за здравствена заштита, поддршка на транзициите за време на возрасниот живот и подобрување на услугите за постарите со аутизам. Page 14 референци кукиштеСтраница 18 референци кукиште Страна 54 референци за домување

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со

2.2.2 Данска

Тековна практика 4: Предизвикувачките услови во домувањето за возрасни со аутизам откриени од социјалната инспекција

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	4. Предизвикувачките услови во домовите за возрасни со аутизам откриени од социјалната инспекција
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Вести напис – Извештај од социјалната инспекција од Socialtilsyn Midt, ноември 2019 година https://jyllands-posten.dk/jpaarhus/ECE11758079/autismeforening-rapport-er-chokerende-laesning/
Краток опис на досегашната практика	Неодамнешниот извештај на Социјалната инспекција во Данска откри сериозни недостатоци во објектите за домување за возрасни со аутизам во регионот Митјиланд. Инспекцијата ја истакнува распространетата култура на малтретирање и несоодветна грижа во организацијата, што предизвикува сериозна загриженост кај групите за застапување како Landsforeningen Autisme.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Оваа практика се однесува на критичната потреба членовите на персоналот да поседуваат знаења, вештини и компетенции потребни за да обезбедат квалитетна грижа и поддршка на возрасните со аутизам. Многу лица со АСН имаат уникатни стилови на комуникација, сензорна чувствителност и модели на однесување кои бараат специјализирани пристапи за нега. Програмите за обука имаат за цел да го подобрат разбирањето на АСН на членовите на персоналот и да ги опремаат со алатки за создавање на поддржувачки и инклузивни средини во објектите за домување.
Резултати/исходи	Зголемена компетентност на персоналот: Програмите за обука доведоа до забележително подобрување во способноста на членовите на персоналот ефективно да комуницираат со возрасните со аутизам, да управуваат со предизвикувачките однесувања и соодветно да реагираат на кризни ситуации. Зајакнат квалитет на нега: членовите на персоналот кои поминале низ сеопфатна обука покажуваат поголемо разбирање за различните потреби на возрасните со аутизам, што резултира со испорака на поиндивидуализирана и личност-центрирана нега. Подобрено задоволство на жителите: Аутистичните возрасни лица кои живеат во установи со добро обучен персонал велат дека се чувствуваат повеќе поддржани, разбрани и почитувани, што доведува до повисоки нивоа на задоволство и севкупна благосостојба. Намалување на инциденти: Објектите кои имплементирале силни програми за обука доживеале намалување на инцидентите на малтретирање, занемарување и злоупотреба, што придонесува за побезбедна и побезбедна средина за жителите.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 5: Проценка на услугите и испораката на аутистичниот спектар на нарушувања (ASD) во Европската унија: наоди од проектот ASDEU

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	5. Проценка на услугите и испораката за нарушувањата од спектарот на аутизам (ASD) во Европската Унија: наоди од проектот ASDEU
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Brugha, T. S., Costello, H., Strydom, A., Asaria, M., & Knapp, M. (2021). Проценка на услугите и испораката на аутистичниот спектар на нарушувања (ASD) во Европската унија: наоди од проектот ASDEU. Граници во психијатријата, 12, 644506. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9226363/
Краток опис на досегашната практика	Оваа студија, дел од проектот за нарушување на спектарот на аутизам во Европската унија (ASDEU), имаше за цел да ги процени тековните услуги и практики за возрасни лица со аутизам во Европската унија. Беа развиени посебни верзии на анкети за возрасни со аутизам, негуватели на возрасни со аутизам и професионалци во услуги за возрасни. Истражувањето опфати различни области на услуги, вклучувајќи станбени, вработување, образование, финансиски и социјални услуги. Податоците беа собрани преку онлајн анкети дистрибуирани низ повеќе земји и јазици.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Студијата се осврна на недостатокот на сеопфатно разбирање на услугите и практиките достапни за возрасните со аутизам во Европската унија. Постоечкото истражување за услугите за аутизам, претежно се фокусираше на децата и младите возрасни лица, оставајќи значителен јаз во знаењето во врска со услугите прилагодени на возрасните со аутизам. Со истражување на перцепциите и искуствата на аутистичните возрасни, негуватели и професионалци, студијата имаше за цел да ги идентификува областите за подобрување во испораката на услуги и да ги информира напорите за креирање политики.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 5: Проценка на услугите и испораката на аутистичниот спектар на нарушувања (ASD) во Европската унија: наоди од проектот ASDEU

Земја	Данска
Резултати/исходи	<p>Преференци за услуги: Студијата идентификуваше врвни избори за услуги засновани на преференциите на возрасните, негувателите и професионалците со аутизам. Преференциите варираат во зависност од факторите како што се нивото на независност и специфичните потреби.</p> <p>Достапност на услуги и време на чекање: Наодите открија разлики во достапноста на услугите во различни области и земји на услуги. Времето на чекање за резиденцијални услуги беше значително подолго во споредба со другите видови услуги.</p> <p>Усогласување со упатствата: Студијата ја процени усогласеноста на корисничките искуства со објавените упатства за резиденцијални услуги. Помалку од 50% од возрасните и негувателите со аутизам пријавиле дека искусуваат клучни карактеристики препорачани за резиденцијални услуги.</p> <p>Обука на персоналот: Резултатите покажаа дека значителен дел од возрасните и негувателите со аутизам забележале недостаток на обука специфична за аутизмот кај персоналот во поставките за испорака на услуги.</p> <p>Свесност за добрите локални модели: Знаењето за ефективни модели на локални услуги беше генерално ниско во сите области на услуги, што ја истакнува потребата за подобрена дисеминација на најдобрите практики и успешни модели.</p> <p>Резултатите може да се најдат и во врската.</p>

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 6: Аутизам и вработување: Стратегии за вклучување на работното место

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	6. Аутизам и вработување: Стратегии за интеграција на работното место
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Данското национално друштво за аутизам. (н.д.). Аутизам и вработување: Стратегии за вклучување на работното место. Преземено од https://www.sbst.dk/tvaergaende-omrader/vidensplatform-om-handicap-og-beskaeftigelse/handicapgrupper/autisme-og-beskaeftigelse
Краток опис на досегашната практика	Овој ресурс дава насоки за управување со функционалните предизвици на работното место за поединци со нарушување на спектарот на аутизам (ASD). Ја нагласува важноста од создавање средини за поддршка преку соработка помеѓу работодавачите, вработените, центрите за работа и другите засегнати страни. Ресурсот ги нагласува стратегиите за справување со тешкотиите во социјалната интеракција, комуникациските бариери и потребата за структура и рутина на работното место.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Ресурсот се однесува на различните функционални предизвици со кои може да се сретнат лицата со аутизам на работното место и потребата од приспособена поддршка за да се овозможи нивното учество во вработувањето. Тој признава дека аутизмот различно влијае на поединците и ја нагласува важноста од разбирање и прифаќање на овие разлики за да се промовира вклученоста на работното место.
Резултати/исходи	Социјална интеракција: Ресурсот предлага да се воспостават јасни насоки за социјалните интеракции, како што се паузи, честитки и социјални активности, за да им се помогне на поединците со аутизам да се движат низ социјалните ситуации на работното место. Комуникација: Стратегиите за поддршка на комуникацијата вклучуваат обезбедување јасна и експлицитна комуникација и користење технолошки помагала за подобрување на ефективната комуникација. Структура и рутина: Создавањето структурирана работна средина со предвидливи рутини може да им помогне на лицата со аутизам да управуваат со стресот и анксиозноста. Ова вклучува обезбедување јасни очекувања за задачите и закажување редовни паузи. Специјализација: Специјализирањето за специфични задачи може да ги искористи силните страни и преференциите на поединците, придонесувајќи за нивниот успех на работното место. Соработка: Соработката помеѓу работодавачите, вработените и релевантните служби за поддршка е од суштинско значење за спроведување на ефективни стратегии и поттикнување на поддржувачка работна средина за лицата со аутизам.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 7: Активни проекти за деца и млади луѓе со аутизам и/или АДХД

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	7. Активни проекти за деца и млади луѓе со аутизам и/или АДХД
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.sbst.dk/Media/638198318506911543/Virksomme%20indsatser%20til%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20med%20autisme%20ogeller%20ADHD.pdf Breumlund et al., необјавено (2022)
Краток опис на досегашната практика	Сегашната практика вклучува спроведување на пристап инспириран од ТЕАСНН во станбена средина за млади возрасни на возраст од 20–30 години со тежок аутизам. Пристапот ги нагласува структурираните рутини и стратегиите за зајакнување на однесувањето. Вклучува детални писмени упатства за интеракции на персоналот со жителите и систем за наградување базиран на токени за соодветно однесување.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Практиката има за цел да одговори на предизвиците поврзани со секојдневното управување и регулирање на однесувањето кај младите возрасни со тежок аутизам кои живеат во станбени средини. Овие предизвици може да вклучуваат тешкотии во воспоставувањето и одржувањето на рутините, управувањето со емоциите и вклучувањето во социјални интеракции.
Резултати/исходи	Првичните наоди сугерираат дека пристапот инспириран од ТЕАСНН води до подобрени рутини и регулирање на однесувањето кај жителите. И жителите и нивните семејства известуваат за зголемено задоволство од секојдневниот живот и подобри вештини за саморегулација. Сепак, се покрената загриженост за потенцијалното прекумерно потпирање на пишани инструкции и системи за наградување засновани на токени, што можеби нема соодветно да одговори на потребата за социјален ангажман и значајни односи меѓу жителите.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 8: Знаења и факти за аутизмот во Данска

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	8. Знаења и факти за аутизмот во Данска
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.autismeforeningen.dk/media/4665/autisme-i-danmark-1312.pdf Страна 46
Краток опис на досегашната практика	Овој ресурс ги опишува услугите за поддршка достапни според данскиот Serviceloven (Закон за услуги) за лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) во Данска, фокусирајќи се на секојдневниот живот и потребите за домување. Се дискутира за различни форми на поддршка, вклучително и социјална педагошка помош, придружени излети, заштитени вработувања, активности и понуди за социјализација и привремени и долгорочни станбени објекти. Дополнително, ја нагласува употребата на технологија за благосостојба за подобрување на квалитетот на животот на лицата со аутизам, особено фокусирајќи се на комуникациските помагала и алатките базирани на компјутер.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Ресурсот се однесува на различните потреби на лицата со аутизам во Данска и опсегот на достапни услуги за поддршка за да им помогнат во секојдневниот живот и домувањето. Признава дека на лицата со аутизам може да им биде потребна дополнителна поддршка поради нивните специфични предизвици во комуникацијата, социјалната интеракција и секојдневните животни вештини.
Резултати/исходи	Општествена педагошка поддршка: Поединците со аутизам можат да добијат помош, грижа и поддршка, вклучувајќи обука и развој на вештини, врз основа на нивните значителни физички или ментални пречки или посебни социјални проблеми. Излети со придружба: Поединци кои не можат самостојно да навигираат поради значителни и трајни физички или ментални пречки може да добијат до 15 часа придружени излети месечно. Заштитено вработување: Оние кои се под возраста за пензионирање со значителни физички или ментални инвалиди или посебни социјални проблеми може да пристапат до заштитените можности за вработување доколку не можат да добијат или одржат редовно вработување во нормални услови. Понуди за активност и социјализација: Поединците со значителна попреченост имаат право на активности и понуди за социјализација насочени кон одржување или подобрување на личните вештини или животните услови. Привремени и долгорочни станбени објекти: Лицата со аутизам имаат право да престојуваат во привремени или постојани станбени објекти, во зависност од нивните специфични потреби и функционални способности.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 9: Опции за домување и услуги за поддршка за возрасни со нарушување на спектарот на аутизам (ASD)

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	9. Опции за домување и услуги за поддршка за возрасни со нарушување од спектарот на аутизам (ASD)
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Нилсен, Ц.К. (2024). Опции за домување за возрасни. Националната асоцијација за аутизам. Преземено од https://www.autismeforeningen.dk/videnscenter/artikler/temaartikler/bo-former-for-voksne-med-autisme/#:~:text=serviceloven%20%C2%A7%20108%20a.,ungdomsliv%20og%20f%C3%A6lleskaber%20with%20j%C3%A6nlder.&text=Покрај%20домување%20според%20законот за услуги%20%C2%A7, домување за инвалиди%20според%20законот за јавно домување%20%C2%A7%20105
Краток опис на досегашната практика	Во Данска, достапни се различни опции за домување и услуги за поддршка за возрасни со нарушување на спектарот на аутизам (АСД). Овие опции вклучуваат самостоен живот со или без поддршка, како и повеќе поддржувачки станбени објекти. Поединците заинтересирани за транзиција кон независно живеење се охрабруваат однапред да го контактираат одделот за социјални услуги на нивната општина за да ги проценат нивните потреби за поддршка и да ја одредат најсоодветната опција за домување. Проценките се спроведуваат врз основа на индивидуалните околности, а одлуките во врска со обезбедувањето поддршка се донесуваат преку темелен процес на евалуација, честопати користејќи го Методот за проценка на возрасни (VUM). За оние на кои им е потребна пообемна поддршка, достапни се два главни типа на станбени објекти: привремено (§ 107) и долгорочно (§ 108) домување. Привременото домување има за цел да им обезбеди на поединците можности за развој на вештини и независност, со постојана евалуација за да се утврди можноста за транзиција кон независно живеење. Достапно е долгорочно домување за лица со значителни и трајни оштетувања на кои им е потребна голема помош во секојдневните функции, грижа и третман.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Тековната практика се однесува на потребата за приспособени опции за домување и услуги за поддршка за возрасни со АСН во Данска. Многу лица со АСН се соочуваат со предизвици во независното живеење поради нивните уникатни социјални, комуникациски и карактеристики на однесувањето. Затоа, постои потреба од сеопфатни структури за поддршка кои можат да примат различни нивоа на независност и да се справат со специфичните предизвици со кои се соочуваат лицата со АСН. Дополнително, практиката има за цел да обезбеди дека лицата со АСН добиваат соодветна поддршка за подобрување на нивниот квалитет на живот и олеснување на нивната интеграција во општеството.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 9: Опции за домување и услуги за поддршка за возрасни со нарушување на спектарот на аутизам (ASD)

Земја	Данска
Резултати/исходи	<p>Опциите за домување и услугите за поддршка обезбедени за возрасни со АСН во Данска доведоа до позитивни резултати во однос на зајакнување на независноста, подобрување на квалитетот на животот и промовирање на социјалната вклученост. Поединците кои добиваат поддршка пријавиле зголемена доверба во управувањето со секојдневните задачи, подобрени социјални вештини и поголема автономија во одлучувањето. Покрај тоа, достапноста на различни опции за домување им овозможува на поединците да ја изберат опцијата што најдобро одговара на нивните потреби и преференции, промовирајќи индивидуализирана грижа и лична агенција.</p>

2.2. Тековни практики и статус на куќи за поддршка за поединци со ASD

2.2.2 Данска

Тековна пракса 10: ДОМА: ФЛЕКСИБИЛНИ, МОБИЛНИ И ПРИЈАТЕЛНИ ЗА АУТИЗМ

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	10. ДОМА: ФЛЕКСИБИЛНИ, МОБИЛНИ И СО АУТИЗМ
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Специјална област Аутизам. (2022). ДОМА: Флексибилни, мобилни и погодни за аутизам. Преземено од https://autismeplatform.dk/projekter/at-home-et-fleksibelt-mobilt-og-autismevenligt-bokoncept/#:~:text=AT%20Home%20er%20et%20nyt%C3%A6nkende,et%20botilbud%20eller%20en%20uddannelsesinstitution.
Краток опис на досегашната практика	AT Home е иновативен концепт за домување развиен од Special Area Autism, чија цел е да обезбеди решенија за домување погодни за аутизам за возрасни со нарушување на спектарот на аутизам (ASD). Домовите, кои се карактеризираат со кратенката „АТ“ што претставува „одвоено“ и „заедно“, нудат станови на едно ниво дизајнирани да ги задоволат уникатните потреби на лицата со АСН. Домовите се архитектонски дизајнирани, одржливи и изградени со квалитетни материјали. Тие можат да бидат поставени во непосредна близина на постојните згради или на растојание, во зависност од преференциите на поединецот и сензорните потреби. Проектот има за цел да обезбеди безбедна и позната средина додека промовира интеграција и независност во заедницата.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Сегашната практика се однесува на потребата од соодветни опции за домување за возрасни со АСН во Данска. Многу индивидуи со АСН бараат специјализирани средини што ги задоволуваат нивните сетилни чувствителности и уникатни потреби. Традиционалните опции за домување можеби не секогаш ја обезбедуваат потребната поддршка или сместување за лицата со АСН да живеат независно и значајно. Затоа, постои потреба од иновативни решенија за домување кои даваат приоритет на пристапноста, сензорните размислувања и интеграцијата во заедницата за возрасни со АСН.
Резултати/исходи	Проектот AT Home резултираше со развој на флексибилни, мобилни и погодни за аутизам опции за домување за возрасни со АСН. Со нудење на станови на едно ниво дизајнирани со сензорни размислувања, проектот создаде безбедна и поддржувачка средина за поединците со АСН да живеат самостојно додека се дел од заедницата. Акцентот на проектот на одржливост, квалитет и индивидуализирана поддршка придонесе за позитивни резултати, вклучително и подобрена благосостојба, зголемена автономија и зголемен ангажман на заедницата за жителите. Дополнително, проектот служи како модел за градба погодна за аутизам и предизвика интерес од различни чинители во областа на домувањето и услугите за поддршка на аутизмот.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 11: Природата инспирира во домовите за лица со аутизам

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	11. Природата инспирира во домовите за аутисти
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Пандуро, Т. (2023, 19 декември). Природата инспирира во домовите за лица со аутизам. Здравствена градба. Преземено од https://byggeri-arkitektur.dk/Naturen-inspierer-i-boliger-til-autister
Краток опис на досегашната практика	Njordrum Care, во соработка со AkademikerPension, разви нова резиденција за лица со растројство од спектарот на аутизам (ASD) наречена Ny Højtoft, која се наоѓа надвор од Hvalsø во Зеланд, Данска. Проектот се фокусира на создавање кохезивна заедница каде што жителите ќе можат да доживеат чувство на припадност додека ја одржуваат индивидуалната приватност и автономија. Дизајнот вклучува природни материјали, зелена околина и модуларна конструкција за да создаде удобна и поддржувачка средина за живеење за лицата со аутизам.
Потребата/проблемот/прашањето на кое се однесува досегашната практика	Сегашната практика се однесува на потребата за домување погодно за аутизам кое ги зема предвид уникатните сензорни потреби и преференции на лицата со АСН. Со инкорпорирање на елементи инспирирани од природата, како што се дрво и зелени површини, проектот има за цел да создаде смирувачка и удобна средина која промовира благосостојба и интеграција во заедницата за жителите со аутизам.
Резултати/исходи	Проектот резултираше со развој на резиденција инспирирана од природата која обезбедува поддржувачка и инклузивна животна средина за лицата со аутизам. Со приоритизирање на природните материјали, модуларната конструкција и принципите на дизајн ориентирани кон заедницата, проектот создаде одржливо и флексибилно решение за домување кое ги задоволува различните потреби на жителите со аутизам. Употребата на дрво и зелени површини не само што ја подобрува естетската привлечност на резиденцијата туку придонесува и за целокупната благосостојба и квалитетот на животот на жителите. Дополнително, модуларниот конструктивен пристап нуди економични и одржливи придобивки, овозможувајќи идна приспособливост и приспособливост врз основа на променливите потреби.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна практика 12: Домување и дневни услуги за граѓани со аутизам. Лековита архитектура со фокус на мирот и безбедноста

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	12. Домување и дневни услуги за граѓани со аутизам. Лековита архитектура со фокус на мирот и безбедноста
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	RUM, Дански Болигбиг, Зелен одржлив пејсаж и Хенри Јенсен. (н.д.). Станбени и дневни установи за граѓани со аутизам. Преземено од https://www.rum.as/projekter/bo-og-dagtilbud-til-borgere-med-autisme
Краток опис на досегашната практика	RUM, во соработка со Dansk Boligbyg, Green Sustainable Landscape и Хенри Јенсен, победи на конкурсот за дизајнирање на нов станбен и дневен објект за граѓани со аутизам во општина Одензе, Данска. Дизајнот се фокусира на создавање на исцелителна средина која дава приоритет на смиреноста и безбедноста за жителите. Инспириран од концептот на лековита архитектура, развојот е дизајниран како мало село за да обезбеди хармонична и безбедна средина за живеење.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Тековната практика ја адресира потребата од специјализирани станбени и дневни установи за лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) преку инкорпорирање на принципите на архитектурата за лекување. Проектот има за цел да создаде средина која промовира смиреност, безбедност и благосостојба за жителите со аутизам, земајќи ги предвид факторите како што се дизајнот на зградата, распоредот, надворешните простори и изборот на материјали.
Резултати/исходи	Проектот резултираше со развој на станбена и дневна установа која обезбедува хармонична и поддржувачка средина за лицата со аутизам. Со усвојување на концептот на исцелувачка архитектура, дизајнот ја нагласува смиреноста, безбедноста и сетилната удобност во различни аспекти, вклучувајќи распоред на згради, надворешни простори и избор на материјали. Распоредот налик на село и архитектонските елементи придонесуваат за чувство на заедница и припадност, додека различните отворени простори нудат можности за сетилни искуства и активности. Проектот има за цел да постигне сертификат DGNB Silver, со акцент на здрави згради со добра внатрешна клима, ниска потрошувачка на енергија и издржливи материјали.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.2 Данска

Тековна пракса 13: Røjløvej House 1-4: Понуда за домување за луѓе со намалена физичка и ментална функција, вклучително и аутизам

Земја	Данска
Наслов на идентификувани тековни практики	13. Røjløvej House 1-4: Понуда за домување за луѓе со намалена физичка и ментална функција, вклучително и аутизам
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Информациите обезбедени од Социјалниот педагошки центар Næstved. https://www.socialpaedagogiskcenter.dk/boliger/roejlevej-hus-1-4#personale-c8
Краток опис на досегашната практика	Røjløvej House 1-4 нуди сместување за 24 млади и возрасни лица со намалено физичко и ментално функционирање, вклучувајќи ги и оние со аутизам или од спектарот на аутизам. Поделен на четири куќи, во секоја сместува шест жители во сопствени станови, објектот нагласува благодарен, наративен и невропедагошки пристап за поддршка на државјанството и независноста. Заедничките области ја олеснуваат социјалната интеракција, додека фокусот на исхраната, здравјето, идентитетот и сексуалноста има за цел да ја подобри благосостојбата и квалитетот на животот на жителите. Кадарот го сочинуваат педагози, образовни асистенти, асистенти за нега и социјални и здравствени асистенти, обучени за техники за намалување на стресот и континуиран професионален развој.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Сегашната практика се однесува на потребата од специјализирани услуги за домување и поддршка за лица со аутизам и намалено физичко и ментално функционирање во општина Оденсе. Обезбедува безбедна и поддржувачка средина која промовира независност, социјална интеракција и благосостојба додека се грижи за уникатните потреби на жителите со посебни потреби.
Резултати/исходи	Понудата за домување во Røjløvej House 1-4 резултираше со позитивни резултати за жителите, вклучувајќи подобрена социјализација, независност и севкупна благосостојба. Со поттикнување на средина за поддршка на заедницата и нудење приспособени услуги за поддршка, установата го подобрува квалитетот на животот на лицата со аутизам и други попречености. Дополнително, акцентот на континуираната обука на персоналот гарантира дека жителите добиваат висококвалитетна грижа и поддршка прилагодена на нивните специфични потреби.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.3 Италија

Тековна пракса 1: SENSHome

Земја	Италија
Наслови на идентификувана тековна практика	1. SENSHome
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Дордолин, А. (2023). Аутизам и простори за живеење: истражување на SENSHome. ТетраткиЦИРД. Весник на Меѓуодделенскиот центар за образовни истражувања на Универзитетот во Трст/Журнал на Меѓуодделенскиот центар за образовни истражувања на Универзитетот во Трст-ISSN: 2039-8646. Проектот Interreg SENSHome: технологијата во служба на општеството (2023). Преземено од: https://www.eurekasystem.it/blog/senshome-tecnologia-al-servizio-del-sociale/
Краток опис на досегашната практика	Проектот SENSHome (Interreg VA Италија-Австрија) ја истражуваше поддршката за живеење за оние од спектарот на аутизам преку развивање на технолошки интегриран мебел. Финансиран од Interreg V-A Италија-Австрија 2014-2020 година, во него беа вклучени експерти од Универзитетот во Корушка, Eureka System s.r.l. и Универзитетот во Трст. Целите вклучуваа подобрување на удобноста, автономијата, приватноста, безбедноста и економската пристапност преку модуларен мебел интегриран со сензори тестиран во специјализирани лаборатории.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Проектот SENSHome се однесува на несоодветноста на животните средини во сместувањето на невродиверзитетот, особено за поединци од спектарот на аутизам. Тековните простори, вклучувајќи ги приватните, јавните и образовните поставки, честопати не успеваат да ги поддржат нивните потреби за независно живеење, автономија, удобност, приватност и безбедност. Овој проект има за цел да ги подобри овие услови преку технолошки интегриран мебел и модуларен дизајн, подобрување на квалитетот на животот и обезбедување економска пристапност за корисниците.
Резултати/исходи	Тестовите на проектот SENSHome во демонстративната средина ја потврдија ефективностa на сензорскиот систем во препознавањето на опасните настани и откривањето на предефинирани услови на животната средина. Проценките на корисниците, спроведени преку тури во лабораторијата во Болзано и проследени со прашалници, покажаа позитивни повратни информации за употребливоста на системот и леснотијата на интеракција и со технолошките и со просторните уреди. Столот за засолниште доби највисоки оценки за естетика, функционалност и безбедност. Сепак, мислењата за другиот мебел и функционалности се разликуваа, нагласувајќи ја потребата од приспособливи решенија за да се задоволат индивидуалните преференции.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.3 Италија

Тековна практика 2: TEACCH пристап

Земја	Италија
Наслови на идентификувана тековна практика	<p>2. TEACCH пристап</p> <p>Пристапот TEACCH, развиен од Schopler et al. во 1971 година, првично се користеше во специјални одделенија за деца со АСН, но оттогаш се прошири на инклузивни поставки, од кои корист имаат и возрасните (Siu et al., 2019). Клучните елементи вклучуваат организирање на физичката средина, визуелно распоредување, независни системи за работа и јасни визуелни инструкции. Популаризиран во Италија преку преведени прирачници и програми за обука (Lomascolo et al., 2003), TEACCH е составен дел во структурирањето на образовните услуги за аутизам.</p>
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	<p>Високиот институт за здравство. (2018). Упатство 21: Препораки за дијагноза и третман на деца и адолесценти со нарушување на спектарот на аутизам. Достапно на: LINK Lomascolo, M., Piccin, S., & Arduino, G. M. (2003). Училишна интеграција на ученици со нарушување на спектарот на аутизам. Ериксон.</p> <p>Sanz-Cervera, P., Pastor-Cerezuela, G., Fernández-Andrés, M. I., & Tárraga-Mínguez, R. (2018). Ефикасноста на интервенциите засновани на TEACCH за деца со нарушувања на спектарот на аутизам: систематски преглед и мета-анализа. Весник за аутизам и развојни нарушувања, 48 (9), 3122-3135.</p> <p>ЛИНК Siaperas, P., & Beadle-Brown, J. (2006). Студија на случај за употреба на структуриран пристап на настава кај возрасни со аутизам во станбен дом во Грција. Аутизам, 10 (4), 330-343.</p> <p>Сиу, А. М., Лин, З., и Чунг, Ј. (2019). Евалуација на TEACCH пристапот за предавање функционални вештини на возрасни со нарушувања од спектарот на аутизам и интелектуална попреченост. Истражување за пречки во развојот, 90, 14-21.</p>
Краток опис на досегашната практика	<p>Програмата TEACCH има за цел да им помогне на поединците со нарушување на спектарот на аутизам да постигнат максимална автономија и општествена интеграција. Се фокусира на комуникација, учење, социјални вештини, секојдневни животни вештини и независност, користејќи методи за визуелно учење како картички и слики за да помогне во разбирањето и стекнувањето вештини. Просторната организација е исто така клучна, користејќи кутии и контејнери за структура. Се покажа дека е ефикасен кај возрасните (Siu et al., 2019). Во 2001 година, Грчкото здружение за заштита на аутистите ја основаше првата резиденција за аутизам во Грција користејќи ги принципите TEACCH, за кои веруваме дека исто така може да биде од корист за домување за поддршка.</p>
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	<p>Програмата TEACCH обезбедува ефикасна едукативна и терапевтска поддршка за лицата со нарушување на спектарот на аутизам (АСН), вклучително и возрасните, со решавање на нивните уникатни стилови на учење преку визуелни методи. Таа има за цел да ја подобри автономијата и општествената интеграција преку развивање на комуникација, социјални вештини и вештини за секојдневно живеење. Програмата ја нагласува вклученоста на семејството, препознавајќи ја клучната улога на старателите. Прилагоден на индивидуалните силни страни и предизвици, TEACCH поставува прогресивни цели за да поттикне успех и мотивација. Примената на овие принципи во куќите за поддршка, исто така, може да биде од корист.</p>
Резултати/исходи	<p>Ефективноста на интервенцијата TEACCH е нагласена со студии кои вклучуваат деца од различни возрасти во различни социјални контексти, што укажува на позитивни резултати и високо родителско задоволство (Sanz-Cervera et al., 2018). Во ноември 2001 година, една студија воспостави резиденција за лица со аутизам, користејќи структурирана настава и методот TEACCH со сите 12 жители (Siaperas et al., 2006). Оваа студија на случај покажа позитивни резултати на пваа практика.</p>

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.3 Италија

Тековна практика 3: проект USDA

Земја	Италија
Наслови на идентификувана тековна практика	3. проект USDA USDA го слави Отворениот центар за аутизам во Белдинг (2017). Преземено од: https://www.rd.usda.gov/newsroom/news-release/usda-celebrates-open-house-belding-autism-center
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Гајани, А., Фантони, Д., и Катамадзе, С. (2022). Аутизам и архитектура: Важноста на постепена просторна транзиција. Атински весник за архитектура, 8 (2), 175-194.
Краток опис на досегашната практика	Студијата на Алесандро Гајани и сор. (2022) ја создаде практиката наречена „УСДА“, исто така наречена „Постепена просторна транзиција“ и истражи како архитектурата може да им помогне на младите со АСН да постигнат поголема независност со намалување на еколошките пречки во куќата. Овој метод, исто така, охрабрува наоѓање соодветни средини низ различни сензорни простори, избегнувајќи прекумерна удобност што ја прави промената трауматична. Улогата на архитектурата е клучна, фокусирајќи се на уредување на ситуации во кохерентна рамка, наместо да следи строги упатства. Акцентот е ставен на преодните простори со различен интензитет на стимули, адресирање на параметрите на непријатност, како што се гужвата и близината до динамични ситуации преку посредување наместо отстранување. Ова ги води лицата со ASD до средини што одговараат на нивните преференции, балансирана видливост и способност брзо да исчезнат.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Практиката на Алесандро Гајани и др. (2022) се однесува на потребата да им се помогне на младите со АСН да постигнат поголема независност преку намалување на еколошките пречки во домот. Овој пристап ги води лицата со ASD до средини што одговараат на нивните преференции, балансирана видливост и способност брзо да исчезнат.
Резултати/исходи	Проектот користи стратегија „Постепена просторна транзиција“, која се движи од области со низок кон висок стимул, за да поттикне независност и откривање на способности. На пример, нивната околина го вклучува „западниот блок“, со шест флексибилни училници и централен двор, промовирајќи ја социјалната интеракција и безбедноста. Средниот блок служи како атриум, трпезарија и канцеларии, додека во источниот блок е сместена спортска сала, симболизирајќи висока активност и интеракција. Дизајнот ги интегрира теоретските идеи во практични апликации, нагласувајќи ја важноста на различните сензорни простори за да се избегне прекумерна удобност и да се олесни адаптацијата. Транспарентните елементи во сврзувачките области ја намалуваат дезориентацијата и овозможуваат беспрекорни транзиции помеѓу различни средини. Овие карактеристики, вклучувајќи ниши и разигран мебел, нудат можности за осаменост или социјална интеракција врз основа на потребите на учениците. Овие принципи може да се користат во потпорните куќи.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.3 Италија

Тековна пракса 4: CASA MIA

Земја	Италија
Наслови на идентификувана тековна практика	4. МОЈАТА КУЌА
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Cia, G., & Borghi, L. (2021). Опишете ги добрите практики. МОЈАТА КУЌА. Добростоеен дом за лица со посебни потреби. Во ПО НАС: имплементација на Законот 112/16. Мониторинг 2019-2020 (стр. 81-91). Maggioli Editore. ЗАКОН 22 јуни 2016 година, бр. 112. https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2016;112 Марко Болани (2017). КАКО НАС Anffas Social Cooperative Federsolidarieta Ломбардија Повереник техничар Anffas Национална фондација по САД. Преземено од: https://solcomantova.it/wp-content/uploads/2015/10/Marco-Bollani_convegno-Dopo-di-Noi.pdf
Краток опис на досегашната практика	Проектот CASA MIA (Cia & Borghi, 2021) има за цел да ја подобри автономијата на домувањето, да ја поддржи домашната грижа и да промовира инклузија, усогласувајќи се со целите на Законот 112/16. Сместено во Кореџо, во населбата „Калеидоскопио“, се надоврзува на искуството за домување „Коријандолин“. Проектот доби финансирање од регионот Емилија-Романја и Фондацијата „Допо ди Нои“, при што локалната заедница и Легакуп покажаа силна поддршка. CASA MIA претставува иновативен модел на благосостојба што може да се примени во куќи за поддршка, кои сè уште недостасуваат во Италија.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Проектот CASA MIA има за цел да го промовира правото на самоопределување и самостоен живот за лицата со посебни потреби, усогласувајќи се со целите на Законот 112/16. Тоа дава конкретна можност за поединци да живеат самостојно или да живеат во мали средини за живеење со помош. Проектот се фокусира на прилагодување на обичните домови во станбени згради за поддршка на преминот од родителска грижа или резиденцијални услуги, поттикнување на автономијата и подобрување на квалитетот на животот на лицата со интелектуална и моторна попреченост.
Резултати/исходи	Проектот CASA MIA успешно покажа нова перспектива за социјална интервенција и независно живеење (). Преку синергијата помеѓу семејствата и услугите, создаде мали, асистирани животни средини кои промовираат автономија. Проектот покажа значајни резултати во деинституционализацијата, при што преку десет поединци преминаа од родителска или резиденцијална грижа кон уредување на независно живеење. Оваа иницијатива ја зајакна вклученоста на заедницата, докажувајќи ја ефективната на приспособената поддршка и важноста на прилагодливите простори за живеење.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.3 Италија

Тековна практика 5: RIBY

Земја	Италија
Наслови на идентификувана тековна практика	5.RIBY
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	BRIVIO, A. (2014). Риби. Роботот за поддршка на терапијата на возрастите кои страдаат од аутизам. ЕДУКАТИВНА РОБОТИКА АУТИЗАМ: СОЦИЈАЛНИТЕ РОБОТИ КАКО ПОМОШ ВО ТЕРАПИЈАТА ЗА АУТИЗМ. Преземено од: https://robot.omitech.it/robotica-educativa-aiuto-robot-nella-terapia/
Краток опис на досегашната практика	Практиката се фокусира на употребата на роботиката за да им помогне на лицата со аутизам во развојот на социјалните и когнитивните вештини. Ова вклучува создавање и користење на роботски системи прилагодени на потребите на аутистичните поединци, исто така во контекст на куката, обезбедувајќи интерактивни и ангажирачки алатки за олеснување на учењето и комуникацијата. Овие роботи (именувани: RIBY) се дизајнирани да нудат постојани и повторувачки интеракции кои се корисни за аутистичните корисници, помагајќи им да вежбаат и да ги подобрат различните вештини во контролирана и поддржувачка средина (Брививо, 2014).
Потребата/проблемот/прашањето на кое се однесува досегашната практика	Прашањето на кое се занимава сегашната практика е тешкотиите со кои се соочуваат поединците со аутизам во развојот на социјалните и когнитивните вештини поради ограничувањата на традиционалните средини за учење. На овие средини често им недостасуваат структурирани, конзистентни и повторувачки интеракции од кои имаат корист аутистичните поединци. Употребата на роботиката во овој контекст обезбедува приспособени, интерактивни алатки кои го олеснуваат учењето и комуникацијата, нудејќи контролирана и поддржувачка средина што може да се прилагоди за да ги задоволи специфичните потреби и преференции на секој корисник.
Резултати/исходи	Употребата на домашни роботи за лица со аутизам покажа позитивни резултати. Овие роботи обезбедуваат конзистентни и структурирани интеракции, суштински за развој на социјални и когнитивни вештини. Корисниците покажаа подобрен социјален ангажман, комуникациски способности и задржување на учењето (Брививо, 2014). Приспособливата природа на овие роботи овозможува приспособени едукативни активности и помош при секојдневните животни задачи, промовирајќи поголема независност. Семејствата и старателите известуваат за високо задоволство, истакнувајќи дека роботите го подобруваат квалитетот на животот и го олеснуваат управувањето со секојдневните рутини и тераписките вежби за аутистичните лица.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.4. Република Северна Македонија

Тековна практика 1: Дневни центри за возрасни во Неготино и Волково, Скопје

Земја	РН Македонија
Наслов на идентификувани тековни практики	1. Дневни центри за возрасни во Неготино и Волково, Скопје
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	http://www.porakanegotino.eu.mk/index.php/services/dnevni-centri-za-vozrasni-lica-vo-negotino-i-volkovo-skopje
Краток опис на досегашната практика	<p>Од 2003 година работи Дневниот центар ПОРАКА НЕГОТИНО во Неготино, а од 2012 година работи во Волково, општина Горче Петров, Скопје.</p> <p>Овие Дневни центри претставуваат сервис за поддршка на лицата со интелектуална попреченост кои живеат со своите родители и поддршка за лицата погодени од процесот на деинституционализација кои живеат во заедницата со поддршка во станбените единици во заедницата во Неготино и Скопје.</p> <p>Дневните центри имаат за цел да обезбедат дневен престој, социјализација, образование, работен ангажман и обука за самостоен живот. Тие, исто така, ја промовираат корисноста на лицата со попреченост во интелектуалниот развој во општеството и им помагаат на нивните родители да го организираат својот живот и да ги извршуваат секојдневните семејни и социјални обврски.</p> <p>Дневните центри даваат голема поддршка во спроведувањето на процесот на деинституционализација.</p> <p>Многу активности се спроведуваат во дневните центри за време и надвор од работилниците.</p>
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Овој дневен центар и слични згрижуваат лица со интелектуална попреченост или лица со церебрална парализа.
Резултати/исходи	Иако оваа услуга за поддршка е добра практика, сепак можеме да кажеме дека во Република Македонија сè уште не постои развиен систем за поддршка на самостојното живеење на лицата со аутизам. Тие сè уште живеат со своите семејства или заедно со други лица со попреченост.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.4. Република Северна Македонија

Оваа форма на грижа/самостојно живеење со поддршка, каде што се згрижуваат лицата со попреченост без да се нагласува дијагнозата, е единствена во Северна Македонија. Не постои систем за поддршка или примери за самостоен живот за возрасни на спектарот бидејќи повеќето од нив се недијагностицирани. Дури и ако живеат самостојно и успешно, овие луѓе не се свесни за нивната состојба. Поради оваа ситуација, можеме да заклучиме дека во Северна Македонија, овој проект и практиката на партнерите значително ќе влијаат на подигање на свеста за предизвиците со кои се соочуваат луѓето од спектарот на аутизам.

Доказ за оваа состојба се бројните написи на социјалните мрежи и на веб-порталите.

Еден од нив (<https://divos.mk/objava/autizam-vo-makedonski-kontekst/>), кој зборува за „Аутизмот во македонски контекст“ објавен во мај 2019 година, истакнува дека „во Македонија никој не се грижи за возрасни со аутизам“

Според единствената институција која ги води сите социјални служби во Македонија (<https://zsd.gov.mk/wp-content/uploads/2021/03/Pregled-na-uslugi-od-socijalna-zastita-vo-Republika-Makedonija-2017.pdf>) ЈУ ИНСТИТУТ ЗА СОЦИЈАЛНИ ДЕЈНОСТИ – СКОПЈЕ горенаведените примери се единствени модел за самостоен живот со поддршка која постои. Во текст објавен на 21.05.2020

(<https://novamakedonija.com.mk/makedonija/skopje/%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%BE-%D0%B0%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%BC-%D1%81%D1%90-%D1%83%D1%88%D1%82%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D1%80-%D0%BE%D0%B4-%D1%81%D0%B8%D1%81/>) се вели дека „Луѓето со аутизам сè уште се надвор од системот“. Ни недостасуваат и центри за возрасни, мали групни домови, социјални клубови, центри за рехабилитација и центри за работно ангажирање за возрасни. Овие лица се надвор од системот бидејќи не се опфатени со законот за работни односи. Се погласно се бараат мали групни домови, но треба да се вклучат и локалната самоуправа и надлежните министерства.

Еден од ретките примери кој зборува за состојбата со аутизмот е Царе Манчева. Таа вели: „Луѓето со аутизам исто така треба да го следат својот сон“ во нејзиниот текст од 15 јануари 2019 година. Таа објаснува: Повеќето луѓе дури и не знаат за мојата состојба бидејќи се плашев да не бидам одбиена. Се плашев да зборувам за тоа до пред неколку години, но потоа се отпуштив бидејќи бев на гости кај тетка ми во Германија, каде запознав други луѓе од спектарот. Порано мислев дека сум единствената со оваа состојба, но кога сфатив дека и други луѓе го доживуваат истото, ми се случи критичен психолошки момент. Сега, непречено комуницирам и почнувам да запознавам нови луѓе кои ме прифаќаат таква каква што сум. Отпрвин мислев дека ќе имам искуства како оние од моето детство, но напротив, сега имам поголема самодоверба.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.4. Република Северна Македонија

Јас сум дипломиран наставник (магистер по дефектологија), а сега волонтирам во невладината организација за деца со посебни потреби, која од овој месец треба да биде дел од Министерството за труд и социјална политика. Работам со деца од албанска националност, па научив и албански за да можеме полесно да комуницираме. Моите претпоставени знаат за мојата состојба бидејќи не сакав да ја засновам нашата професионална врска на лага кога почнав да волонтирам. Покрај тоа, јас исто така објавувам статии за аутизмот на мојата страница Сè за аутизмот. Можеби звучи чудно, но од моето искуство со луѓе од спектарот научив дека можат да се справат со сложени задачи и тешки луѓе. Имаат совршено трпение за мирна работа. Нејзината веб-страница: <https://sezaautizam.wordpress.com/>

Во текстот објавен на 5 октомври 2023 година (<https://www.slobodnaevropa.mk/a/zatvoreni-doma-kako-drzhavata-ne-se-grizhi-za-lugjeto-so-autizam/32624002.html>) „Затворено дома - Како државата (не) се грижи за лицата со аутизам“ се вели дека: Младите со аутизам двапати се запишуваат во средно училиште, само за да имаат каде и со кого да се дружат. Ако покажат агресија или самоповредување, што често е случај со аутизмот, родителите немаат каде да ги однесат да добијат помош. Ваква институција во државата не постои.

За овој проблем треба да има повеќе истражувања во научната област во оваа земја. Поради сето ова, планираната активност за опишување на пет успешни примери не може целосно да се реализира. Сепак, проектот, поради својата иновативност и оригиналност, заедно со резултатите што ќе се постигнат, ќе остави значаен белег во историјата на Северна Македонија.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 1: Промовирање на социјалната вклученост на децата со АСН: Интервенција

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	1. Промовирање на социјалната вклученост на децата со АСН: Интервенција насочена кон семејството
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	McConkey, R., Cassin, M.-T., & McNaughton, R. (2020).
Краток опис на досегашната практика	Студијата се фокусира на домашна интервенција на семејството, чија цел е да се интегрираат децата со АСН во активностите на заедницата преку решавање на нивната социјална изолација.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Децата со АСН доживуваат изолација поради ограничен социјален ангажман и ангажман во заедницата.
Резултати/исходи	Значителни подобрувања во способноста на децата да се вклучат во заедницата и да учествуваат во активности надвор од домот, подобрувајќи ги нивните социјални вештини и намалувајќи ја изолацијата. Родителите исто така пријавиле намалување на стресот и зголемување на семејната кохезија.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 2: Ставовите на ирските лекари за интервенциите за деца со нарушувања од

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	2. Ставовите на ирските лекари за интервенциите за деца со нарушувања од аутистичниот спектар
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1362361310364141
Краток опис на досегашната практика	Ова истражување ги доловува перспективите на лекарите за различни интервенции, вклучително и потпорно домување и нивната ефикасност за децата со АСН.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Оценки на лекарите за соодветноста на тековните интервентни стратегии, вклучувајќи домување и услуги во заедницата.
Резултати/исходи	Лекарите фаворизираа мешавина на интервенции приспособени на индивидуалните потреби, кои често вклучуваа решенија за поддршка на домувањето за подобрување на развојните резултати.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 3: асистивна технологија: Разбирање на потребите и искуствата на лицата со нарушување на спектарот на аутизам и/или интелектуална попреченост во Ирска и ОК

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	3. Помошна технологија: Разбирање на потребите и искуствата на лицата со нарушувања од спектарот на аутизам и/или интелектуална попреченост во Ирска и ОК
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	О'Нил, С. Џ., Смит, С., Сметон, А., и О'Конор, Н. (2020).
Краток опис на досегашната практика	Студијата проценува како помошните технологии можат да го поддржат секојдневниот живот и независноста на индивидуите со НСА во поставките за поддршка на домувањето.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Зајакнување на независноста во домувањето за поддршка преку употреба на помошни технологии.
Резултати/исходи	Позитивно влијание на помошните технологии врз независноста на лицата со АСН во домувањето за поддршка, подобрување на нивната способност за управување со секојдневните задачи и комуникации.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 4: Потребите за професионален развој на наставниците од основните училишта во посебни паралелки за деца со аутизам во Република Ирска

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	4. Потребите за професионален развој на основните наставници во посебни паралелки за деца со аутизам во Република Ирска
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Finlay, C., Kinsella, W., & Prendeville, P. (2019).
Краток опис на досегашната практика	Оваа студија ги проценува потребите за обука на наставниците кои се критични и во образовните услови и во домувањето за поддршка на децата со НСА.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Потреба од подобрена обука на наставниците за ефективна поддршка на децата со НСА и во образовни и во станбени услови.
Резултати/исходи	Препознавање на потребата од тековен професионален развој за да им се овозможи на наставниците подобро да ги поддржат образовните и станбените потреби на децата со НСА, истакнувајќи ја меѓусебната поврзаност на образовните резултати и станбената стабилност.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 5: Економските трошоци и неговите предвидувачи за нарушувања на спектарот на детскиот аутизам во Ирска: Како се распределува товарот?

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	5. Економските трошоци и неговите предвидувачи за нарушувања од спектарот на аутизам во Ирска: како се распределува товарот?
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	Roddy, Á., & O'Neill, C. (2018).
Краток опис на досегашната практика	Оваа студија ги проценува општествените трошоци поврзани со НСА во детството во Ирска, со детали за економското оптоварување на семејствата и државните служби.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Економско оптоварување на НСА врз семејствата и распределба на државните наспроти семејните трошоци за услугите за АЧН, вклучително и помошно домување.
Резултати/исходи	Значително финансиско оптоварување на семејствата, што укажува на потреба од повеќе услуги и интервенции, вклучително и резиденцијална нега или сместување за поддршка за живеење.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 6: Национална стратегија за домување за лица со посебни потреби 2022-2027 година

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	6. Национална стратегија за домување за лица со посебни потреби 2022-2027 година
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.housingagency.ie/sites/default/files/2023-06/NHSDP%20Implementation%20Plan%20.pdf
Краток опис на досегашната практика	Оваа стратегија обезбедува национална рамка за да се осигура дека потребите за домување на лицата со попреченост (ПД), вклучувајќи ги и оние со НСА, се решаваат на структуриран и одржлив начин. Тој ја нагласува интеграцијата на потребите за попреченост во главните политики за домување.
Потребата/ проблемот/ прашањето што се решава со тековната практика	Стратегијата се однесува на потребата за поинклузивно домување кое ја поддржува независноста и интеграцијата во заедницата на лицата со попреченост, вклучително и оние со НСА.
Резултати/исходи	Стратегијата доведе до создавање на покоординиран пристап помеѓу различни владини оддели и агенции, насочен кон интегрирање на потребите за домување на ПД во сите аспекти на политиката за домување. Резултатите вклучуваат развој и дисеминација на насоки до локалните власти за прилагодување на станбените единици да бидат погодни за лицата со попреченост и зголемени средства за финансирање за специјализирани адаптации за домување и процес на преглед на постоечките политики за домување за да се осигура дека тие ги задоволуваат потребите на децата со ПП.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 7: Домување за сите – нов станбен план за Ирска

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	7. Домување за сите – нов станбен план за Ирска
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.gov.ie/en/publication/ef5ec-housing-for-all-a-new-housing-plan-for-ireland/
Краток опис на досегашната практика	Овој национален извештај прикажува патоказ за обезбедување зголемена пристапност и можности за домување за сите граѓани, вклучително и оние со попреченост. Тој се фокусира на зголемување на понудата на социјални и достапни станови и подобрување на квалитетот и соодветноста на домувањето. Специфичните активности вклучуваат ревизија на грантови за домување, воведување технички советници за домување поволни за попреченост во локалните власти и воспоставување редовно известување за напредокот на иницијативите за домување.
Потребата/ проблемот/ прашањето што се решава со тековната практика	Недостаток на соодветно, достапно и висококвалитетно домување за сите луѓе, вклучувајќи ги и оние со НСА.
Резултати/исходи	Овој план иницираше неколку клучни случувања во домувањето за лицата со попреченост: Заложба за зголемување на годишната изградба на пристапни станбени единици. Воведување на грантот за адаптација на домување, кој се користи за модифицирање на постоечките домови за да ги направи подостапни за лицата со попреченост. Планот беше корисен во охрабрувањето на локалните власти да им дадат приоритет на потребите за домување на лицата со посебни потреби во нивните агенди за урбанистичко планирање и развој.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 8: Интеграција Ирска – Ресурси за домување

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	8. Интеграција Ирска – Ресурси за домување
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://inclusionireland.ie/resources/housing/
Краток опис на досегашната практика	Интеграција Ирска нуди централизирана платформа која обезбедува ресурси, застапување и насоки за лицата со попреченост кои бараат домување. Тој ги нагласува пристапите засновани на права за домување и независно живеење. Организацијата работи преку кампањи за подигање на јавната свест, застапување политики и директни услуги за поддршка за да им помогне на поединците во навигацијата на опциите за домување.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Недостаток на ресурси и соодветни и достапни насоки за лицата со попреченост кои управуваат со самостоен живот, вклучително и оние со АСН.
Резултати/исходи	Застапувањето и обезбедувањето ресурси на Ирска постигнаа: Зголемена свест на јавноста и на креаторите на политиките за предизвиците во домувањето со кои се соочуваат лицата со попреченост. Под влијание на законодавството и промените на политиките за да се подобри пристапноста и достапноста на становите. Обезбедена директна помош на стотици семејства во навигација во системот за домување, значително подобрување на нивните услови за живот.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 9: Визија за промени: Извештај на експертската група за политика за ментално здравје

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	9. Визија за промени: Извештај на Експертската група за политика за ментално здравје
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.hse.ie/eng/services/publications/mentalhealth/mental-health---a-vision-for-change.pdf
Краток опис на досегашната практика	Иако е поширок во опсегот, овој извештај ги признава специфичните услуги за ментално здравје и потребите за домување на оние со АСН.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Интегрирање на услугите за ментално здравје со друга поддршка, вклучително и домување, за лица со АСН.
Резултати/исходи	Иако извештајот директно не ги имплементира политиките за домување, тој индиректно влијаеше на домувањето за лица со предизвици во менталното здравје, вклучително и оние со АСН. Преку залагање за услуги засновани во заедницата, кои вклучуваат домување за поддршка. Акцентот на намалување на хоспитализациите и промовирање на живеење во заедница ја поддржува потребата за соодветно домување кое го олеснува закрепнувањето и интеграцијата во општеството. Според тоа, резултатите во однос на домувањето би вклучиле зголемена свест и поттик кон развивање решенија за домување кои се интегрирани со поддршка за ментално здравје за оние со АСН.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.5. Ирска

Тековна практика 10: Имплементација на политиката во рамките на Националната стратегија за домување за лица со посебни потреби

Земја	Ирска
Наслов на идентификувани тековни практики	10. Имплементација на политиката во рамките на Националната стратегија за домување за лица со посебни потреби
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.housingagency.ie/sites/default/files/2023-06/NHSDP%20Implementation%20Plan%20.pdf
Краток опис на досегашната практика	Оваа компонента од Националната стратегија за домување го разгледува систематскиот пристап за спроведување на политиката на различни нивоа на влада и агенции. Тоа вклучува координација помеѓу Агенцијата за домување, локалните власти и Министерството за здравство за да се осигура дека политиката се спроведува ефикасно. Националните и локалните управни групи за домување и инвалидитет се формирани за да го надгледуваат и поттикнуваат спроведувањето и на национално и на локално ниво.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Недостаток на пристапно и поддржувачко домување за лицата со попреченост, вклучително и оние со НСА
Резултати/исходи	Напорите за имплементација резултираа со: Воспоставени системи за редовен мониторинг и известување кои обезбедуваат отчетност и транспарентност во испораката на услуги за домување за лицата со попреченост. Формирање на локални и национални управувачки групи кои ефективно го координирале спроведувањето на политиките за домување, обезбедувајќи дека стратегиите се спроведуваат според планираното. Значајни подобрувања во соработката помеѓу здравствените и станбените сектори, што доведува до поинтегрирана испорака на услуги за лицата со попреченост.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.6. Европската Унија

Тековна практика 1: Задоволство од аутизам од грижата Холистичко интервју (ASCHI)

Земја	ЕУ
Наслов на идентификувани тековни практики	1. Задоволство од аутизам од грижа Холистичко интервју (ASCHI)
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/aut.2019.0080 Crompton, C. J., Michael, C., Dawson, M., & Fletcher-Watson, S. (2020). Резиденцијална грижа за постари аутисти возрасни: Увид од три мулти-експертски самити. Аутизам во зрелоста, 2 (2), 121–127. https://www.ndti.org.uk/resources/publication/contemplating-autistic-supported-living https://osf.io/3m8gh
Краток опис на досегашната практика	Сегашната практика се заснова на распоред за интервју од четири дела дизајниран да се користи со возрасни со аутизам во домови за нега.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	ASCHI опфаќа теми кои се идентификувани како важни за возрасните со аутизам кои живеат во резиденцијална нега, вклучително и социјални времиња со други, дневна рутина, активности, животна средина, независност, застапување, физичко здравје и благосостојба.
Резултати/исходи	ASCHI е алатка со отворен пристап за постари аутисти во домот и помага во обликувањето на идните истражувања, практики и политики.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.6. Европската Унија

Тековна практика 2: IVEA, иновативно стручно образование за аутизам

Земја	ЕУ
Наслов на идентификувани тековни практики	2. IVEA, иновативно стручно образование за аутизам
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://ivea-project.eu/the-project/overview/ Sun, L. (2021). Ефективноста на виртуелната реалност за обука за вработување за млади возрасни лица со аутизам и интелектуални и развојни попречености: систематски преглед.
Краток опис на досегашната практика	Проектот IVEA е насочен кон социјална инклузија на лицата со аутизам и пофокусирана култура на недискриминативно и активно граѓанство преку промовирање на критичко размислување низ Европа. Проектот IVEA ќе придонесе за постигнување на различни цели поврзани со иновативни пристапи за обраќање на лица од спектарот на аутизам и нивните семејства, истовремено обезбедувајќи нов европски холистички водич за вклучување преку вработување.
Потребата/проблемот/прашањето на кое се однесува досегашната практика	Проектот IVEA укажа на потребата да се овозможат и да се поттикнат младите аутисти со меки вештини да промовираат успешно вклучување на пазарот на труд. Аутистите можат да имаат голема компетентност во многу видови вештини (информатика, технологии, математика и наука итн.), меѓутоа, искуството покажа дека тие може да имаат потешкотии не само во наоѓањето вработување туку и да се соочат со барањата на нова работна ситуација. Справувањето со колегите и работодавците понекогаш може да предизвика предизвици што може да го загрозат успехот на нивното вклучување на работа.
Резултати/исходи	Проектот обедини универзитети, здруженија за аутизам, професионалци и невладини организации ширум Европа за да создаде нов Европски водич за ефективна стручна обука на лица со аутизам, а со тоа да придонесе за нивно успешно вработување. Главниот исход на проектот беше Европски водич за вработување на лица со аутизам, кој беше замислен како резултат на два различни пробни курсеви за обука: еден прилагоден за поединци од спектарот на аутизам и друг за претставници на потенцијалните работодавци, вклучувајќи ги и засегнатите страни. Вработени во НВО и вработени во административните оддели од различни индустрии како што се продавници. Учесниците на овие обуки потоа беа интегрирани во финалната програма за практикантска работа чија цел беше да обезбеди практично искуство за лицата со аутизам во горенаведените ентитети.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.6. Европската Унија

Тековна практика 3: Нови патеки до мрежа за вклучување

Земја	ЕУ
Наслов на идентификувани тековни практики	3. Нови патеки до мрежа за вклучување
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	İsvan, N., Bonardi, A., & Hiersteiner, D. (2023). Ефектите на планирањето и практиките насочени кон личноста врз здравјето и благосостојбата на возрасните со интелектуални и развојни пречки: анализа на повеќе нивоа на поврзани административни и анкетни податоци. Весник за истражување на интелектуална попреченост, 67 (12), 1249–1269. https://includ-ed-eu.com/sites/default/files/good-practice/files/training_and_practice_in_person_centered_planning_-_a_european_perspective.pdf
Краток опис на досегашната практика	„Мрежата за нови патишта до вклучување“ со 19 партнери од 14 европски земји го пренесува концептот заснован на докази за планирање насочено кон личноста. Планирањето насочено кон личноста е семејство на процесно ориентирани пристапи за да се поттикнат луѓето со попреченост да живеат самоопределен живот во заедницата.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Целта на мрежата е да им помогне на организациите да ги трансформираат своите услуги и да пружат индивидуализирана и личност-центрирана поддршка за лицата со попреченост, како што се бара во Конвенцијата на Обединетите нации за правата на лицата со попреченост. За да се случи ова, мрежата има за цел да ги опреми организациите и нивните вработени со знаења и вештини потребни за да одговорат на индивидуалните потреби на лицата со попреченост.
Резултати/исходи	Мрежата Нови патеки до вклучување обединува организации на лица со попреченост, даватели на услуги, универзитети и истражувачки центри од четиринаесет европски земји и Канада, чија заедничка цел е да постигнат промени; и поддршка на организациите да испорачуваат услуги засновани на заедницата и насочени кон личноста за лицата со попреченост.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.6. Европската Унија

Тековна практика 4: Проектот за VR за аутизам

Земја	ЕУ
Наслов на идентификувани тековни практики	4. Проектот Аутизам VR
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://autism-vr.eu/ https://autism-vr.eu/wp-content/uploads/2022/06/VRAA-I03-Manual-Final-EN.pdf Sait, M., Alattas, A., Omar, A., Almalki, S., Sharf, S., & Alsaggaf, E. (2019). Употреба на техники за виртуелна реалност во адаптација на околината за деца со аутизам. <i>Procedia Computer Science</i> , 163, 338–344.
Краток опис на досегашната практика	Целта на проектот Аутизам ВР беше да се идентификуваат 10 секојдневни ситуации каде што аутистичните лица на возраст меѓу 15–25 години се борат и да се види дали е можно да се развијат симулации за обука за VR за практикување на тие ситуации.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Проектот имаше за цел да ги прикаже добрите практики на ова поле: Повеќе квалификувано партнерство составено од организации активни на полето на дигитални технологии, социјални, интеграција на пазарот на труд и посебни образовни потреби, ќе развие пакет алатки за обука за VR за лица со АСН со цел рехабилитација и обука за комуникациски и социјални вештини. Понатаму, потенцијалните работодавци треба да бидат информирани за предностите од ангажирањето на лице со АСН.
Резултати/исходи	Создавање на прирачник за вработување на лица со аутистичен спектар на нарушувања и поврзани добри практики. Како и VR што содржи средини со секојдневни ситуации.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.6. Европската Унија

Тековна практика 5: Програмата ASDEU

Земја	ЕУ
Наслов на идентификувани тековни практики	5. Програмата ASDEU
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://www.autismeurope.org/wp-content/uploads/2018/03/LINK68.EN_.pdf Hertz-Picciotto, I., Schmidt, R. J., & Krakowiak, P. (2018). Разбирање на еколошките придонеси за аутизмот: Причински концепти и состојбата на науката. Истражување за аутизам, 11 (4), 554–586.
Краток опис на досегашната практика	ASDEU е тригодишна програма финансирана од Генералниот директорат за здравје и безбедност на храна (DG-SANTE) на Европската комисија, чија цел е да го зголеми разбирањето и да ги подобри одговорите на потребите на луѓето од спектарот на аутизам.
Потребата/проблемот/прашањето што се решава со тековната практика	Опсегот на истражувањето на ASDEU беше широк, разгледувајќи ги областите како што се распространетоста, економските и социјалните трошоци на аутизмот, раната дијагностичка интервенција и интервенцијата базирана на докази, и ефикасна грижа и поддршка за возрасни и постари лица од спектарот на аутизам.
Резултати/исходи	Преку овој проект, професионалци ширум Европа добија обука и поддршка за подобрување на грижата за лицата со нарушување на спектарот на аутизам (АСН). Усвоени се најдобри практики, поттикнувајќи ја соработката меѓу земјите-членки и усогласувајќи ги упатствата засновани на докази. Овој координиран напор обезбедува конзистентна, висококвалитетна поддршка за лицата со АСН, промовирајќи ја инклузивноста и подобро справување со нивните потреби на европско ниво.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.7. Национални извештаи и студии

Национален извештај и студија 1: Кон услугите за ментално здравје и психосоцијална поддршка засновани на човекови права низ Европа

Земја	ЕУ
Наслов на идентификуваниот извештај	1. Кон услугите за ментално здравје и психосоцијална поддршка засновани на човекови права низ Европа
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://easpd.eu/publications-detail/easpd-innovation-awards-2024-mental-health-and-psychosocial-disability-services/ https://easpd.eu/fileadmin/user_upload/Publications/2024-May10-EASPD-Mental_Health_Report-Web.pdf
Краток опис на извештајот	Националниот извештај се осврнува на критичните прашања со кои се соочуваат лицата со попреченост во Европа во однос на независното живеење. Се дискутира за влијанието на мерките за штедење, несоодветното финансирање и неуспехот на владите целосно да ја имплементираат Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост (UNCRPD). Преку различни сведоштва и извештаи, тој ги истакнува борбите на лицата со посебни потреби за обезбедување на потребната поддршка и лична помош, нагласувајќи ја потребата од промени во политиките и зголемено финансирање за да се обезбеди заштита на нивните права и квалитетот на живот.
Потребата/проблемот/прашањето се решава	Документот се однесува на широко распространетиот проблем на недоволна поддршка за самостоен живот на лицата со попреченост. Открива како мерките за штедење и буџетските кратења низ различни европски земји доведоа до системски прекршувања на правата на лицата со посебни потреби. Ова резултираше со намалена лична помош, лоши услови за живеење и зголемена институционализација, а сето тоа ја поткопува автономијата и квалитетот на животот на лицата со попреченост.
Резултати/исходи	Резултатите дискутирани во документот покажуваат различно влијание во различни региони. Во Шведска, почетниот успех со независни средства за живеење е поткопан од неодамнешните намалувања и рестриктивните политики. ОК се соочува со значителни прекршувања на правата поради мерките за штедење, со намалени бенефиции за попреченост кои го загрозуваат независниот живот. Во земји како Грција и Бугарија, постои минимална поддршка за самостоен живот, принудувајќи го потпирањето на семејството или лошата институционална грижа. Документот повикува на зголемено финансирање, промени во политиките и подобра имплементација на UNCRPD за подобрување на условите за лицата со попреченост.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.7. Национални извештаи и студии

Национален извештај и студија 2: Модели на ветувачки практики за независно живеење и вклучување во заедницата за луѓе со значителни потреби за поддршка

Земја	ЕУ
Наслов на идентификуваниот извештај	2. Модели на ветувачки практики за независно живеење и вклучување во заедницата за луѓе со значителни потреби за поддршка
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://easpd.eu/fileadmin/user_upload/Publications/Models_of_promising_practices_on_independent_living_and_inclusion_in_the_community_for_people_with_significant_support_needs.pdf
Краток опис на извештајот	Извештајот го нагласува несразмерното влијание на мерките за штедење врз лицата со посебни потреби и важноста на надоместоците за независен живот. Документот вклучува сведоштва од различни земји, кои ги илустрираат ефектите од финансиските кретења и потребата од подобри политики и системи за поддршка. Ја нагласува потребата од придржување кон Конвенцијата на Обединетите нации за правата на лицата со посебни потреби (UNCRPD) и улогата на европските политики и институции во олеснувањето на независното живеење на лицата со посебни потреби.
Потребата/проблемот/прашањето се решава	Извештајот ги идентификува значајните проблеми со кои се соочуваат лицата со посебни потреби низ Европа, првенствено влијанието на мерките за штедење кои доведоа до значителни намалувања на бенефициите за попреченост и личната помош. Во земји како Обединетото Кралство, Шведска и Грција, овие намалувања резултираа со намалена поддршка за лицата со посебни потреби, загрозувајќи го нивното право на самостоен живот. Недостатокот на соодветно финансирање и системи за поддршка принудува многу лица со посебни потреби на институционална грижа или ги прави многу зависни од семејната поддршка, што не е секогаш изводливо. Проблемот се надополнува со неконзистентната имплементација на UNCRPD низ различни европски земји, што доведува до разлики во квалитетот на животот и правата што ги уживаат лицата со посебни потреби.
Резултати/исходи	Документираните резултати вклучуваат различни одговори од европските институции и групите за застапување кои имаат за цел да ги решат овие прашања. И покрај предизвиците, имаше успеси како што е растот на шведскиот фонд за независен живот, иако сега се соочува со закани од намаленото финансирање. Вклучувањето на ОН во ОК ги истакна систематските прекршувања на правата на лицата со посебни потреби, поттикнувајќи повици за подобро усогласување со меѓународните стандарди. Сепак, одговорите од владите се измешани, при што некои ги игнорираа препораките на ОН. Документот ја нагласува потребата од континуирано застапување и прераспределба на ресурсите за поддршка на независното живеење, сугерирајќи дека инвестициите во овие области може да доведат до подобра општествена интеграција и економски придонес од лицата со посебни потреби.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.7. Национални извештаи и студии

Национален извештај и студија 3: Иднината е сега: Технологија фокусирана на личноста за зајакнување на лицата и услугите за попреченост

Земја	ЕУ
Наслов на идентификуваниот извештај	3. Иднината е сега: Технологија насочена кон личноста за зајакнување на лицата и услугите за попреченост
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://easpd.eu/fileadmin/user_upload/PCT_Conference_Report_Oct.pdf
Краток опис на извештајот	Извештајот „Поддршка на независното живеење на лицата со попреченост – улогата на европските политики и институции“, ги прикажува дискусиите од состанокот на Европскиот парламент одржан на 26 септември 2017 година. Тој содржи сведоштва и согледувања од различни претставници и активисти за состојбата на независните живеење за лица со попреченост низ различни европски земји. Фокусот е на предизвиците со кои се соочуваат, влијанието на мерките за штедење и потребата од повеќе политики и рамки за поддршка за да се обезбеди заштита на правата и достоинството на лицата со посебни потреби според Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост (UNCRPD).
Потребата/проблемот/прашањето се решава	Примарното прашање што се однесува во документот е значителното влијание на мерките за штедење врз животите на лицата со попреченост. Во многу европски земји, буџетските кратења доведоа до намалена финансиска поддршка и услуги, поткопувајќи ги правата за независно живеење и вклучување во заедницата гарантирани од UNCRPD. На пример, во Шведска, личната помош е намалена, што доведе до тоа што помалку луѓе ја добиваат потребната поддршка за да живеат самостојно. Слично на тоа, во ОК, намалувањата на бенефициите за попреченост се означени како „човечка катастрофа“ од ОН, истакнувајќи ги систематските прекршувања на правата на лицата со посебни потреби. Главниот проблем е недоволната имплементација на мандатите на UNCRPD на национално ниво, што резултираше со влошување на условите и зголемена институционализација на лицата со посебни потреби.
Резултати/исходи	Резултатите дискутирани во документот одразуваат мешавина на напредок и тековни предизвици. Позитивните случувања вклучуваат зголемено признавање на прашањата од страна на меѓународните тела како ОН, кои спроведоа истраги и ги истакнаа прекршувањата, со што вршеа притисок врз националните влади. На пример, шведскиот фонд за независно живеење, и покрај тековните предизвици, историски е успешен, зголемувајќи се од 7.000 корисници во 1995 година на 16.000. Сепак, има и очигледни негативни резултати, како што се континуираните буџетски кратења на ОК што доведуваат до сериозни прекршувања на правата и тековниот недостиг на независен живот во земји како Грција и Бугарија, каде што и понатаму преовладува институционалната грижа. Овие мешани резултати ја нагласуваат потребата за континуирано застапување, ревизија на политиките и подобро спроведување на мерки за поддршка за да се обезбеди достоинство и независност на лицата со попреченост

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.7. Национални извештаи и студии

Национален извештај и студија 4: Опции за домување и заедница за возрасни со аутизам и други невродиверзитети

Земја	ЕУ
Наслов на идентификуваниот извештај	4. Опции за домување и заедница за возрасни со аутизам и други невродиверзитети
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://firstplaceglobal.org/wp-content/uploads/doc-apitw-report.pdf
Краток опис на извештајот	Извештајот е опширен преглед на моменталната состојба на домување за возрасни со аутизам и/или интелектуални и развојни пречки (I/DD). Ја нагласува критичната потреба за соодветни, достапни и достапни станбени опции и значајните празнини во политиките и податоците што го попречуваат ефективно обезбедување на домување и услуги за поддршка за оваа популација. Исто така, ја нагласува важноста од сеопфатни податоци за да се обликуваат решенија за политики и да се подобри квалитетот на животот на овие лица.
Потребата/проблемот/прашањето се решава	Примарното прашање што се решава е сериозниот недостиг на достапни, достапни станови за возрасни со аутизам и/или I/DD. Овој недостиг се влошува со недоволното собирање податоци, што го прикрива целосниот обем на потребите за домување на ова население. Многу возрасни лица со аутизам и/или I/DD живеат со старателите што стареат, и се наближува криза бидејќи овие старатели повеќе не можат да обезбедат поддршка. Постојните федерални и државни програми се несоодветни, и по обем и по финансирање, за да се задоволат зголемената побарувачка за долгорочни услуги за поддршка (LTSS) и домување. Недостатокот на координирани политички напори и податоци дополнително го отежнува развојот на ефективни решенија за решавање на овие критични потреби.
Резултати/исходи	Документот истакнува дека тековните практики и политики резултираа со фрагментиран систем кој не успева да обезбеди доволно опции за домување за возрасни со аутизам и/или I/DD. Постојат значителни празнини во податоците што спречуваат јасно разбирање на потребите и преференциите за домување на оваа популација. Како резултат на тоа, многу поединци се изложени на ризик да останат бездомници или да бидат ставени во рестриктивни институционални услови. Извештајот повикува на подобро собирање податоци и реформи во политиките за да се создадат разновидни и достапни станбени опции кои можат да ги поддржат различните потреби на возрасните со аутизам и/или I/DD. Подобрувањето на квалитетот на податоците и координацијата на политиките се од суштинско значење за справување со незадоволената побарувачка за домување и за подобрување на квалитетот на животот на овие лица.

2.2. Актуелни практики и состојба на живеењето со поддршка за лицата со НСА

2.2.7. Национални извештаи и студии

Национален извештај и студија 5: Помош на лицата со аутизам: Извештај за службениците за домување на локалната власт

Земја	ЕУ
Наслов на идентификуваниот извештај	5. Помош на луѓето со аутизам: Извештај за упатство за службениците за домување на локалната власт
Референца (на пр. врска, цитат, национален извештај или статија)	https://nda.ie/publications/assisting-people-with-autism-guidance-for-local-authority-housing-officers-report
Краток опис на извештајот	Брифингот на Европската мрежа за независно живеење (ENIL) за фондовите на ЕУ 2021–2027 година испитува како се распределуваат и користат средствата на Европската унија во однос на правото на самостоен живот. На брифингот се разгледуваат планираните инвестиции во рамките на Повеќегодишната финансиска рамка на ЕУ, нагласувајќи ја важноста на услугите и поддршката засновани на заедницата наместо институционалните поставки. Се дискутира за правната рамка, минатите недостатоци и тековниот регулаторен пејзаж, повикувајќи на посилни мерки за да се обезбеди усогласеност со Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост (UNCRPD).
Потребата/проблемот/прашањето се решава	Примарното прашање што се решава е континуираното инвестирање на фондовите на ЕУ во институционални и сегрегирани поставки, што е во спротивност со принципите на UNCRPD и Повелбата на ЕУ. И покрај регулативите кои промовираат деинституционализација, постои тренд на преместување на поединци од големи институции во помали групни домови, што сè уште ги крши нивните права на самостоен живот. Брифингот ја нагласува потребата за промена кон услуги и поддршка засновани во заедницата, обезбедувајќи недискриминација и целосна социјална и професионална интеграција.
Резултати/исходи	Резултатите од сегашната практика вклучуваат тековни прекршувања на УНЦРПД и недоволна поддршка за самостоен живот. Инвестициите во сегрегирани поставки опстојуваат и покрај регулативите, со некои национални планови во рамките на Управата за закрепнување и отпорност (RRF) кои финансираат нови институции и реновирање кои не се усогласени со целите за деинституционализација. Позитивните аспекти вклучуваат специфични заложби за услуги засновани во заедницата во некои регионални оперативни програми, како што е акцентот на Португалија на личната помош и социјалните одговори засновани на заедницата. Сепак, недостатокот на сеопфатни заштитни мерки и транспарентност во следењето на овие инвестиции го поткопува севкупниот напредок кон независно живеење.

2.3. Заклучоци од истражувањето

Заклучоците од истражувањето на масата за помошно домување за лица со нарушување на спектарот на аутизам (ASD) низ различни земји нагласуваат неколку клучни наоди:

- **Состојба на развој на поддршка на домувањето:** низ земјите-партнери (Кипар, Данска, Италија и Северна Македонија), развојот на домување за поддршка за лица со НСА е во различни фази. Данска ја демонстрира најнапредната инфраструктура, со повеќе јавни и приватни субјекти вклучени во обезбедувањето приспособени станбени решенија за лица со аутизам во различни возрастни групи. Кипар, од друга страна, направи неодамнешни чекори во изградбата на нови домови во заедницата, но сепак заостанува зад Данска во однос на сеопфатната мрежа на услуги посветени на домување специфични за аутизмот.
- **Предизвици при вработување:** Во секоја земја, возрастите со НСА се соочуваат со значителни бариери за вработување. Стапките на вработеност за лицата со аутизам остануваат значително пониски од оние за лицата со други попречености. На пример, во Данска, додека постојат стручни програми, само 27,2% од возрастите со НСА се вработени, во споредба со 77,7% од нивните невротипни врсници. Во Италија, стапката на невработеност за лицата со НСА е помала од 10%, што ја нагласува потребата од насочени програми за вклучување на вработување.
- **Недостатоци во обезбедувањето услуги:** и покрај напредокот, постојат значителни празнини во обезбедувањето услуги за лица со НСА, особено во Северна Македонија. Недостигот на институции специфични за аутизмот и програми за поддршка на домувањето во земјата ја илустрира разликата во расположливите ресурси низ земјите-партнери. Слично на тоа, програмите за поддршка на Италија за домување, иако се иновативни, сè уште се релативно ограничени, а земјата се соочува со предизвици во исполнувањето на потребите на растечката популација на НСА.
- **Улогата на технологијата и иновациите:** Иновативните програми, како што е проектот SENSHome во Италија, го демонстрираат потенцијалот на технологијата да ги подобри животните средини на лицата со НСА. Интеграцијата на системи базирани на сензори во домувањето може да ја подобри безбедноста, удобноста и автономијата, покажувајќи го патот напред за идните проекти за поддршка на домувањето.

Како заклучок, иако има напредок во создавањето домување и услуги за поддршка за лицата со НСА, треба да се направи повеќе, особено во усогласувањето на услугите, решавањето на празнините во вработеноста и користењето на технологијата за поддршка на независното живеење. Секоја земја презентира вредни лекции кои можат да ги информираат идните напори за подобрување на квалитетот на животот на лицата со НСА.

Партнери на проектот

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Извештај од Истражувањето

За состојбата и анализа на потребите
при живеењето со поддршка на лицата
со аутизам

Теренско Истражување

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува истовремено одобрување на содржината. Таа ги одразува ставовите само на авторите, а Комисијата не може да биде одговорна за употребата на информациите содржани во неа.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Теренско истражување

Овој дел ги прикажува резултатите од теренското истражување спроведено во Кипар, Данска, Италија, Ирска и Северна Македонија. Студијата се фокусира на возрасните лица со нарушувања од спектарот на аутизам (НСА) и има за цел да ги идентификува потребите и бариерите со кои се соочуваат при преминот кон независно живеење. Со помош на структурирани прашалници, беа собрани податоци од учесниците за да се доловат нивните лични искуства. Ова истражување става акцент врз критичните фактори кои влијаат на независноста при домувањето на младите со НСА, обезбедувајќи суштинска основа за развивање стратегии за инклузивно домување.

Теренското истражување беше спроведено преку онлајн прашалници, кои беа споделени со засегнатите страни во проектот, што резултираше со поширок опсег на одговори од првично предвидените. Понатаму, беа вклучени и други возрасни групи. Процентот на одговори надвор од целната група не влијае значително на вкупните наоди, а вклучувањето или исклучувањето на овие одговори не ги менува заклучоците. Понатаму, прашањето „Дали се сметате себеси за високофункционално лице со аутизам?“ беше вклучено за да обезбедат вредни сознанија, бидејќи некои поединци со НСА можеби не се идентификуваат како високофункционални, дури и ако се.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

3. Теренско истражување

3.1. Теренско истражување и анализа на националните извештаи

3.1.1. Опис на примерокот

3.1.2 Анализа на стрес и анксиозност

3.1.3 Анализа на социјалната изолација и осаменост

3.1.4 Анализа на сензорно преоптоварување

Клучни области на поддршка

Заклучок

3.2 Кипар

3.2.1 Опис на примерокот

3.2.2 Мерење на стрес и анксиозност

3.2.3 Мерење на социјална изолација и осаменост

3.2.4 Мерење на сензорно преоптоварување

3.2.5 Заклучок

3.3 Данска

3.3.1 Демографски профил на испитаниците

3.3.2 Стрес и анксиозност

3.3.3 Социјални интеракции и изолација

3.3.4 Сензорно преоптоварување

3.3.5 Заклучок

3.4 Италија

3.4.1 Опис на примерокот

3.4.2 Стрес и анксиозност

3.4.3 Социјална изолација и осаменост

3.4.4 Сензорно преоптоварување

3.4.5 Заклучок

ТАБЕЛА НА СОДРЖИНА

3.5. Република Северна Македонија

3.5.1 Опис на примерокот

3.5.2 Мерење на стрес и анксиозност

3.5.3 Мерење на социјална изолација и осаменост

3.5.4 Мерење на сензорно преоптоварување

3.5.5 Свкупен заклучок

3.6 Ирска

3.6.1. Опис на примерокот

3.6.2. Мерење на стрес и анксиозност

3.6.3 Мерење на социјална изолација и осаменост

3.6.4. Мерење на сензорно преоптоварување

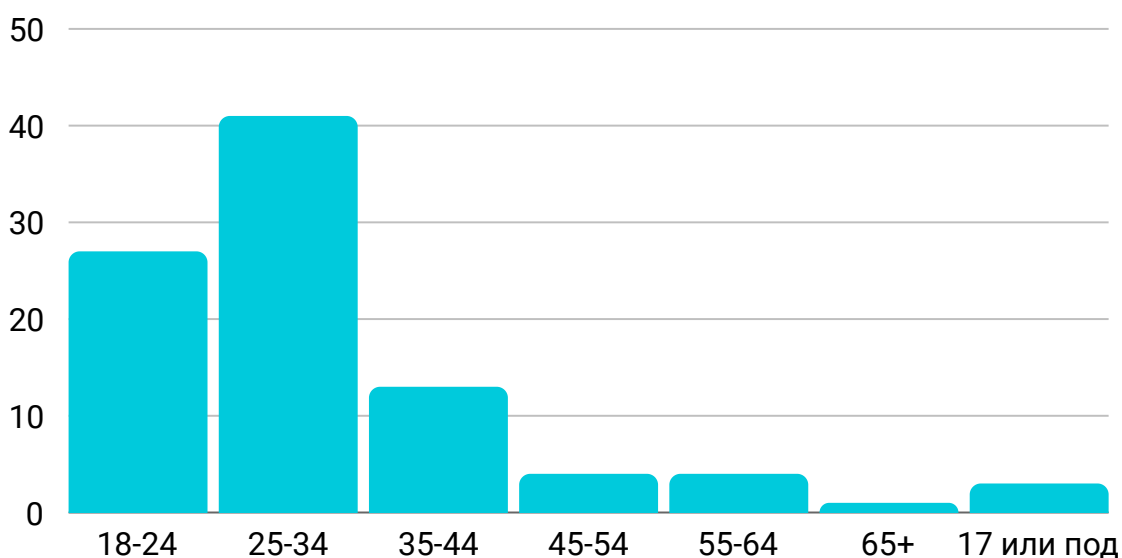
3. Теренско истражување

3.1. Теренско истражување анализа на националните извештаи

3.1.1. Вкупниот број на учесници вклучува 72 одговори, примарно фокусирани на лица со високофункционален аутизам. Од испитаниците, 87,5% се самоизјавиле дека имаат високофункционален аутизам, а 51,4% се идентификувале како мажи.

Возраст на учесниците

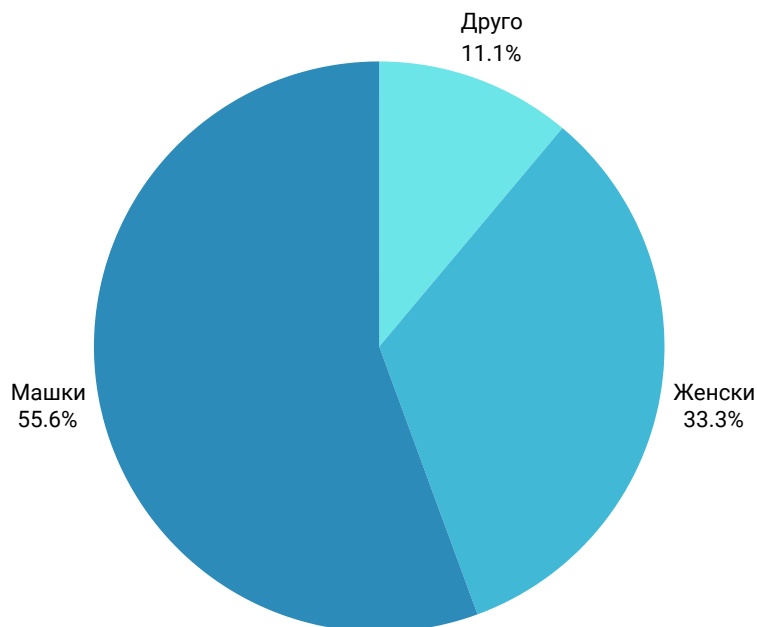
Учесниците во оваа студија имаат широк опсег на возраст, при што мнозинството се помеѓу 25-34 години, што претставува 41% од примерокот. Втората по големина група е помеѓу 18-24 години, со 27% од учесниците. Помалите возрасни групи ги вклучуваат оние на возраст од 35-44 години, кои сочинуваат 13%, и оние меѓу 45-54 и 55-64 години, и двете сочинуваат по 4%. Дополнително, 3% од учесниците се под 17 години, додека 1% се 65 или постари.

Графикон 1. Возраст на учесниците

Половата застапеност меѓу учесниците

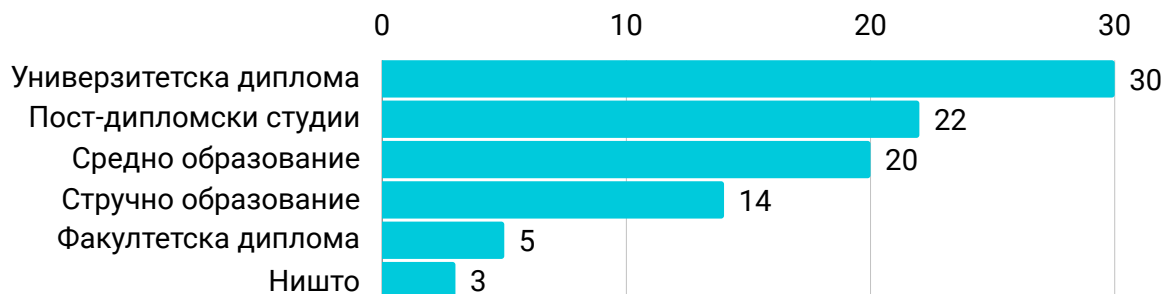
Половата распределба на учесниците покажува дека 55,6% се идентификуваат како мажи, кои се поголемата група во студијата. Женските учесници учествуваат со 33,3%. Дополнително, 11,1% од учесниците се идентификувале како „Друго“.

Графикон 2. Пол на учесниците

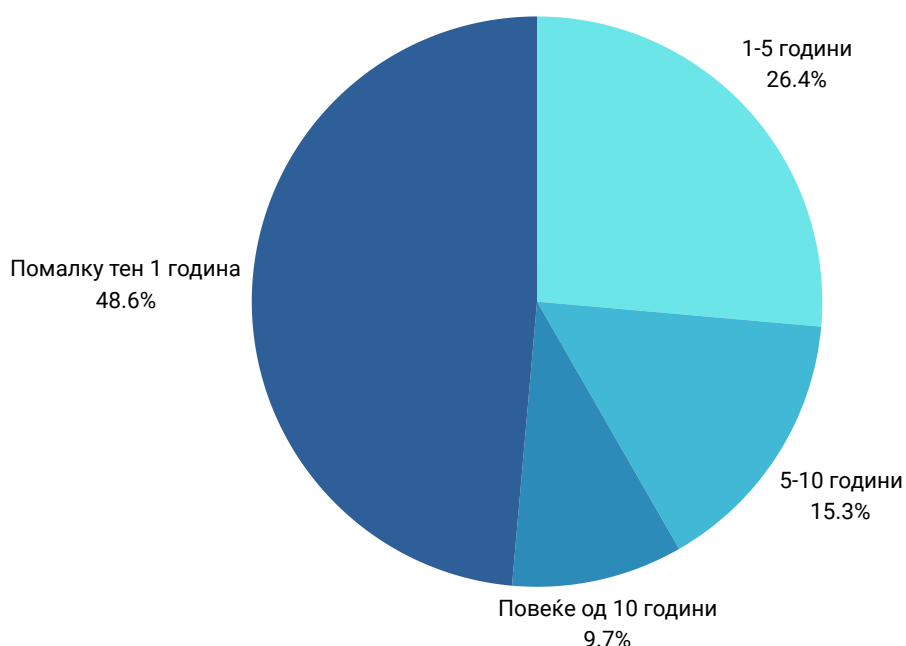
Степен на образование на учесниците

Учесниците во оваа студија имаат различен степен на образование. Најголемата група, 30%, имаат високо образование, додека 22% имаат завршено постдипломски студии. 20% од учесниците имаат завршено средно образование, а 14% имаат завршено стручно образование. Дополнително, 5% од учесниците имаат високо образование, а 3% изјавиле дека немаат формално образование.

Графикон 3. Степен на образование на учесниците

Во однос на условите за живеење, 36% од учесниците живеат со членови на семејството, што го прави ова најчестиот начин на живеење. 25% живеат сами, додека 21% живеат со брачниот другар. Помал дел, 4%, живеат со поддршка, а други 4% живеат со пријатели. Дополнително, 3% живеат во дом за поддршка, а 1% од учесниците изнајмуваат соба. Што се однесува до периодот во кој учесниците живееле сами, најголемата група, 48,6%, живееле сами 0-1 година, што укажува на релативно неодамнешно преминување кон самостоен живот. 26,4% живееле сами 1-5 години, додека 15,3% живееле 5-10 години. Помала група, 10%, живее сама повеќе од 10 години.

Графикон 4. Временски период на самостојно живеење на учесниците

3.1.2 Анализа на стрес и анксиозност

Учесниците доживуваат различни нивоа на стрес во нивниот секојдневен живот, при што 26% изјавиле дека се чувствуваат вознемирени или под стрес еднаш или двапати неделно, а 15% доживуваат стрес повеќе пати на ден. Кога станува збор за самостоен живот без поддршка, 34% се чувствуваат малку под стрес, додека 18% чувствуваат голем стрес, а 29% воопшто не чувствуваат стрес поради тоа.

Во однос на тоа што би им помогнало да се справат со стресот, 24% веруваат дека помошта од семејството, пријателите или групите за поддршка би била корисна, а 20% сметаат дека физичката активност е клучен лек за стрес. Дополнително, 12% сметаат дека поголема поддршка од професионалци, како што се едукатори или терапевти, би била корисна.

Овие наоди ја нагласуваат важноста на социјалната поддршка и физичката активност во управувањето со стресот, додека помошта од професионалци исто така се смета за вредна од страна на дел од учесниците.

3.1.3 Анализа на социјална изолација и осаменост

Одговорите на учесниците покажуваат дека чувството на изолација или осаменост кога живеат сами без поддршка се значајна грижа за многумина. За да се реши ова, 28% од учесниците веруваат дека развивањето поголема самодоверба ќе помогне да се намалат чувствата на изолација. Дополнително, 20% сугерираат дека обуката за социјални вештини и интеракции, како и поттикнување поголема социјална свест и емпатија, би била од корист. 16% истакнале дека зголемената мотивација за дружење може дополнително да помогне во ублажувањето на осаменоста. Овие одговори сугерираат дека учесниците го гледаат градењето самодоверба, подобрувањето на социјалните вештини и подобрувањето на социјалната свест како клучни стратегии за справување со социјалната изолација и осаменоста.

3.1.4 Анализа на сензорно преоптоварување

Одговорите на учесниците покажуваат дека многумина доживуваат преоптоварување со сетилата дома или за време на секојдневните активности. Најчесто пријавен проблем се гласните звуци, споменати од 24% од учесниците. 16% посочиле дека осветленоста, лошите мириси и текстурата на предметите околу нив придонесуваат за нивното сетилно преоптоварување. Дополнително, 12% изјавиле дека оддалеченоста од други луѓе и гласните звуци заедно ја влошуваат нивната сетилна непријатност.

Проценка на потребите

Проценката на потребите се фокусираше на идентификување на специфичните видови поддршка што ја бараат лицата со високофункционален аутизам за да им помогне да управуваат со независното живеење. Врз основа на податоците од истражувањето, беа идентификувани најчесто бараните области за поддршка, што ги истакнува примарните предизвици со кои се соочуваат при самостојниот живот.

Клучни области за поддршка

1

Управување со стресот и анксиозноста:

47,2% од испитаниците посочиле дека им е потребна обука и поддршка за управување со стресот и анксиозноста. Ова беше најчесто бараната област, што ја нагласува важноста на емоционалната и психолошката поддршка за поединците кои преминуваат или управуваат со независно живеење. Учесниците изразија потреба од алатки и стратегии за справување со секојдневните стресни фактори, кои се силно поврзани со нивната севкупна доверба во независното живеење.

2

Поддршка со дневни активности во домот:

20,8% од испитаниците побарале помош за практични задачи, како што се чистење, готвење и купување намирници. Ова сугерира дека многу поединци се соочуваат со предизвици во управувањето со рутинските обврски во домаќинството, што може да придонесе за нивниот целокупен стрес и анксиозност. Обезбедувањето практична поддршка или обука во овие области ќе ја подобри нивната способност да одржуваат независен начин на живот.

3

Финансиски менаџмент:

Забележителен дел од учесниците изразија тешкотии во управувањето со финансите, идентификувајќи го ова како значајна бариера за самостоен живот. Иако конкретните податоци за ова не беа квантифицирани во истражувањето, управувањето со буџетите, плаќањето на сметките и финансиското планирање се најчесто пријавени области каде што на аутистичните поединци им е потребна поддршка.

4

Поддршка за ментално здравје:

Поврзани со потребата за управување со стресот и анксиозноста, неколку учесници, исто така, ја истакнаа важноста на постојаната поддршка за менталното здравје, како што е пристапот до терапевти, советници или групи за поддршка. Континуираната поддршка во одржувањето на менталната благосостојба се смета за клучна за оние кои живеат самостојно.

5

Социјални и комуникациски вештини:

Иако не се толку често споменувани како другите области, некои учесници забележаа потешкотии во управувањето со социјалните интеракции и градењето односи, и внатре и надвор од домот. Поддршката во оваа област би можела да им помогне на поединците подобро да се справат со социјалните предизвици во секојдневниот живот, придонесувајќи за посполното искуство на независно живеење.

Заклучок

Истражувањето открива значајни предизвици и потреби со кои се соочуваат лицата со високофункционален аутизам додека преминуваат кон независен живот. Анализата идентификуваше три клучни фактори - години на самостојно живеење, фреквенција на сензорно преоптоварување и дневни нивоа на стрес/анксиозност - кои имаат мерливо влијание врз стресот поврзан со независното живеење. Регресивната анализа дополнително покажува дека додека годините на самостојно живеење имаат тенденција малку да го намалат стресот за независно живеење, овој ефект не беше статистички значаен. Спротивно на тоа, наодите ја нагласуваат силната поврзаност помеѓу дневните нивоа на стрес/анксиозност и зголемениот стрес за независно живеење, нагласувајќи ја потребата за сеопфатни интервенции за управување со стресот. Овие наоди се усогласуваат со други истражувања кои покажуваат како зголемените нивоа на стрес се распространети кај аутистичните поединци, особено во однос на промените во рутината или околината (Gotham et al., 2015). Ваквите резултати ја нагласуваат клучната улога на поддршката на поединците во управувањето со нивните секојдневни емоционални предизвици за да се поттикне довербата и да се олесни успешното автономно живеење.

Покрај психолошките и сензорните тешкотии, проценката на потребите открива дека практичната поддршка е критична потреба за лицата со високофункционален аутизам. Скоро 47,2% од испитаниците посочиле дека им е потребна обука за управување со стресот и анксиозноста, додека 20,8% изразиле потреба од помош во секојдневните домашни активности, како што се готвење, чистење и купување намирници. Истражувањето на Smith et al. (2019) исто така ја нагласува важноста на практичната поддршка во независното живеење, истакнувајќи дека тешкотиите со задачите за управување со домот може значително да влијаат на целокупната благосостојба. Покрај тоа, истражувањето го истакнува финансискиот менаџмент како значајна бариера, иако конкретните податоци за ова прашање не беа квантифицирани. Други студии, како што се Howlin et al. (2004), исто така, покажаа дека аутистичните лица често се борат со финансиско планирање и писменост, што дополнително ја попречува нивната способност да живеат самостојно. Овие наоди сугерираат дека развојот на сеопфатни системи за поддршка - што опфаќа емоционална и психолошка поддршка, обука за управување со домот и програми за финансиска писменост - ќе бидат од клучно значење за намалување на стресот и зајакнување на поединците со аутизам да живеат независно со поголема самодоверба.

Со решавање на овие клучни области - управување со стресот, секојдневна поддршка за живеење и финансиски вештини - истражувањето открива дека насочените интервенции можат значително да ги ублажат предизвиците поврзани со независното живеење. Како што е нагласено од Веи и сор. (2014), интервенциите кои комбинираат и емоционално и практично градење вештини доведуваат до подобрена автономија и квалитет на живот за аутистичните поединци. Овој пристап не само што ќе го подобри секојдневното функционирање, туку и ќе ја подобри целокупната благосостојба и автономијата на поединците со високофункционален аутизам, олеснувајќи ја транзицијата кон независно живеење.

3.2 Кипар

Изјавата на учесниците преку прашањето „Дали сметате дека имате високофункционален аутизам?“ беше вклучена во истражувањето за да соберат податоци за искуствата и предизвиците со кои се соочуваат лицата кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам. Ова прашање има за цел подобро да ги разбере специфичните потреби и перспективи на оваа група, кои може значително да се разликуваат од оние со различни форми на аутизам. Важно е да се напомене дека терминот „високо функционален аутизам“ е самоидентификација и можеби нема целосно да ја опфати сложеноста на индивидуалните искуства. Податоците собрани преку ова прашање ќе се користат за информирање и подобрување на услугите за поддршка, осигурувајќи дека тие се поприспособени и поефективни за оние кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам.

3.2.1 Опис на примерокот

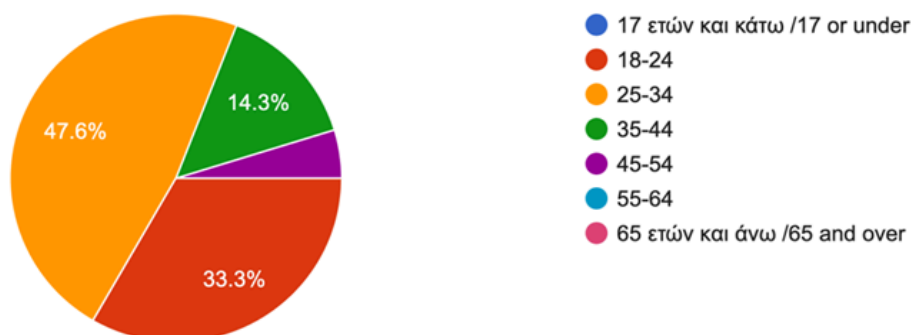
21 возрасно лице доброволно учествуваше во оваа студија. Сите тие се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам; ова беше главниот критериум за учество. Учесниците беа пронајдени од различни опкружувања, вклучувајќи дневни програми, специјални образовни центри и придружни партнери. Генерално, во Кипар, во регистарот на „Комитетот за заштита на лица со интелектуална попреченост“, 307 лица пријавиле дијагноза на аутизам, што претставува 32% од сите лица со дијагноза на интелектуална попреченост (ЕПАНА, 2022). Оваа бројка не ги вклучува лицата на кои им е дијагностицирана „интелектуална попреченост со аутистички карактеристики“ или лица кои не се во регистарот.

Возраст на учесниците

Возраста на учесниците се движеше од 18 до 54 години. Речиси половина од нив (47,6%) беа помеѓу 25-34 години, една третина (33,3%) беа помеѓу 18-24 години, 14,3% помеѓу 35-44 години и 1 учесник (4,8%) беше помеѓу 45-54 години.

Ηλικία/ Age

21 responses

Графикон 1: Визуелно претставување на возраста на учесниците

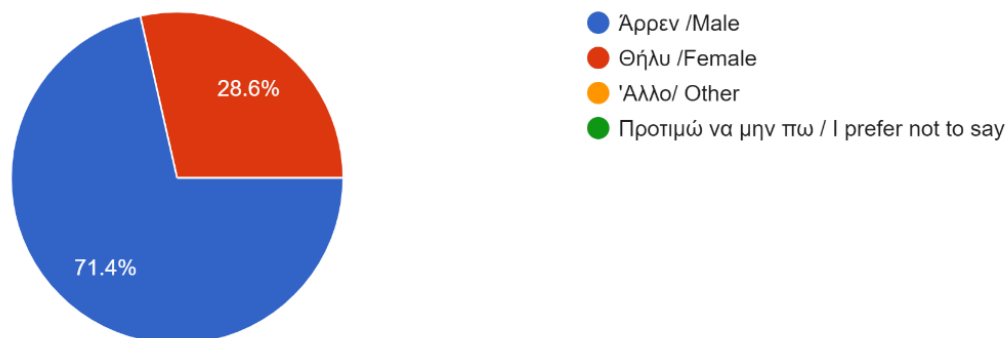
3.2 Кипар

Половата застапеност на учесниците

15 од 21 учесник се идентификуваат како машки, а 6 како женски. Ниту еден од нив не одговори „друго“ или „претпочитам да не кажам“. Овој резултат е сличен на општата популација на луѓе со нарушување на спектарот на аутизам, сооднос од 4:1, а машките се најистакнати (Saure, Castrén, Mikkola, & Salmi, 2023).

Φύλο / Gender

21 responses

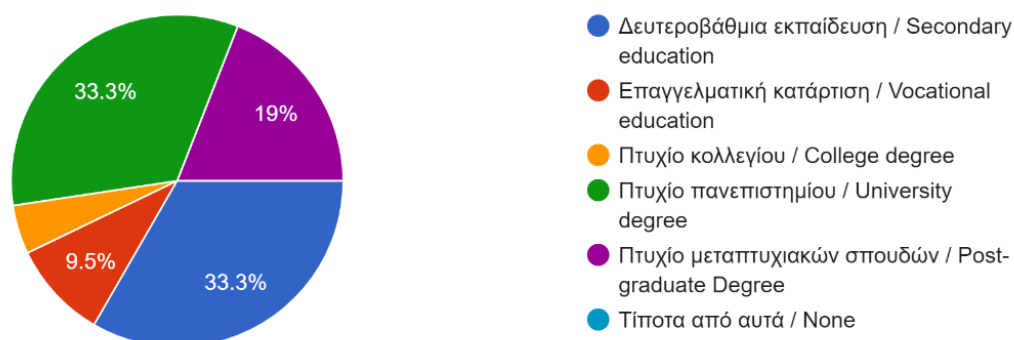
Графикон 2: Полова застапеност на учесниците

Степен на образование на учесниците

Од 21 учесник, 7 (33,3%) се со високо образование, 7 (33,3%) се со завршено средно образование, 4 (19%) се со постдипломски студии, 2 (9,5%) имаат завршено стручна обука и 1 (4,8%) има диплома од колеџ. Постојат нејасни резултати за образовните нивоа на возрасните од спектарот, во Кипар. Сепак, образованието во Кипар премина во изминатите неколку години, од сегрегирани во инклузивен систем во согласност со меѓународните упатства. Имено, повеќе деца на кои им е дијагностициран аутизам може да се вклучат во редовното училиште и да им се даваат повеќе можности образовно да се развиваат (Ван Кесел, и сор., 2020).

Εκπαίδευση / Education

21 responses

Графикон 3: Степен на образование на учесниците

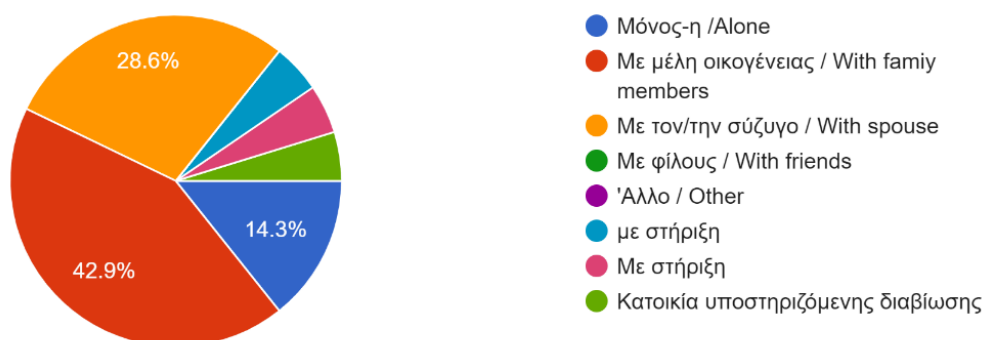
3.2 Кипар

Начин на живеење на учесниците

Под половина од учесниците (42,9%) во моментот на истражување живеат со членовите на семејството, 28,6% живеат со својот брачен другар, 14,3% живеат сами, а 14,3% моментално живеат со поддршка. Во Кипар, возрасните од спектарот живеат главно со своите семејства, во куќи за поддржано живеење во заедницата или во фондации (ΕΡΑΝΑ,

Καθεστώς διαβίωσης /Living Status

21 responses

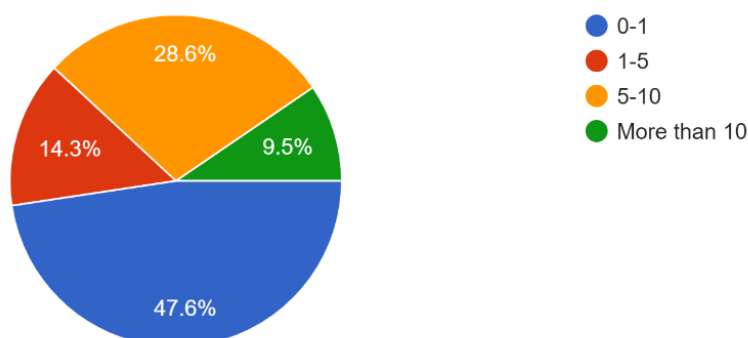

Времетраење на самостоен живот меѓу учесниците

28,6% живеат сами 5-10 години, 14,3% 1-5 години и 9,5% живеат самостојно повеќе од 10 години.

Χρόνια Ανεξάρτητης Διαβίωσης / Years of Living Alone

21 responses

Графикон 5: Временски период на самостојно живеење на учесниците

3.2 Кипар

3.2.2 Мерење на стрес и анксиозност

За тековната студија, стресот беше дефиниран како чувство дека нечиј ум постојано се натпреварува со премногу мисли и грижи, што го отежнува фокусирањето на нешто друго. Слично на тоа, анксиозноста беше дефинирана како постојана грижа за нешто лошо да се случи, дури и ако не постои вистинска опасност.

Дневните нивоа на стрес и анксиозност на учесниците

На прашањето „Наведете го нивото на стрес/анксиозност што го искусувате во секојдневниот живот“, учесниците имаа пет опции да изберат. 4,8% (1/21) спомнале „Никогаш не се чувствувам вознемирено и/или под стрес“, 33,3% (7/21), мнозинството од нив, ја избираат опцијата „Се чувствувам анксиозно и/или под стрес еднаш или двапати неделно“, 28,6% (6/21), ја избраа опцијата „Се чувствувам вознемирено и/или под стрес три или четири пати неделно“, 14,3% (3/21), ја избраа опцијата „Јас главно се чувствувам анксиозно и/или под стрес еднаш секој ден“, и на крајот 19% (4/21) изјавиле дека „најчесто чувствуваат вознемиреност и/или под стрес повеќе пати на ден“. Неколку студии покажаа дека возрасните со НСА имаат висока преваленца на анксиозни нарушувања, со проценки кои се движат од 27% до 46% за кое било анксиозно растројство (Hollocks, Lerh, Magiati, Meiser-Stedman, & Brugha, 2018; Nah, Brewer, Young, & Flower, 2018), факт што е очигледен и од резултатите од сегашноста истрага.

Δηλώστε το επίπεδο του στρες/άγχους που βιώνετε στην καθημερινή σας ζωή. / Indicate the level of stress/anxiety you experience in your daily life.

21 responses

Графикон 6: Визуелно претставување на нивото на стрес/анксиозност што учесниците го доживуваат во нивниот секојдневен живот

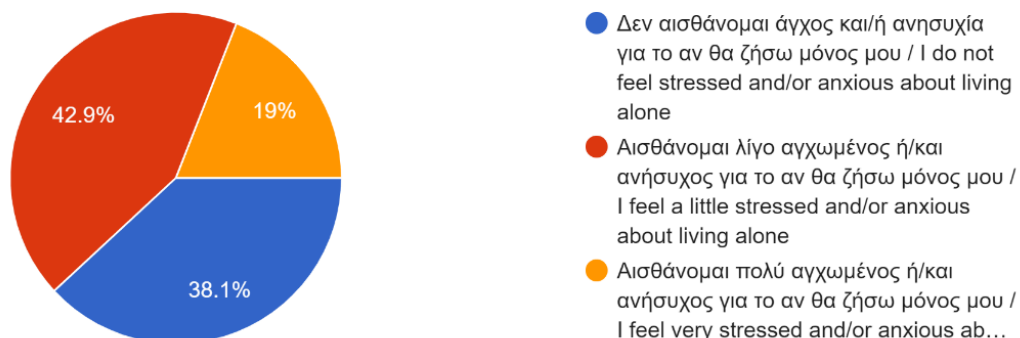
На прашањето „Колку се чувствувате под стрес/анксиозност поради помислата да живеете сами без поддршка?“, учесниците се изјасниле на следниов начин: 38,1% (8/21) ја избрале опцијата „Не се чувствувам под стрес и/или анксиозно за живеење сам“, мнозинството од нив, 42,9% (9/21), спомнале „Се чувствувам малку под стрес и/или вознемирено поради тоа што живеам сам“, и на крајот, само 19% (4/21) изјави: „Се чувствувам многу под стрес и/или вознемирен поради тоа што живеам сам“. Литературата во Кипар става акцент на нивоата на вознемиреност на родителите и старателите на луѓето од спектарот, наместо на анксиозноста што ја доживува лицето со НСА (Πορνάρα, 2018).

3.2 Кипар

Πόσο στρεσαρισμένος/αγχωμένος αισθάνεστε στη σκέψη να ζήσετε μόνοι σας χωρίς υποστήριξη; How stressed/anxious do you feel about the thought of living on your own without support?

21 responses

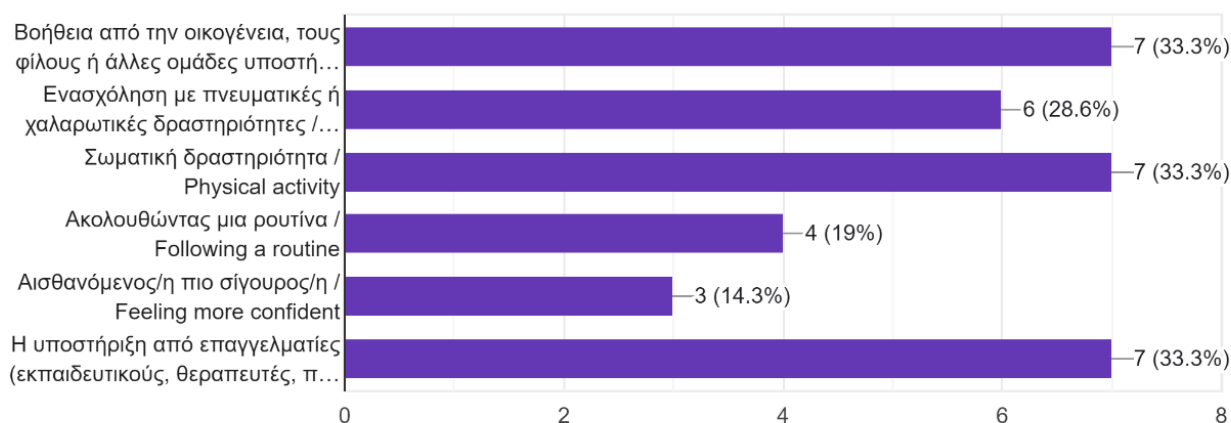
Графикон 7: Визуелна претстава за тоа како учесниците се чувствуваат под стрес/анксиозност за мислата да живеат сами без поддршка

Εφektивни стратегии за управување со стресот и анксиозноста

На учесниците им беа дадени 7 опции за избор во однос на стратегиите за справување со справување со стресот и анксиозноста. На учесниците им беше дозволено да изберат повеќе одговори, како и да имаат можност да додадат свој одговор во „друго“. Најпопуларните одговори, секој со 33,3% изборност (7/21) беа: „Помош од семејството, пријателите или други групи за поддршка“, „Физичка активност“ и „Ποголема поддршка од професионалци (едукатори, терапевти, тренери итн.)“. Следниот популарен одговор, со 28,6% изборност (6/21) беше „ангажирање во внимателни или релаксирачки активности“. 19% од учесниците (4/21) избрале „Следејќи ја рутината“ и на крај, 14,3% (3/21) избрале „Чувство посамоуверено“ како стратегија за помагање најдобро да се справите со стресот

Ποιο από τα παρακάτω πιστεύετε ότι θα σας βοηθούσε να αντιμετωπίσετε το стрес/άγχος; Which of the following do you feel would help you to deal with stress/anxiety?

21 responses

Графикон 8: Визуелно претставување на стратегиите за справување за справување со стрес/анксиозност

3.2 Кипар

3.2.3 Мерење на социјална изолација и осаменост

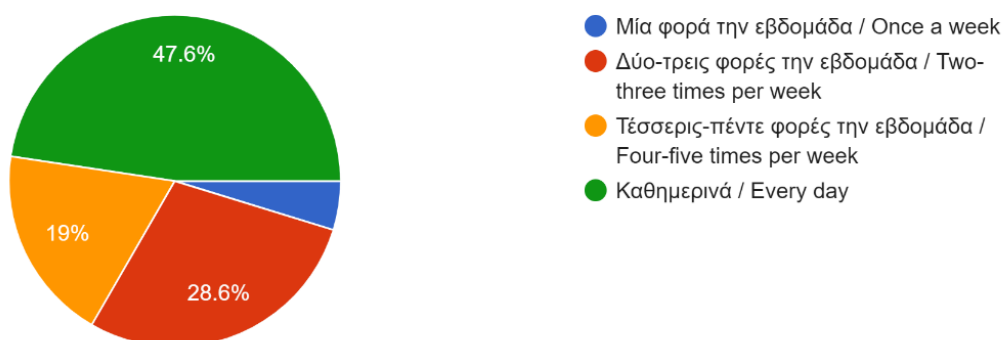
Овој дел од истражувањето се фокусираше на социјална изолација или осаменост, кои беа дефинирани како чувство да се биде опкружен со луѓе, но сепак да се чувствувате изолирано и исклучено, како да постои невидлива бариера што ве спречува вистински да се поврзете со другите.

Фреквенција на социјалните интеракции меѓу учесниците

Следното прашање се фокусираше на зачестеноста на личните социјални интеракции на учесниците, кои се движат од „еднаш неделно“ до „секој ден“. Резултатите покажаа дека речиси половина (47,6%) одговориле дека комуницираат „секој ден“, 19% „четири до пет пати неделно“, 28,6% „два до три пати неделно“, а само 1 учесник (4,8%) изјавиле „еднаш неделно“. Литературата покажува значителни предизвици со социјалната изолација кај возрасните со АСН (Орсмонд, Шатук, Купер, Стерзинг и Андерсон, 2013), меѓутоа, се чини дека интервенциите ги подобруваат социјалните вештини и учеството во заедницата на лицата со аутизам (МекКонки, Касин и Мекнатон, 2020 година).

Πόσο συχνά αλληλεπιδράτε με άλλους (αυτοπροσώπως); How often do you interact with others (in person)?

21 responses

Графикон 9: Визуелно претставување за тоа колку често учесниците комуницираат со другите.

Изолација и осаменост во самостојниот живот

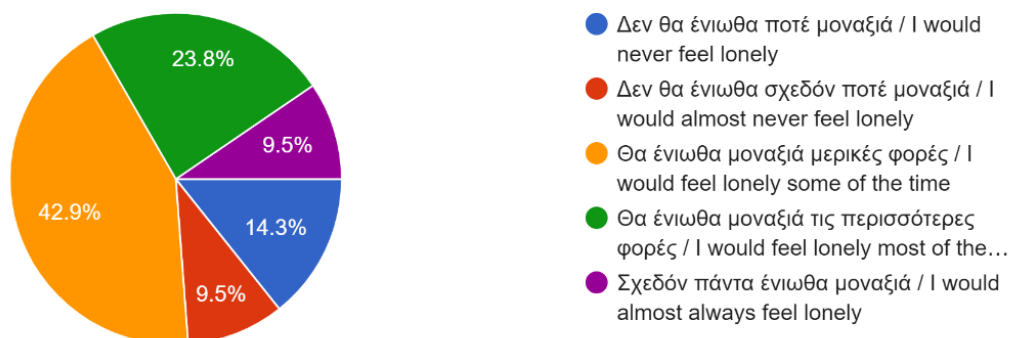
На прашањето „Дали или би се чувствувале изолирано/осамено кога живеете сами без поддршка?“, беа дадени 5 опции; кои се движат од „никогаш“ до „речиси секогаш“. 13,3% (3/21) учесници изјавиле „Никогаш не би се чувствувал осамено“, 9,5% (2/21) изјавиле дека „речиси никогаш не би се чувствувал осамено“, мнозинството од нив 42,9% (21/9) изјавиле „Јас би се чувствувал осамен некое време“, 23,8% (5/21) изјавиле дека „поголемиот дел од времето би се чувствувал осамено“ и 9,5% (2/21) изјавиле „речиси никогаш не би чувствувајте се осамено“ кога живеете сами без поддршка.

3.2 Кипар

Αισθάνεστε ή θα μπορούσατε να αισθανθείτε απομονωμένοι/μοναχικοί εάν ζούσατε μόνοι σας χωρίς υποστήριξη; Do you or would you feel isolated/lonely when living alone without support?

21 responses

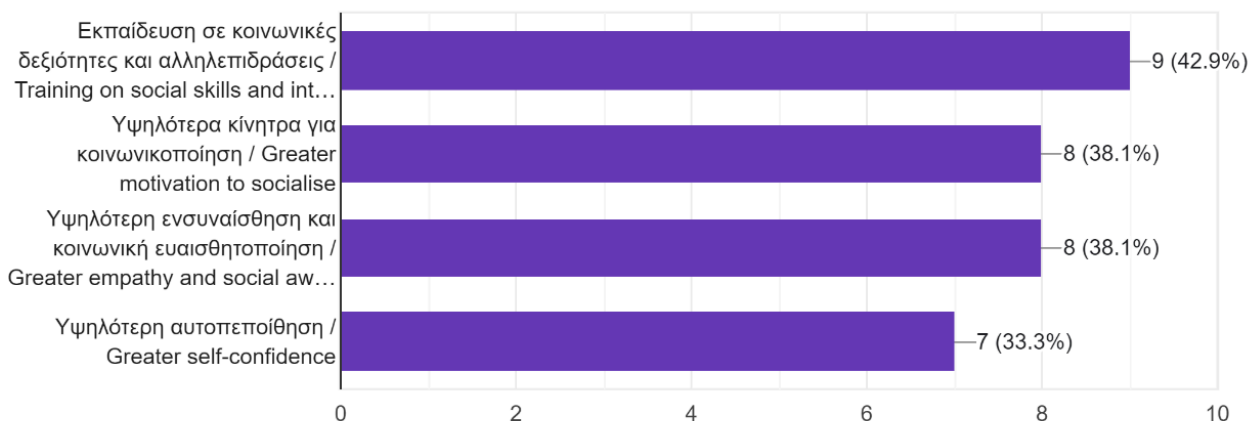
Графикон 10: Визуелно претставување на воочената изолација на учесниците кога живеат сами без поддршка.

Πρισταпи за ублажување на изолацијата и осаменоста

На прашањето „Кое од следново би ви помогнало да се чувствувате помалку изолирано/сам?“, 42,9% (9/21 учесник) одговориле „Обуки за социјални вештини и интеракции“, 38,1% (8/21) одговориле „Πоголема мотивација за социјализирај“, 38,1% (8/21) одговориле со „Πоголема емпатија и социјална свест“ и 33,3% (7/21) „Πоголема самодоверба“. Учесниците можеа да изберат повеќе од еден одговор и имаа опција да дадат свој одговор под „другο“, но никој не избра да ја заврши таа опција.

Ποιο από τα παρακάτω θα σας βοηθούσε να αισθάνεστε λιγότερο απομονωμένοι/μοναχικοί; Which of the following would help you to feel less isolated/alone?

21 responses

Графикон 11: Визуелно претставување на пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста.

3.2 Кипар

3.2.4 Мерење на сензорно преоптоварување

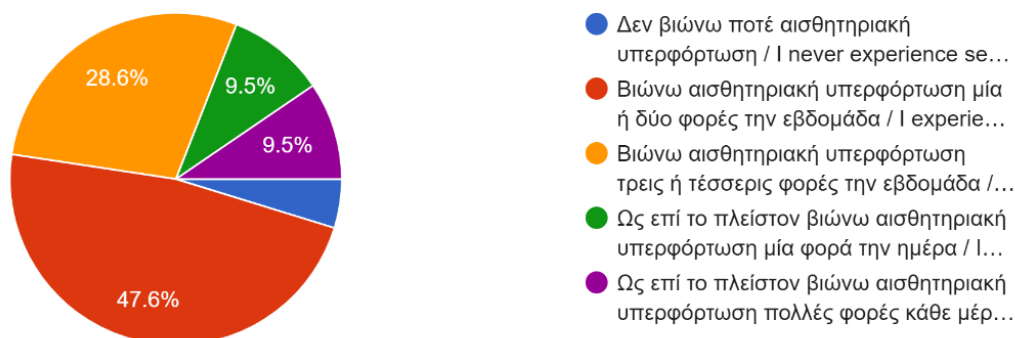
Чувството за сетилно преоптоварување беше опишано како чувство како да сте во просторија каде што сите ве гледаат, светлината е премногу силна, секој звук е премногу гласен и секој допир е премногу интензивен, сето тоа во исто време. Ова чувство може да го отежне концентрирањето, интеракцијата со другите или дури и извршувањето на едноставни задачи додека преоптоварувањето не се намали.

Инциденти на сензорно преоптоварување во секојдневниот живот

На учесниците им беше поставено следново прашање: „Дали некогаш чувствувате преоптоварување дома или за време на други активности во вашиот секојдневен живот?“. Скоро половина од учесниците (47,6%) изјавиле дека „доживеле преоптоварување со сетила еднаш или двапати неделно“, четвртина (28,6%) изјавиле дека „доживее преоптоварување со сетила три или четири пати неделно“, 9,5% (2/21) изјавиле дека доживеале „еднаш секој ден“, 9,5% (2/21) пријавиле дека доживуваат сензорно преоптоварување „повеќе пати секој ден“ и 4,8 % (1/21) одговориле „Никогаш не доживувам сензорно преоптоварување“. Мекленан, О'Брајан и Тавасоли (2022), го испитуваа сензорното искуство на возрасните во спектарот, идентификувајќи ги екстремно високите 96% од нивниот примерок, искуството на сензорна реактивност и истакнувајќи ја важноста на длабинското истражување на специфичните карактеристики кај аутизмот.

Βιώνετε ποτέ αισθητηριακή υπερφόρτωση στο σπίτι ή κατά τη διάρκεια άλλων δραστηριοτήτων στην καθημερινή σας ζωή; Do you ever experience s...ome or during other activities in your daily life?

21 responses

Графикон 12: Визуелно претставување на зачестеноста на доживување сензорно преоптоварување во нивниот секојдневен живот.

Претпочитани решенија за управување со сензорно преоптоварување

20 од 21 учесник кои пријавија одредено ниво на сензорно преоптоварување во претходното прашање, потоа беа прашани дали нивното сетилно преоптоварување може да се подобри со тоа што ќе може да контролира некоја од следните опции. Учесниците можеа да изберат онолку одговори колку што им се допаѓаат. Мнозинството од учесниците (75%) избрале „Гласни звуци“, 45% „Лоши мириси“, 30% „Осветленост“, 30% „Да се биде подалеку од другите луѓе“ и 25% „Текстура на предмети околу нивниот животен простор (различна облека Материјали, постелнина и сл., опцијата „Друго“ не беше пополнета од ниту еден учесник.

3.2 Кипар

Αν απαντήσατε ότι βιώνετε αισθητική υπερφόρτωση στην τελευταία ερώτηση, θα βελτιωνόταν η δυσάρεστη αυτή κατάσταση αν μπορούσατε να ελέγχ... to control the following? (Tick all that apply)

20 responses

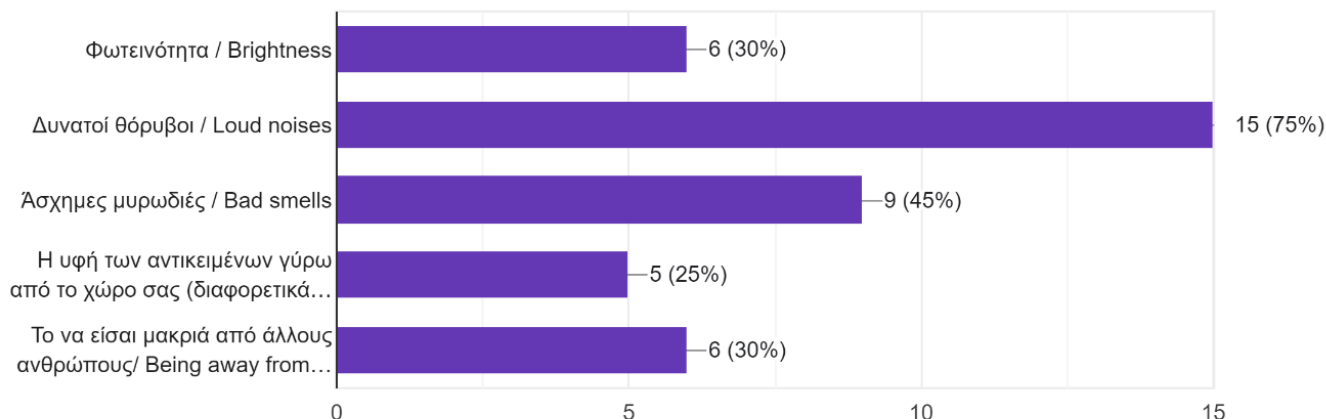

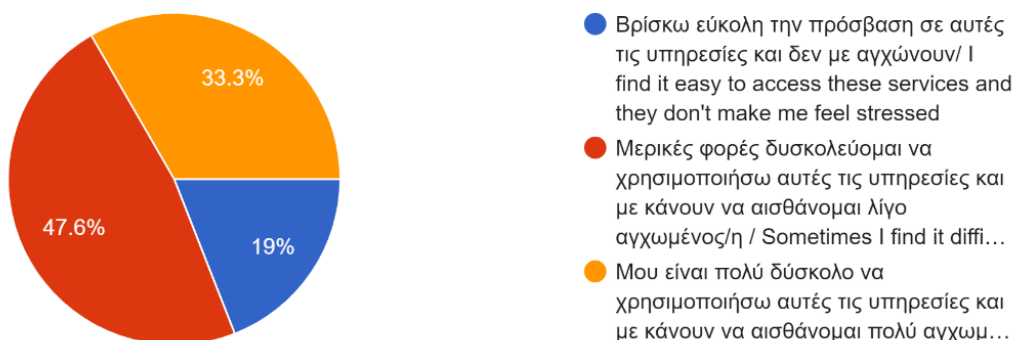
График 13: Визуелно претставување на можните решенија за управување со сензорно преоптоварување.

Тешкотии во пристапот до јавните услуги

Во следното прашање, учесниците беа прашани дали сметаат дека е предизвик да се движат со основните јавни услуги како што се здравствената заштита, банката и финансиите, осигурување итн. Од 3-те опции, мнозинството (47,6%) одговорило со „Понекогаш ми е тешко да ги користам овие услуги и тие ме прават да се чувствувам малку под стрес“, 33,3% одговорило со „Ми е многу тешко да ги користам овие услуги и тие ме прават да се чувствувам многу под стрес“ и 19% одговорило „Ми е лесно да пристапам до овие услуги и тие не ме прави да се чувствувам под стрес“.

Σας δυσκολεύει η περιήγηση σε βασικές δημόσιες υπηρεσίες (υγειονομική περίθαλψη, τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ασφάλ..., bank and financial services, insurance, etc.)?

21 responses

Графикон 14: Визуелно претставување на тешкотиите во пристапот до јавните услуги.

3.2 Кипар

Вообичаени проблеми со кои се среќаваме за време на здравствени проблеми

Ова прашање даде некои сценарија со кои некој би можел да биде тешко да се справи кога се соочува со здравствен проблем. Тие вклучуваат посета на здравствени услуги, справување со здравствениот проблем, интеракција со здравствените работници или ништо од горенаведените. Учесниците можеа да ги изберат сите одговори што се однесуваат на нив. Резултатите дадоа дека на мнозинството од учесниците (38,1%) им е тешко да „посетуваат медицински ординации/болници, а сите други одговори дадоа 28,6% („справување со здравствениот проблем“, „интеракција со здравствен работник“.

Појојте од та паракатω сενάρια σας είναι δύσκολο να αντιμετωπίσετε όταν έχετε κάποιο πρόβλημα υγείας; (Σημειώστε όλα όσα ισχύουν) W... experience a health issue? (tick all that apply)

21 responses

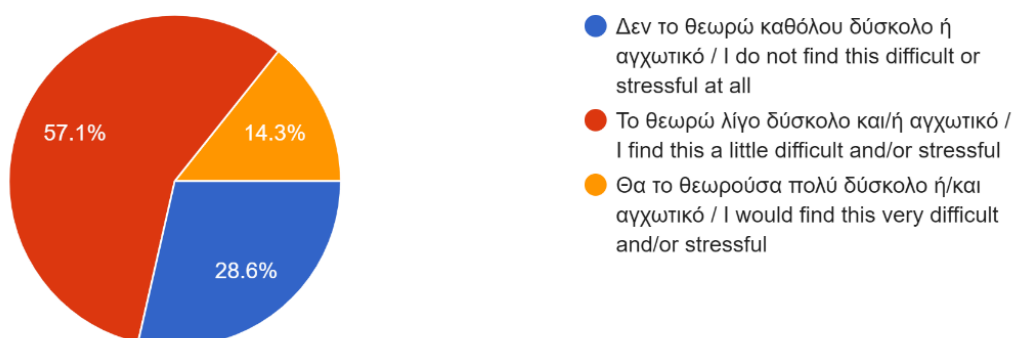
Графикон 15: Визуелно претставување на заедничките проблеми за време на здравствената криза.

Стрес и тешкотии во секојдневното управување со домот

Учесниците беа прашани како се чувствуваат сами да управуваат со секојдневните домашни активности (како чистење, здраво јадење, одење во супермаркет итн.) и дали тоа би било тешко или стресно. Учесниците имаа 3 опции да изберат, кои се движеа од „Воопшто не ми е тешко или стресно“ до „Би сметал дека ова е многу тешко и/или стресно“. 57,1% (21/12) или учесници ја пријавиле средната опција: „Ми се чини дека ова е малку тешко и/или стресно“, 28,6% (6/21) „Не ми е тешко или стресно“ и 14,3% (3 /21) „Ова би ми било многу тешко и/или стресно“.

Αισθάνεστε ότι η διαχείριση των καθημερινών οικιακών δραστηριοτήτων που πρέπει να κάνετε μόνοι σας (όπως η καθαριότητα, η υγιεινή διατροφή, ...rmarket, etc.) is/would be difficult or stressful?

21 responses

Графикон 16: Визуелно претставување на стресот и тешкотиите во секојдневното управување со домот.

3.2 Кипар

Влијанието на поддршката од професионалци врз благосостојбата

Ова прашање истражуваше колку е корисна поддршката од едукаторите, терапевтите и другите професионалци за поддршка за целокупната благосостојба на учесниците. 33,3% (7/21) изјавиле дека ова има „мал ефект врз нивната благосостојба“, 33,3% (7/21) изјавиле дека „Ова е од суштинско значење за нивната благосостојба“, 28,6% (6/21) има „голем ефект на мојата благосостојба“ и 4,8% (1 учесник) изјавиле дека „Оваа поддршка нема ефект“ врз нивната благосостојба.

Παρακαλώ δηλώστε πόσο χρήσιμη είναι η υποστήριξη από εκπαιδευτικούς, θεραπευτές και άλλους επαγγελματίες υποστήριξης για τη συνολική ...ort professionals is to your overall well-being?

21 responses

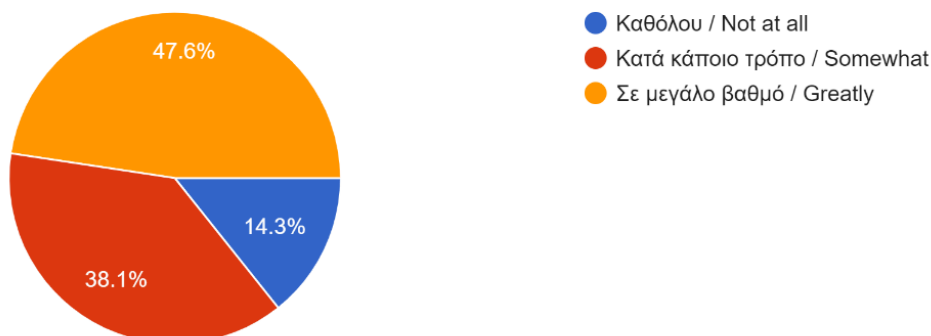
Графикон 17: Визуелно претставување на вооченото влијание на поддршката од стручно лице врз благосостојбата на учесниците.

Потреба од засилена професионална поддршка за самостоен живот

Учесниците беа прашани дали сметаат дека ќе имаат корист од поголема поддршка од едукатори, терапевти или други специјалисти за да живеат самостојно. Од трите дадени опции, речиси половина од нив, 47,6% (10/21) одговориле со „Да“, 38,1% (8/21) одговориле со „донекаде“ и 14,3% (3/21) одговориле со „не“ за да имаат корист од поголема поддршка

Πιστεύετε ότι θα ωφεληθείτε περισσότερο αν λάβετε υποστήριξη από εκπαιδευτικούς, θεραπευτές ή άλλους ειδικούς για να ζήσετε ανεξάρτ...ther specialists in order to live independently?

21 responses

Графикон 18: Визуелно претставување на можните придобивки добиени од зајакната професионална поддршка.

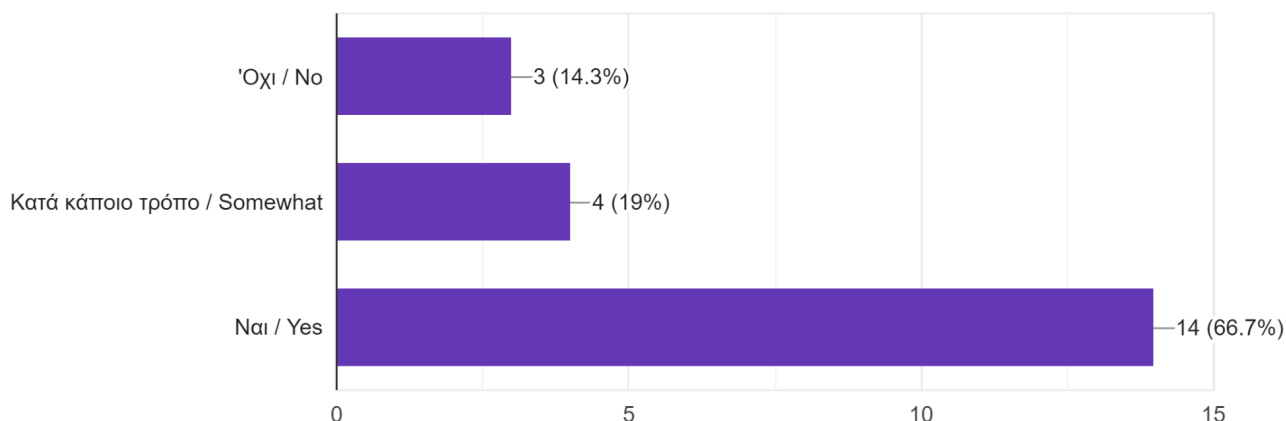
3.2 Кипар

Улогата на свеста за аутизмот во ефикасна поддршка

Понатаму на претходното прашање, учесниците беа прашани дали поголема свесност и разбирање за аутизмот ќе им помогне на овие професионалци да обезбедат поефикасна поддршка. Повеќето од нив 66,7% (14/21) одговориле со „Да“, потоа 19% (4/21) кои одговориле со „донекаде“, а на крај 14,3% (3) одговориле со „не“.

Пистеуџете ѳти миа меѓалуѓтерη ευαισθητοποίηση και κατανόηση του аутиσμού θα βοηθούσε αυτούς τους επαγγελματίες να παρέχουν πιο ουσιασ...rofessionals to provide more effective support?

21 responses

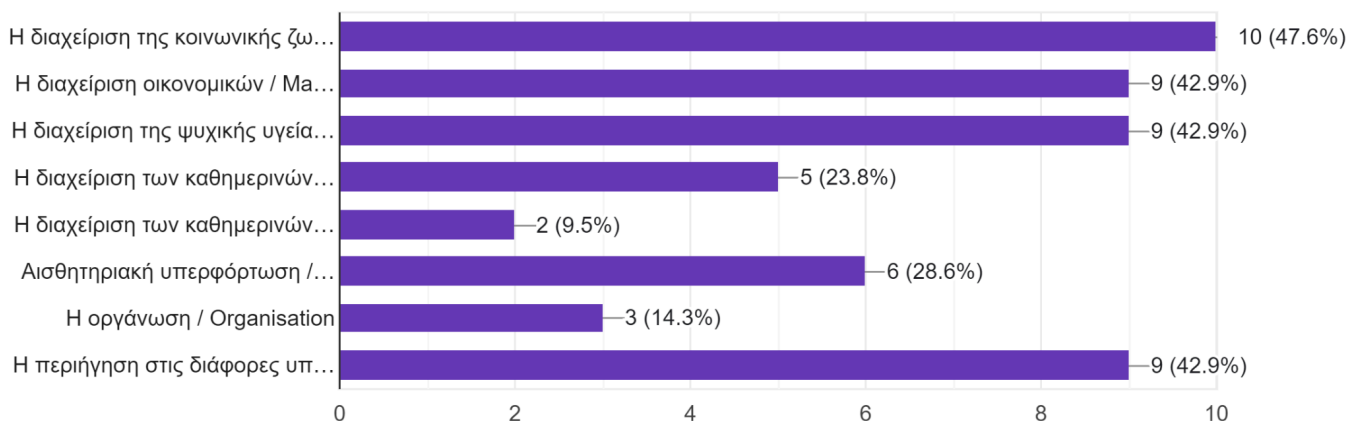
Графикон 19: Визуелно претставување на улогата на свеста за аутизмот во ефективна поддршка.

Предизвици во различни аспекти на независното живеење

Ова прашање се фокусираше на различни области на независен живот за кои учесниците сметаа дека се борат/ќе се борат со. Тие можеа да изберат онолку од опциите колку што сакаа. Најпопуларниот одговор (47,6%) беше „управување со општествениот живот и интеракции“. Вторите најпопуларни одговори (секој со 42,9% одговори) беа: „Управување со финансии“, „управување со менталното здравје (стрес, анксиозност, итн.) и „Услуги за навигација (здравствен систем, финансиски услуги итн.)“. 33,3% изјавиле дека се борат со „Управување со секојдневните животни активности (здроаво готвење, чистење, домашни работи итн.)“, 28,6% изјавиле дека се борат со „Сензорно преоптоварување“ и 14,3% со „Организација“.

Σε ποιους από τους ακόλουθους τομείς της ανεξάρτητης διαβίωσης αισθάνεστε ѳτι δυσκολεύεστε/θα δυσκολευόσασταν; Which of the...ng do you feel you struggle/would struggle with?

21 responses

Графикон 20: Визуелно претставување на предизвиците со кои се соочуваат учесниците во различните аспекти на независното живеење.

3.2 Кипар

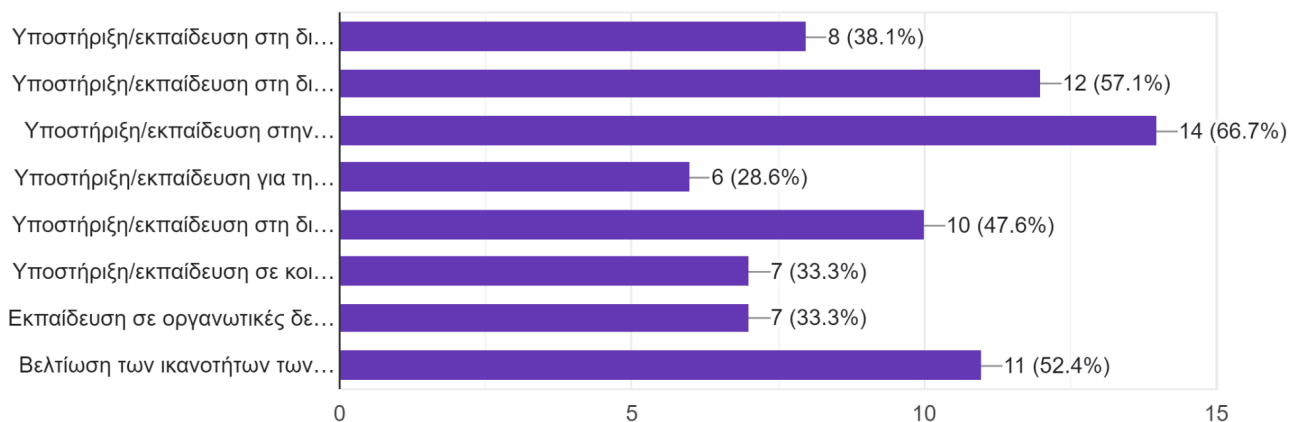
Дополнителни бариери за самостоен живот

6 учесници (28,6%) одговориле на отвореното прашање дали некој чувствувал дека има дополнителни бариери кои можат да влијаат на нивната способност да живеат сами. 2 учесници ги навеле нивните „Родителите“ како дополнителна бариера (9,5%), 1 учесник изјавил дека „Би сакале да имаат пробен период за да им помогнат со нивните нивоа на анксиозност“, друг изјавил дека ќе им биде „Тешко да патуваат на работа како што би можеле да добијат изгубен и дезориентиран“, а друг изјавил „Други луѓе кои сакаат да ме искористат и да ми наштетат. Ми помогне да имам поддршка од професионалци“. Последниот учесник изјави дека „не чувствувам дека има дополнителна бариера за живеење сам“.

Системи за поддршка за самостоен живот

Следното прашање истражуваше дополнителни системи за поддршка за кои учесниците сметаа дека ќе помогнат во нивното независно живеење. Беа обезбедени 8 опции, од кои учесниците можеа да изберат колку што сакаат. Најпопуларниот одговор, со 66,7% изборност, беше „Поддршка/обука за навигација во сложени услуги (здравствен систем, финансиски услуги итн.)“. Вториот најпопуларен одговор, со 57,1%, е „Поддршка/обука за управување со стрес, анксиозност и ментално здравје“. Третиот најизбран одговор, со 52,4%, е „Подобрување на способностите на едукаторите/обучувачите да ги обучуваат лицата со аутизам во горенаведените области“. Следна, со 47,6% била „Поддршка/обука за управување со финансии“. Со 38,1% е „Поддршка/обука за управување со секојдневните домашни активности (здраво готвење, чистење, домашни работи итн.)“. Двата одговори со 33,3% изборност беа „Поддршка/обука за социјални интеракции и социјални вештини“ и „Обука за организациски вештини“. Конечно, со 28,6% е „Поддршка/обука за разбирање на

Ποια από τα παρακάτω θα σας βοηθούσε να νιώσετε μεγαλύτερη υποστήριξη κατά την ανεξάρτητη διαβίωσή σας; Which of the following...o feel more supported when living independently?
21 responses

се чувствуваат повеќе поддржани кога живеат самостојно.

3.2 Кипар

Потребна е дополнителна поддршка за самостоен живот

4 учесници одговорија на ова отворено прашање „Дали има нешто друго што мислиш дека ќе те поддржи да живееш самостојно?“. 2 од нив одговориле со „не“, што значи дека 90,5% од вкупниот примерок немале што дополнително да додадат. Двата одговори беа „Понекогаш да имаш кариера/придружник“ и „Верувам дека луѓето со аутизам не треба да имаат ограничувања“.

3.2.5 Свкупен заклучок

Како заклучок, повеќето од учесниците во оваа студија се мажи на возраст од 18 до 54 години, сите имаат завршено школско образование и значителен дел следеле дополнителни студии. Повеќето од нив сè уште живеат со своите семејства, а останатите живеат или сами, со брачниот другар или со поддршка. Повеќето учесници изјавија дека се чувствуваат општо под стрес еднаш или двапати неделно и малку под стрес во идејата да живеат сами. Трите најефикасни стратегии за управување со стресот наведени од учесниците се добивање помош од групи за поддршка, физичка активност и поголема поддршка од професионалци.

Мнозинството од учесниците имаат секојдневни интеракции со другите, а повеќето од нив веруваат дека би се чувствувале осамено кога би живееле сами без поддршка. Врз основа на одговорите, обуката за вештини и интеракции, поголема мотивација за дружење и поголема емпатија и социјална свест од другите ќе им помогне да ја ублажат изолацијата и осаменоста. Општо земено, учесниците доживуваат сензорно преоптоварување два до четири пати неделно, а главниот придонес се гласните звуци. Повеќето учесници сметаат дека е предизвик пристапот до јавните услуги, а особено посетата на медицински практики и болници. На повеќето учесници им е тешко сами да се справат со секојдневните домашни активности. Дадени се мешани резултати во однос на влијанието на поддршката од професионалци, од суштински до помал ефект врз нивната благосостојба. Сепак, се чини дека тие ќе имаат корист од зголемената професионална поддршка за самостојно живеење.

Учесниците веруваат дека е потребна поголема свест за аутизмот и прашањата околу него од професионалците за ефикасна поддршка. Најголемите предизвици за самостојно живеење се управувањето со социјалниот живот и интеракциите, управувањето со финансиите, управувањето со менталното здравје и услугите за навигација. Важно е да се напомене дека на отворено прашање за какви било дополнителни бариери, двајца учесници ги спомнаа своите родители. Конечно, најважните системи за поддршка за успешно самостојно живеење за овие учесници се: добивање поддршка/обука за навигација со комплексни услуги, поддршка/обука за управување со стрес, анксиозност и ментално здравје и подобрување на способностите на воспитувачите/едукаторите да обучуваат аутисти во претходно споменатите полиња, како што се управувањето со финансиите и секојдневните домашни активности.

3.3. Данска

Изјавата на учесниците преку прашањето „Дали сметате дека имате високофункционален аутизам?“ беше вклучена во истражувањето за да соберат податоци за искуствата и предизвиците со кои се соочуваат лицата кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам. Ова прашање има за цел подобро да ги разбере специфичните потреби и перспективи на оваа група, кои може значително да се разликуваат од оние со различни форми на аутизам. Важно е да се напомене дека терминот „високо функционален аутизам“ е самоидентификација и можеби нема целосно да ја опфати сложеноста на индивидуалните искуства. Податоците собрани преку ова прашање ќе се користат за информирање и подобрување на услугите за поддршка, осигурувајќи дека тие се поприспособени и поефективни за оние кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам.

Вовед во извештајот

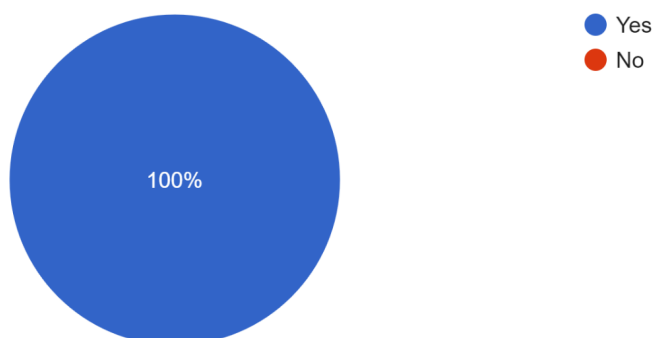
Целта на овој извештај е да ги расветли условите за живот, предизвиците и опциите за поддршка на лицата со високофункционален аутизам. Податоците се собрани од анкета која опфаќа области како што се домување, перципиран стрес и анксиозност, сензорни преоптоварувања, социјални интеракции и перцепции за јавните услуги.

3.3.1 Демографски профил на испитаниците

Испитаниците во истражувањето вклучуваат луѓе со високофункционален аутизам на возраст од 18 до 64 години. Повеќето се на возраст од 18-34 години, прилично рамномерно поделени меѓу половите и со различни нивоа на образование: од без образование до магистерски студии. Испитаниците живеат во различни ситуации, вклучувајќи живеат сами, со семејството или партнерот, а некои живеат сами повеќе од 10 години.

Anser du dig selv for at have højt-fungerende autisme?

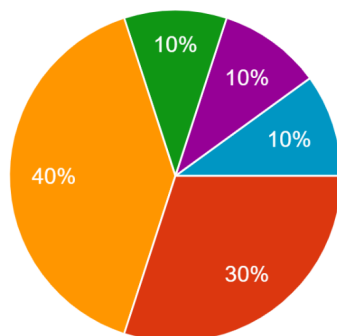
10 responses

3.3. Данска

Alder

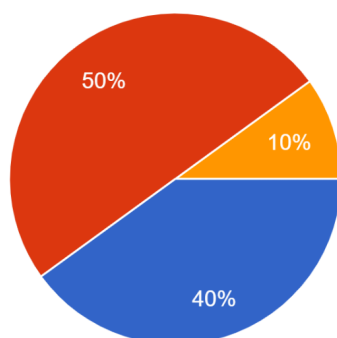
10 responses

- 17 eller under
- 18-24
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- 55-64
- 65 eller over

Køn

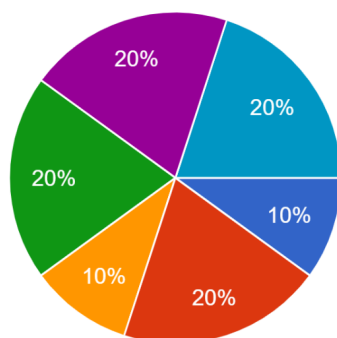
10 responses

- Mand
- Kvinde
- Andet
- Ønsker ikke at oplyse

Uddannelse

10 responses

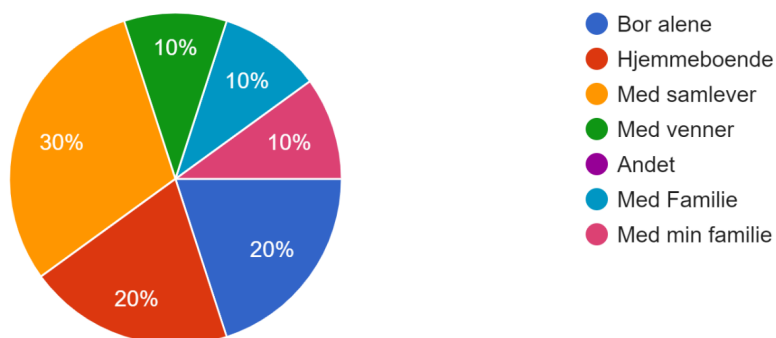

- Ungdomsuddannelse
- Erhvervsuddannelse
- Eriversakademisk uddannelse
- Bachelorgrad
- Kandidatgrad
- Ingen

3.3. Данска

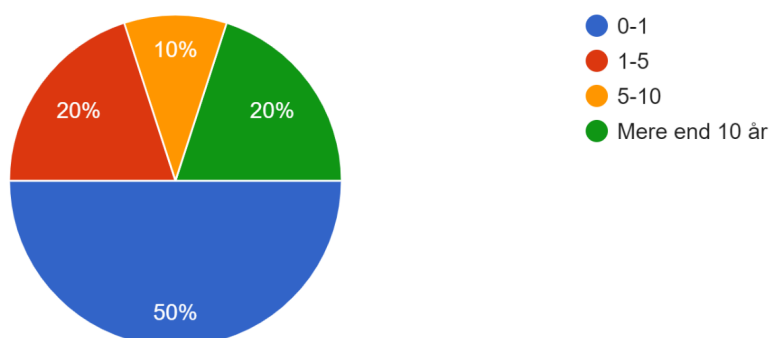
Boligsituation

10 responses

Hvor mange år har du boet alene?

10 responses

3.3. Данска

3.3.2 Воочен стрес и анксиозност

Повеќето испитаници велат дека чувствуваат дневна вознемиреност и стрес, иако степенот варира. Некои се чувствуваат само малку под стрес при помислата дека живеат сами, додека на други им е многу стресно. Особено помладите испитаници (18-24 години) велат дека чувствуваат поголем стрес при помислата дека живеат сами без поддршка.

Angiv niveauet af stress/angst du oplever i dit daglige liv.

10 responses

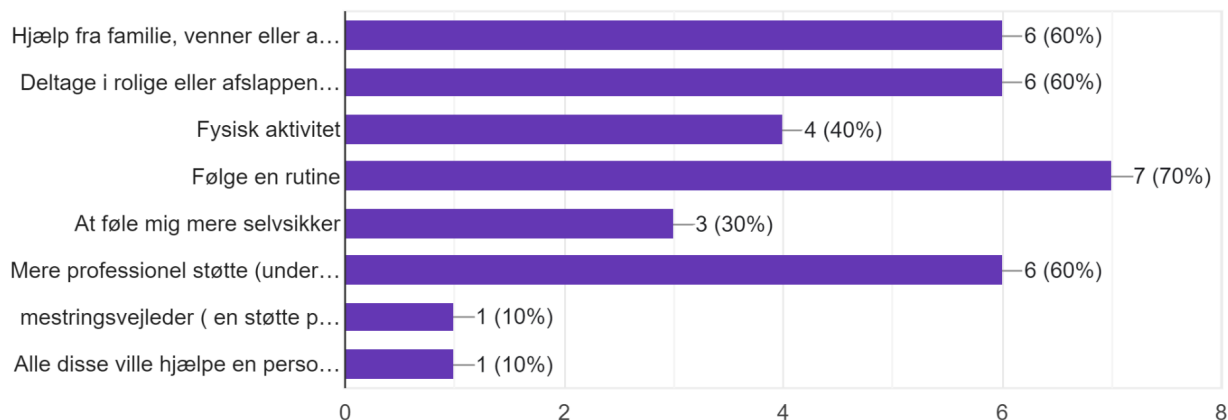
Hvor stresset/angst føler du dig ved tanken om at bo alene uden støtte?

10 responses

Hvilket af følgende føler du ville hjælpe dig med at håndtere stress/angst?

10 responses

3.3. Данска

3.3.3 Социјални интеракции и чувства на изолација

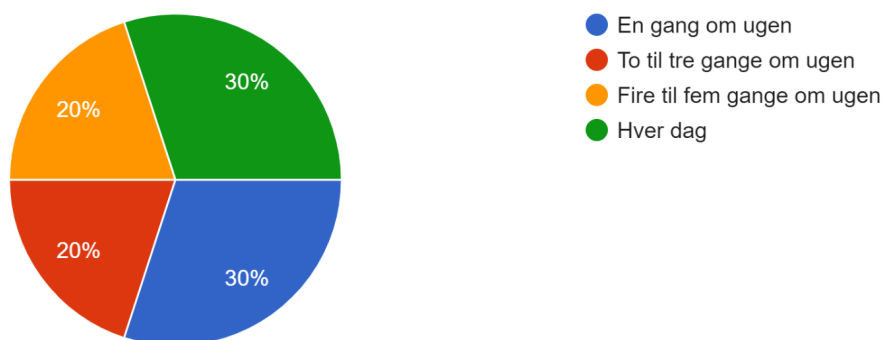
Повеќето луѓе комуницираат со другите барем еднаш неделно, но интензитетот на овие интеракции варира.

Многумина споменуваат дека би се чувствувале изолирани доколку живеат сами без поддршка, иако некои велат дека се чувствуваат осамено само ретко.

Поддршка за социјални вештини: Многу испитаници веруваат дека обуката за социјални вештини и интеракции може да ги намали чувствата на изолација.

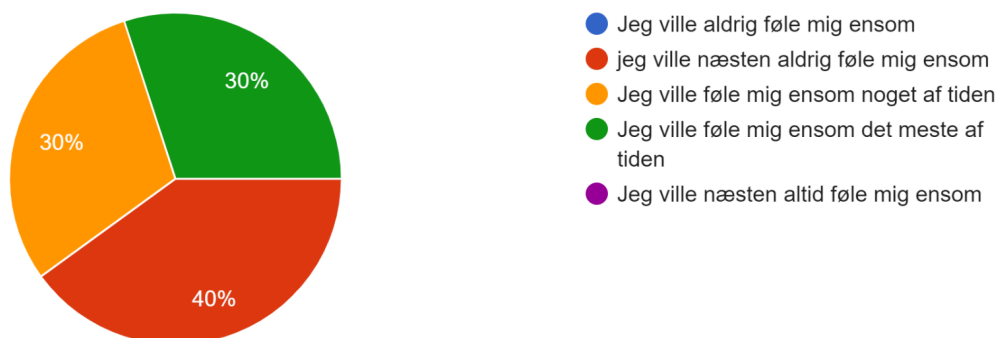
Hvor ofte interagerer du med andre (fysisk)?

10 responses

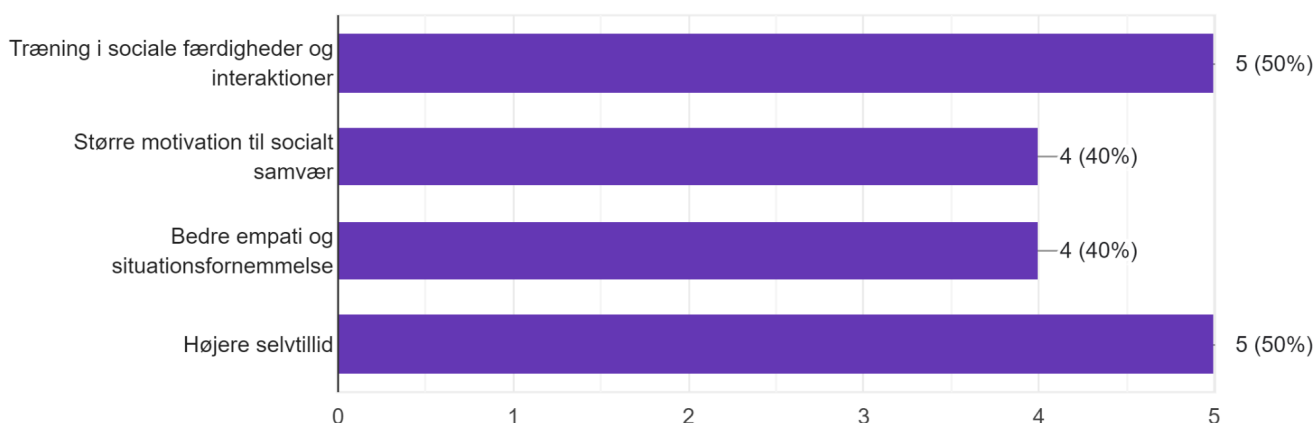
Føler du dig eller ville du føle dig isoleret/ensom, ved at bo alene uden støtte?

10 responses

Hvilket af følgende ville hjælpe dig med at føle dig mindre isoleret/ensom?

10 responses

3.3. Данска

3.3.4 Сензорно преоптоварување

Неколку испитаници доживуваат сензорно преоптоварување во секојдневниот живот, при што стимулите како осветленоста и гласните звуци се особено предизвикувачки: некои го доживуваат ова секојдневно или неколку пати на ден, додека други ретко или никогаш не доживуваат сензорно преоптоварување. За да се намали сензорното преоптоварување, како потенцијални решенија се споменуваат прилагодување на осветленоста и нивото на бучава.

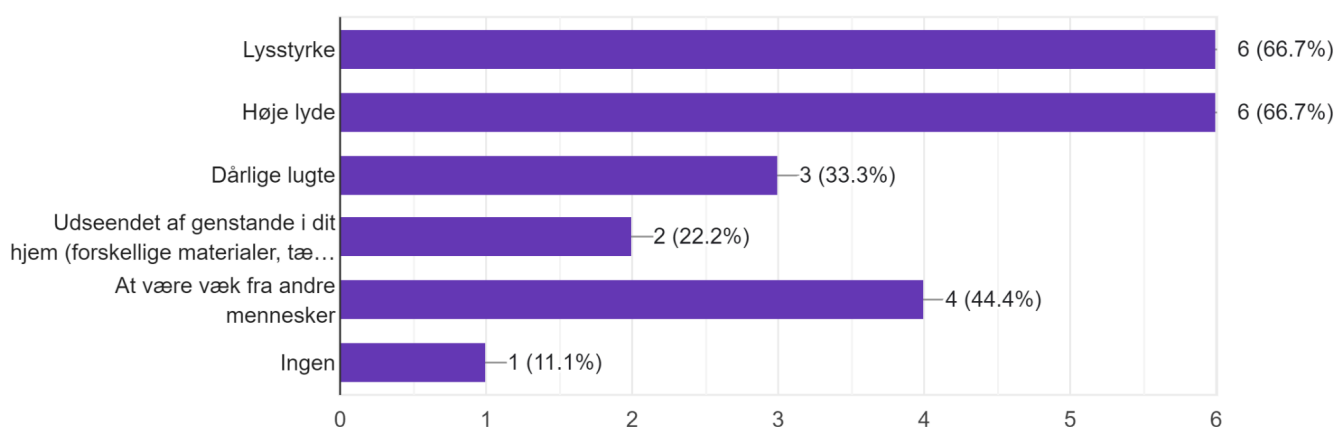
Oplever du nogensinde sensorisk overbelastning derhjemme eller under andre aktiviteter i dit daglige liv?

10 responses

Hvis du svarede, at du oplever sensorisk overbelastning i det sidste spørgsmål, ville det så hjælpe kunne kontrollere følgende? (Sæt gerne flere kryds)

9 responses

3.3. Данска

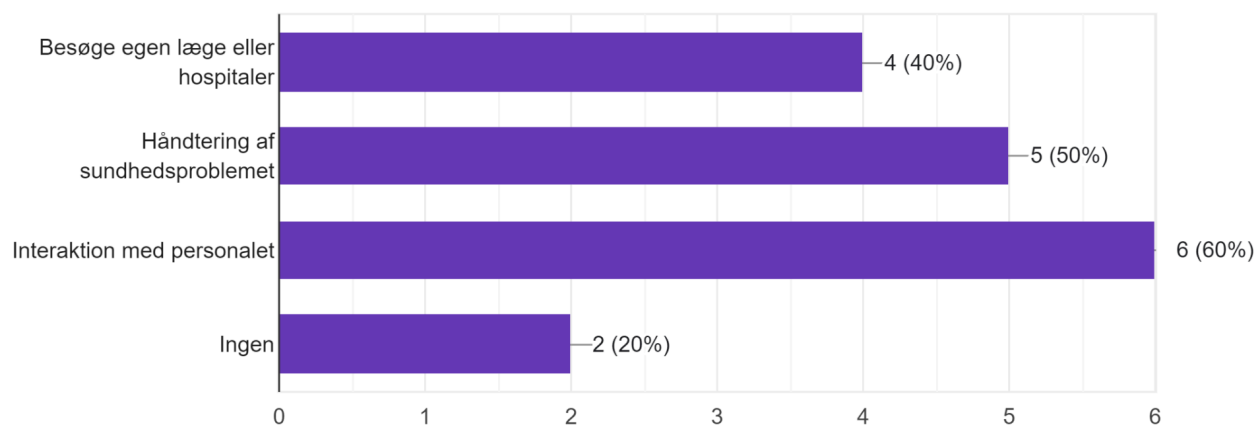
Føler du, at det er/ville være svært eller stressende at klare de daglige aktiviteter i hjemmet alene?
(f.eks. at gøre rent, spise sundt, gå i supermarkedet osv.)

10 responses

Hvilke af følgende scenarier synes du er svære at håndtere, når du oplever et helbredsproblem?
(sæt kryds ved alt, hvad der gælder)

10 responses

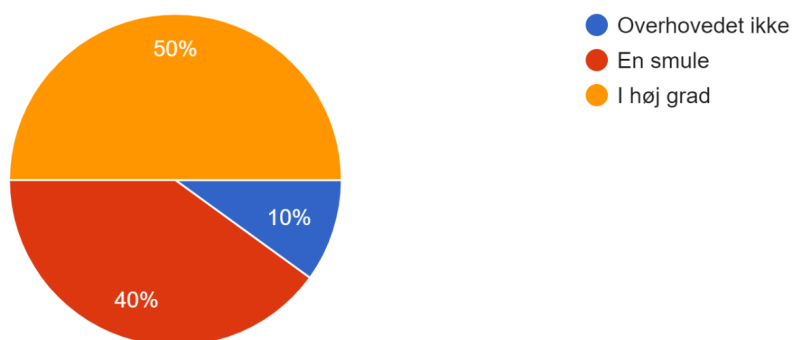
3.3. Данска

Пристап до јавни услуги

Постои значителна разлика во тоа колку е лесно на испитаниците да се движат со јавните услуги како што се здравствената заштита и финансиските услуги: некои го опишуваат како предизвикувачки и стресен, особено кога се во интеракција со персоналот или се справуваат со здравствени проблеми. Неколку бараат поддршка и обука за разбирање и

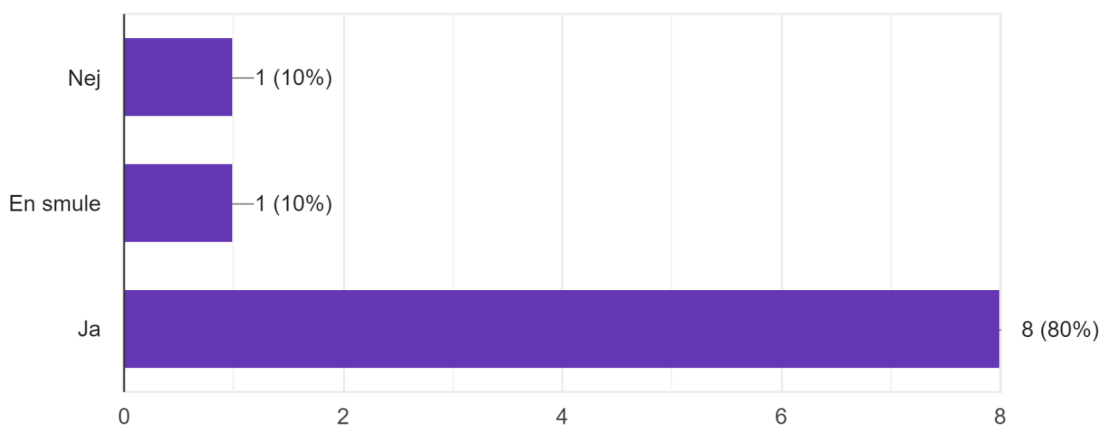
Føler du, at du ville have gavn af mere støtte fra pædagoger, terapeuter eller andre specialister for at kunne leve selvstændigt?

10 responses

Mener du, at en større bevidsthed om og forståelse af autisme ville hjælpe disse fagfolk til at yde en mere effektiv støtte?

10 responses

3.3. Данска

Предизвици на самостоен живот

Кога станува збор за самостоен живот, главните предизвици за испитаниците се:

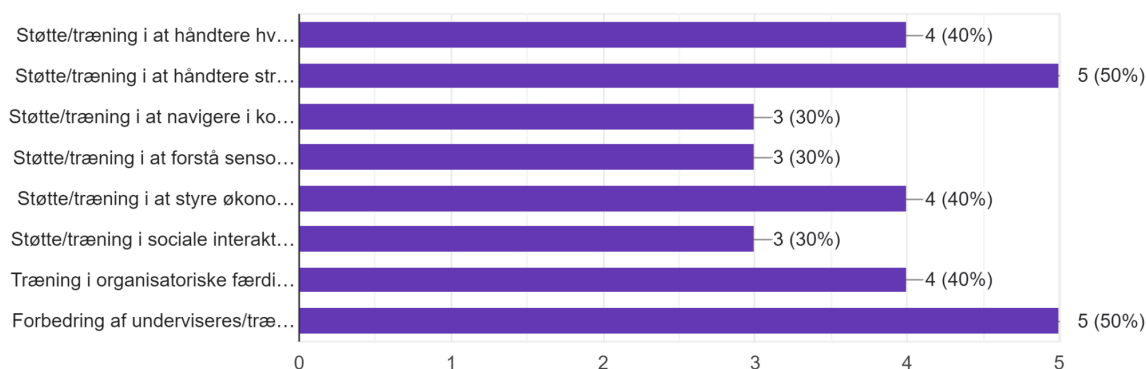
- Управување со секојдневните активности: како што се чистење, здраво готвење и општо домаќинство.
- Управување со финансите: На неколкумина им е тешко да управуваат со своите финансии без поддршка.
- Сетилно преоптоварување и ментално здравје: Овие аспекти во голема мера влијаат на нивната секојдневна благосостојба.
- Социјални интеракции: Многумина сметаат дека социјалните ситуации се предизвикувачки и сакаат да тренираат за подобро да се справат со нив.

Ако сметате дека постојат други бариери кои влијаат на вашата способност да живеете сами, напишете го овде:

1. Тешко е да најдам домови кои ги исполнуваат моите барања, во однос на бучавата, локацијата и внатрешниот распоред на самиот дом. (Тешко е да се најде сместување кое ги исполнува моите барања во однос на бучавата, локацијата и внатрешниот распоред на самиот дом.)
2. Проблеми со менталното здравје (Проблеми со ментално здравје)
3. Тешко ми е да ги разберам социјалните знаци и правила, што го прави предизвик да се движите во секојдневниот живот. (Тешко ми е да ги разберам социјалните знаци и правила, што го прави предизвик да се движите во секојдневниот живот.)
4. Мојата чувствителност на звуци и светлина може да го отежне престојот во одредени средини без да се преоптоварувам. (Мојата чувствителност на звуци и светлина може да го отежне престојот во одредени средини без да се преоптоварувам.)
5. Тешко ми е да го следам времето и задачите, што често ме остава да се чувствувам дезориентиран и под стрес.
6. Немам некои големи бариери, но понекогаш може да ги сметам за предизвикувачки социјални ситуации (немам некои големи бариери, но понекогаш можам да најдам предизвик за социјалните ситуации.)
7. Сметам дека е тешко да се снајдам низ јавниот систем, особено со бирократијата и документацијата.
8. Мојата вознемиреност често може да стане огромна, што го отежнува донесувањето одлуки или завршувањето на задачите

Hvilke af følgende ting ville hjælpe dig til at føle dig mere støttet, når du bor selvstændigt?

10 responses

3.3. Данска

Потребна е поголема поддршка и разбирање

Честа тема во одговорите е потребата од повеќе насочена поддршка:

- Тренинг и тренирање: Многу испитаници веруваат дека обуката за управување со секојдневните задачи и управувањето со стресот ќе го подобри нивниот квалитет на живот.
- Поголемо разбирање на аутизмот: Неколку сугерираат дека подоброто разбирање на аутизмот кај професионалците би можело да ја подобри поддршката и да им го олесни да живеат самостојно.

Прашање: Дали има нешто друго што мислите дека би ви помогнало да живеете независен живот?

1. Визуелни индикатори за моите дневни потреби, потсетник за пиење вода и слично
2. Да имам ментор или тренер кој ќе ми помогне со социјални вештини и комуникациски предизвици (Да имам ментор или тренер кој ќе ми помогне со социјални вештини и комуникациски предизвици.)
3. Подостапна поддршка за наоѓање и прилагодување на мојата домашна средина на моите сензорни потреби (Подостапна поддршка за наоѓање и прилагодување на мојата домашна средина на моите сензорни потреби.)
4. Алатките или апликациите за организирање на мојот ден и следење на моите задачи би биле одлична помош.
5. Може да биде корисен повременiot пристап до советување или насоки за социјалните интеракции.
6. Помошта за разбирање и справување со официјални документи и процеси би ми помогнала да станам понезависна (Помош при разбирање и справување со официјални документи и процеси би ми помогнала да станам понезависен.)
7. Повеќе стратегии и алатки за управување со анксиозноста и намалување на стресот би ми биле одлична помош (Повеќе стратегии и алатки за управување со анксиозноста и намалување на стресот би ми биле голема помош.)

3.3.5 Заклучок

Податоците покажуваат дека луѓето со високофункционален аутизам честопати доживуваат дневен стрес и преоптоварување со сетилата, што го прави предизвик да се движите во секојдневниот живот и да живеат сами без поддршка. Зголемениот пристап до поддршка во форма на обука за активности од секојдневниот живот, подобро разбирање од професионалци и социјални вештини може да им помогне на овие лица да живеат посамостојно и да го намалат нивното чувство на изолација.

Извештајот укажува на потребата од насочени иницијативи и приспособена поддршка за да им се помогне на луѓето со високофункционален аутизам да напредуваат во секојдневниот живот.

3.4. Италија

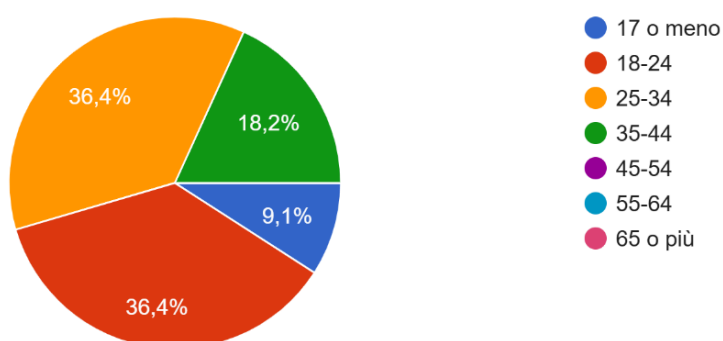
Одрекување од одговорност на учесниците Прашањето „Дали сметате дека имате високофункционален аутизам?“ беше вклучена во истражувањето за да собере самопријавени податоци за искуствата и предизвиците со кои се соочуваат лицата кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам. Ова прашање има за цел подобро да ги разбере специфичните потреби и перспективи на оваа група, кои може значително да се разликуваат од оние со различни форми на аутизам. Важно е да се напомене дека терминот „високо функционален аутизам“ е самоидентификација и можеби нема целосно да ја долови комплексноста на индивидуалните искуства. Податоците собрани преку ова прашање ќе се користат за информирање и подобрување на услугите за поддршка, осигурувајќи дека тие се поприспособени и поефективни за оние кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам.

3.4.1 Свкупен опис на учесниците

Студијата опфати учесници од различни возрастни опсези, при што мнозинството спаѓаше во категориите 18-24 и 25-34 години, а секоја претставува 36,36% од примерокот. Помал процент (18,18%) биле на возраст меѓу 35-44 години, а 9,09% биле на возраст од 17 или помлади. Оваа возрастна дистрибуција укажува на широка застапеност на возрастни кои можеби преминуваат или веќе доживуваат независно живеење.

Età

11 risposte

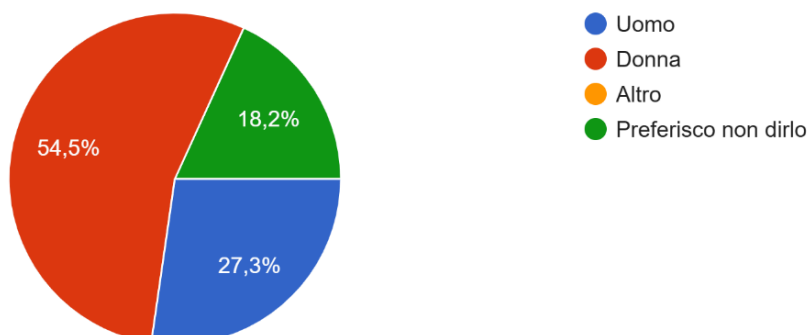

Графикон 1: Визуелно претставување на возрастниот опсег на учесници

Половата застапеност покажа дека 54,55% се идентификувале како женски, 27,27% како мажи и 18,18% претпочитаат да не го откријат својот пол.

Genere

11 risposte

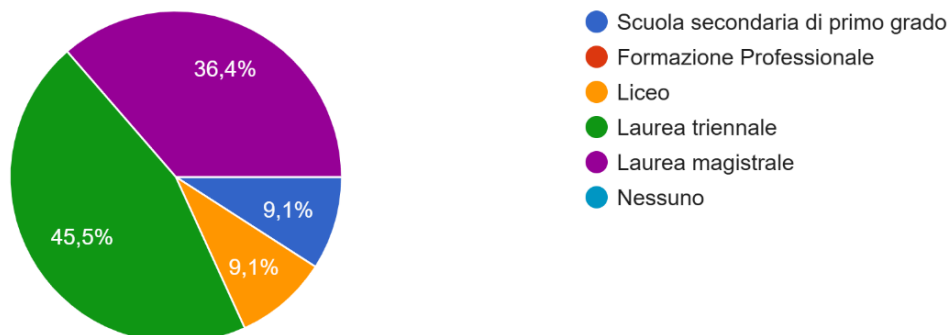
Графикон 2: Визуелно претставување на половиот опсег на учесници

3.4. Италија

Образованието варираше, со 45,45% со диплома и 36,36% со магистерски студии, што укажува на релативно образовани учесници. Останатите учесници имаат завршено средно образование (9,09%) или средно образование (9,09%).

Livello di istruzione

11 risposte

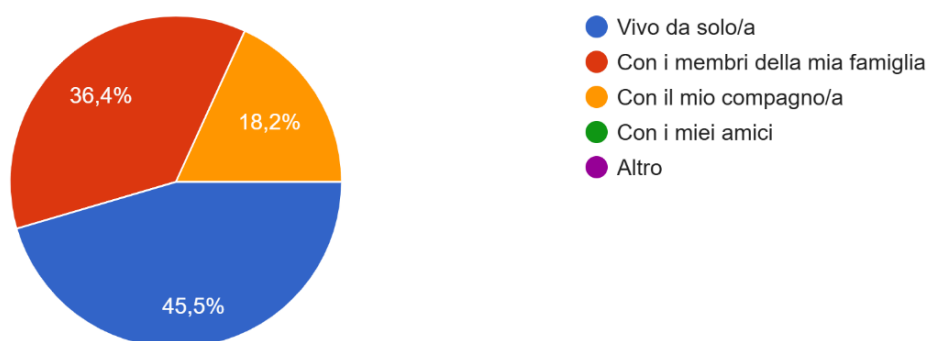

Графикон 3: Визуелно претставување на нивото на образование на учесниците

Во однос на условите за живеење, 45,45% изјавиле дека живеат сами, 36,36% живееле со членови на семејството, а 18,18% престојувале со партнер.

Stato abitativo

11 risposte

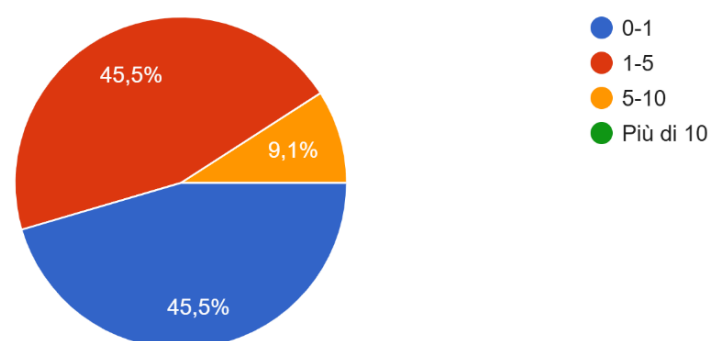

Графикон 4: Визуелно претставување на животните аранжмани на учесниците

Меѓу оние што живеат сами, времетраењето беше подеднакво поделено, при што 45,45% живеат самостојно 0-1 година и други 45,45% 1-5 години, што покажува дека многу учесници можеби се во раните фази на самостоен живот.

Da quanto tempo vivi a solo? Se non vivi da solo seleziona 0

11 risposte

Графикон 5: Визуелна претстава за времетраењето на независното живеење на учесниците

3.4. Италија

3.4.2 Стрес и анксиозност

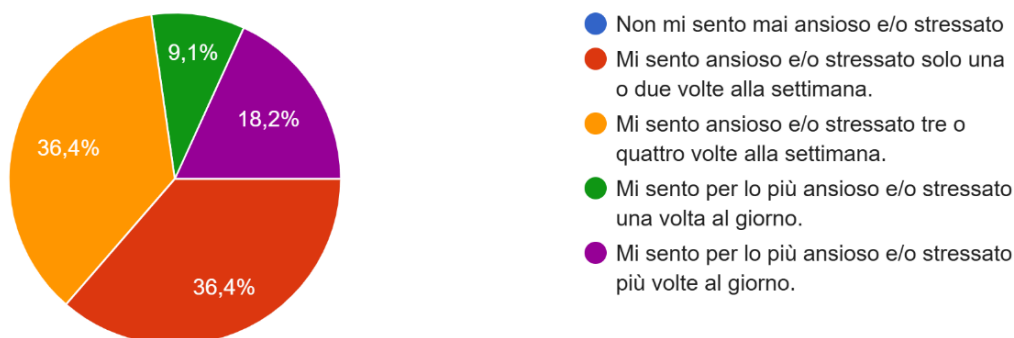
Во оваа студија, стресот се карактеризира како чувство на ум обземен од бројни мисли и грижи, што го прави предизвик да се концентрираме на други работи. На сличен начин, анксиозноста беше опишана како постојан страв дека нешто негативно може да се случи, дури и во отсуство на каква било вистинска закана.

Дневни нивоа на стрес и анксиозност

Учесниците пријавиле различни нивоа на стрес и анксиозност во нивниот секојдневен живот, при што 36,36% доживуваат анксиозност или стрес 3-4 пати неделно, а еднаков процент се чувствуваат вознемирени или под стрес 1-2 пати неделно. Во меѓувреме, 18,18% покажале дека чувствуваат вознемирениост/стрес повеќе пати на ден, а 9,09% доживеале такви чувства еднаш дневно. Ова нагласува дека повеќе од половина од учесниците се соочуваат со редовен стрес и анксиозност, што може да влијае на нивната способност да управуваат со секојдневните задачи и обврски.

Indica il livello di stress/ansia che provi nella tua vita quotidiana.

11 risposte

Графикон 6: Визуелно претставување на нивото на стрес/анксиозност што учесниците го доживуваат во нивниот секојдневен живот

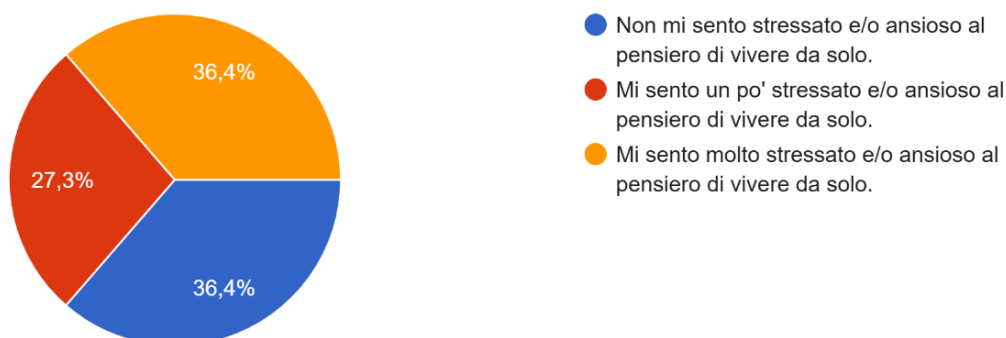
3.4. Италија

Стрес и анксиозност

На прашањето за можноста да се живее сам без поддршка, одговорите беа рамномерно поделени, при што 36,36% се чувствуваат многу под стрес или вознемирени, а други 36,36% воопшто не се чувствуваат вознемирени. Во меѓувреме, 27,27% изјавиле дека се чувствуваат малку под стрес или вознемирени. Овие резултати сугерираат дека додека некои учесници се сигурни во нивната способност да живеат самостојно, на други им е

Quanto ti senti stressato/ansioso al pensiero di vivere da solo senza supporto?

11 risposte

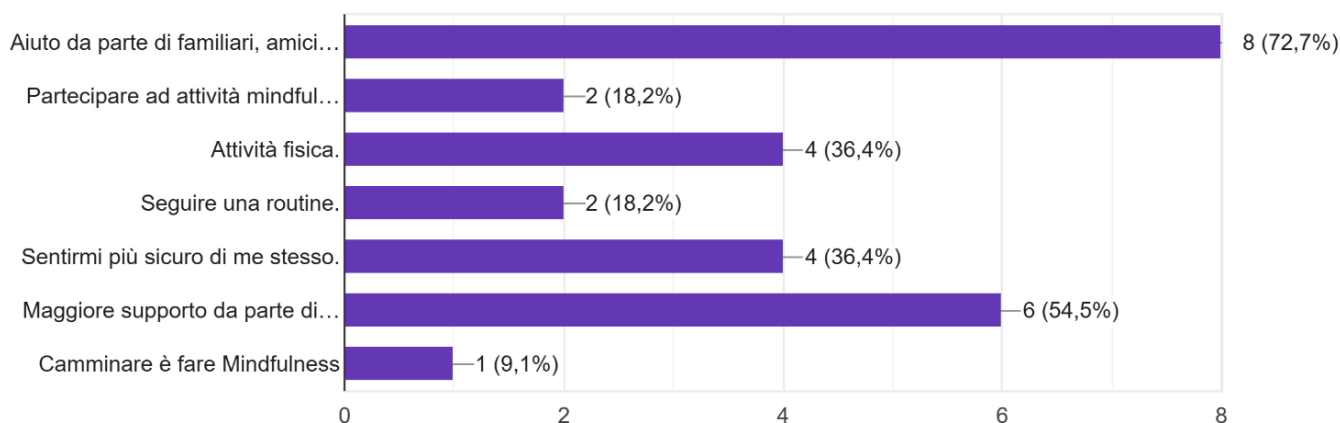
Графикон 7: Визуелна претстава за тоа како учесниците се чувствуваат под стрес/анксиозност за мислата да живеат сами без поддршка

Ефективни стратегии за управување со стресот и анксиозноста

Учесниците идентификуваа неколку стратегии за управување со стресот и анксиозноста, а најчеста е поддршката од семејството, пријателите или групите за поддршка. Многумина, исто така, ја нагласија важноста на физичката активност, професионалната поддршка од воспитувачите или терапевтите, вниманието или релаксирачките активности и воспоставувањето рутина. Овие стратегии го одразуваат повеќеслојниот пристап

Quale delle seguenti cose pensi che ti aiuterebbe a gestire lo stress/l'ansia?

11 risposte

Графикон 8: Визуелно претставување на стратегиите за справување со стрес/анксиозност

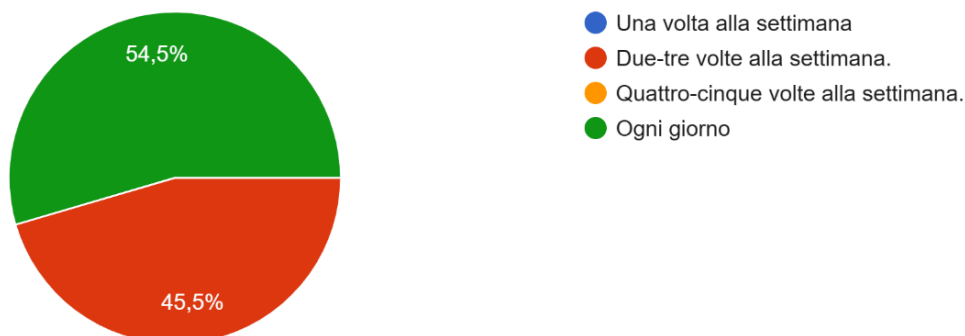
3.4. Италија

3.4.3 Социјална изолација и осаменост

Овој дел од истражувањето се однесуваше на социјалната изолација или осаменоста, кои беа опишани како искуство да се биде во присуство на други, а сепак да се чувствувате одвоени и исклучени, како да невидлива бариера ја попречува вистинската врска со оние

Quanto spesso interagisci con gli altri (di persona)?

11 risposte

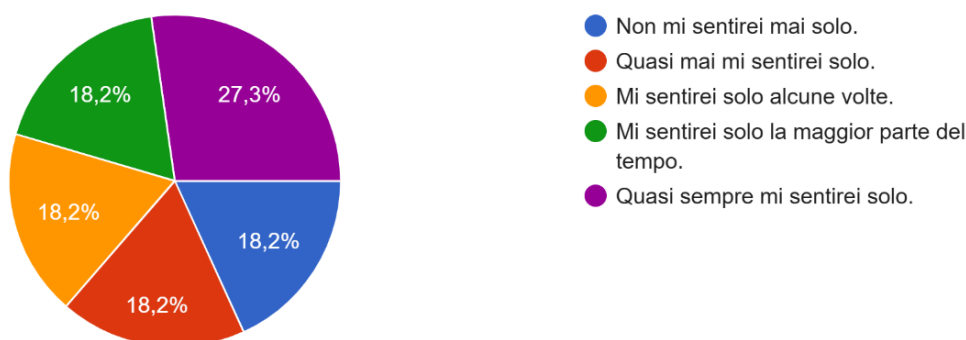
Графикон 9: Визуелно претставување за тоа колку често учесниците комуницираат со другите.

Согледана изолација и осаменост во самостоен живот

И покрај редовните интеракции, 27,27% од учесниците изјавиле дека би се чувствувале осамено речиси секогаш доколку живеат самостојно, додека 18,18% сметаат дека би биле осамени понекогаш, најчесто, ретко или никогаш. Ова укажува дека значителен дел може да доживее осаменост дури и ако имаат одредено ниво на поддршка, нагласувајќи ја потребата од социјални интервенции и интеграција во заедницата.

Ti senti o ti sentiresti isolato/solo vivendo da solo senza supporto?

11 risposte

Графикон 10: Визуелно претставување на воочената изолација на учесниците кога живеат сами без поддршка.

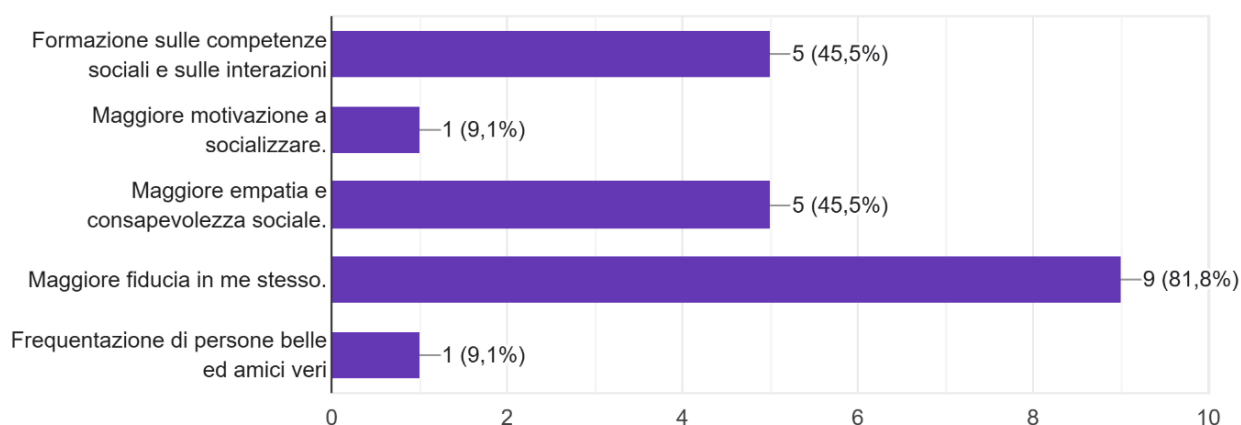
3.4. Италија

Пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста

Учесниците идентификуваа зголемена самодоверба (27,27%) и поголема емпатија/социјална свест (исто така 27,27%) како клучни стратегии за ублажување на осаменоста. Обука за социјални вештини, мотивација за дружење и градење односи со вистински пријатели, исто така, се сметаа за вредни. Овие наоди ја нагласуваат потребата од приспособени програми кои ги подобруваат социјалните вештини и самодовербата за да

Quale delle seguenti opzioni ti aiuterebbe a sentirti meno isolato/a?

11 risposte

Графикон 11: Визуелно претставување на пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста.

3.4.4 Сензорно преоптоварување

Сензорното преоптоварување се карактеризираше како чувство да се биде во простор каде се чувствувате како сите очи да се вперени во вас, со светла кои се претерано светли, звуци кои се претерано гласни и допири кои се непријатно интензивни, а сето тоа се случува истовремено. Ова огромно искуство може да ја попречи нечија способност да се фокусира, да се вклучи со другите или да ги извршува дури и основните задачи додека чувството не се намали.

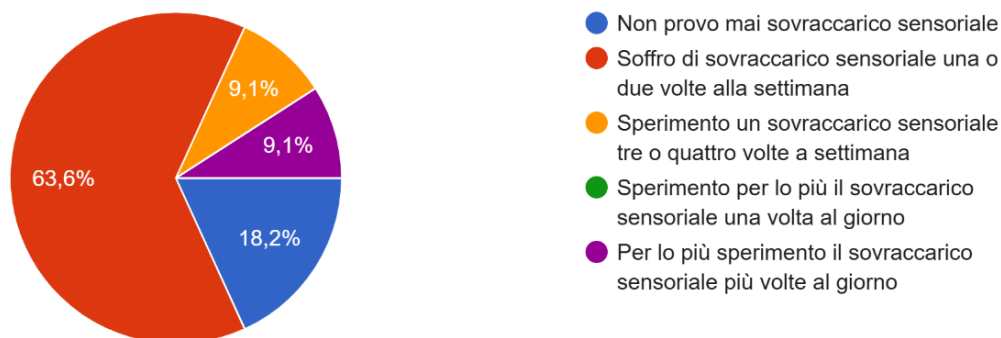
Инциденца на сензорно преоптоварување во секојдневниот живот

Сензорното преоптоварување беше значајно прашање, при што 63,64% го доживуваат 1-2 пати неделно, додека 9,09% го доживуваат 3-4 пати неделно или повеќе пати на ден. Само 18,18% изјавиле дека никогаш не доживеале сензорно преоптоварување. Ова укажува дека сензорното преоптоварување е вообичаен предизвик, поради што се потребни стратегии за управување со овој аспект од секојдневниот живот.

3.4. Италија

Ti capita mai di avvertire un sovraccarico sensoriale a casa o durante altre attività della tua vita quotidiana?

11 risposte

Графикон 12: Визуелно претставување на зачестеноста на доживување сензорно преоптоварување во нивниот секојдневен живот.

Можни решенија за управување со сензорно преоптоварување

Претпочитаните решенија вклучуваат останување подалеку од други луѓе (22,22%) и управување со текстури во просторот за живеење, осветленост, силни мириси и гласни звуци. Овие преференции ја нагласуваат потребата од персонализирани пристапи кои им овозможуваат на поединците да ја контролираат својата сетилна средина за да ја подберат удобноста и благосостојбата.

Se nell'ultima domanda hai risposto che soffri di sovraccarico sensoriale, questa sensazione migliorerebbe se fossi in grado di controllare quanto segue? (Spunta tutte le risposte pertinenti)

9 risposte

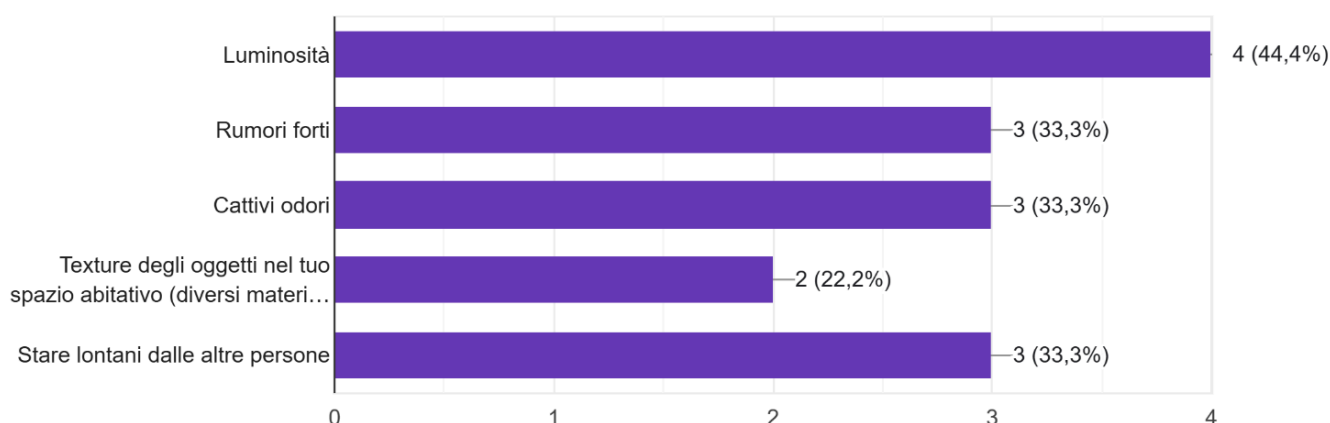

График 13: Визуелно претставување на претпочитаните решенија за управување со сензорно преоптоварување.

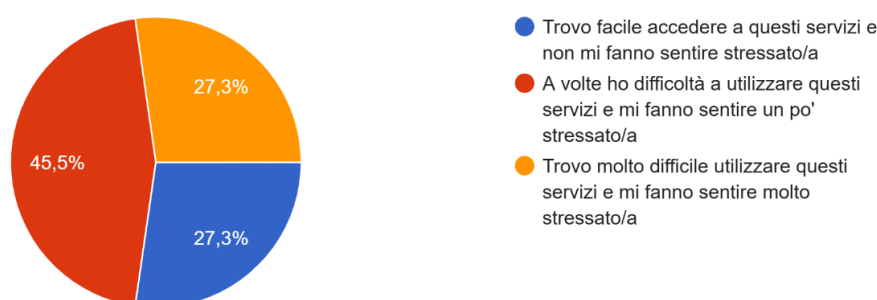
3.4. Италија

Тешкотии во пристапот до јавните услуги

Учесниците се соочија со предизвици во пристапот до јавните услуги, особено за време на здравствени кризи. Додека 45,45% не пријавиле никакви тешкотии, други се мачеле со посета на медицински канцеларии/болници (18,18%) или интеракција со здравствени работници (18,18%). Ова ја нагласува важноста да се направат јавните услуги подостапни и поприспособливи за лицата со високофункционален аутизам.

Trovi difficile orientarti tra i servizi pubblici essenziali (sanità, servizi bancari e finanziari, assicurazioni, ecc.)?

11 risposte

Графикон 14: Визуелно претставување на тешкотиите во пристапот до јавните услуги.

Вообичаени проблеми со кои се среќаваме за време на здравствени кризи

Ова прашање даде некои сценарија со кои некој би можел да биде тешко да се справи кога се соочува со здравствен проблем. Тие вклучуваат посета на здравствени услуги, справување со здравствениот проблем, интеракција со здравствените работници или ништо од горенаведените. Истражувањето откри дека кога се соочиле со проблеми поврзани со здравјето, 45,45% од учесниците не пријавиле посебни тешкотии, што укажува на ниво на удобност или соодветност во самостојното управување со таквите ситуации. Сепак, значителен дел од испитаниците (18,18%) искусиле предизвици конкретно со посета на медицински канцеларии или болници. Еднаков процент (18,18%) се бореше не само со посета на медицински установи, туку и со интеракција со здравствените работници. Дополнително, 9,09% се соочиле со потешкотии во справувањето со самиот здравствен проблем, а други 9,09% сметаат дека е предизвик и посетата на медицинските установи и справувањето со здравственото прашање.

Quale dei seguenti scenari trovi difficile da affrontare quando riscontri un problema di salute? (spunta tutte le risposte pertinenti)

11 risposte

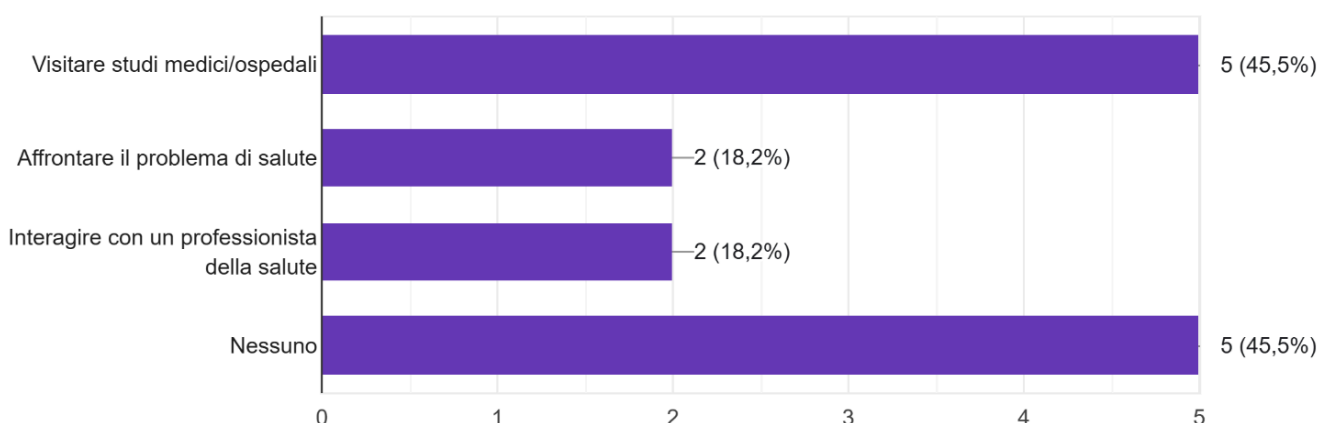

График 13: Визуелно претставување на претпочитаните решенија за управување со сензорно преоптоварување.

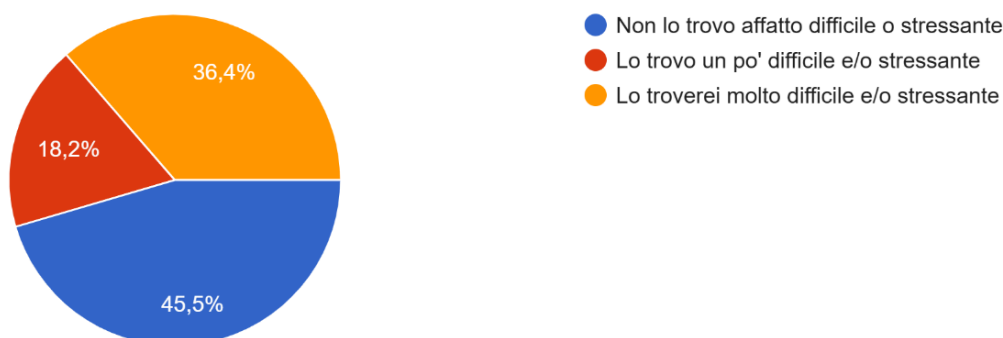
3.4. Италија

Стрес и тешкотии во секојдневното управување со домот

Управувањето со секојдневните домашни активности не беше тешко или стресно од 45,45% од учесниците, но сепак на 36,36% им беше многу тешко, а на 18,18% беше донекаде предизвик. Овие наоди сугерираат дека додека некои учесници се вешти во управувањето дома, на други можеби ќе им треба дополнителна поддршка за да се одржи независноста.

Pensi che gestire da solo le attività domestiche quotidiane (come pulire, mangiare sano, andare al supermercato, ecc.) sia/sarebbe difficile o stressante?

11 risposte

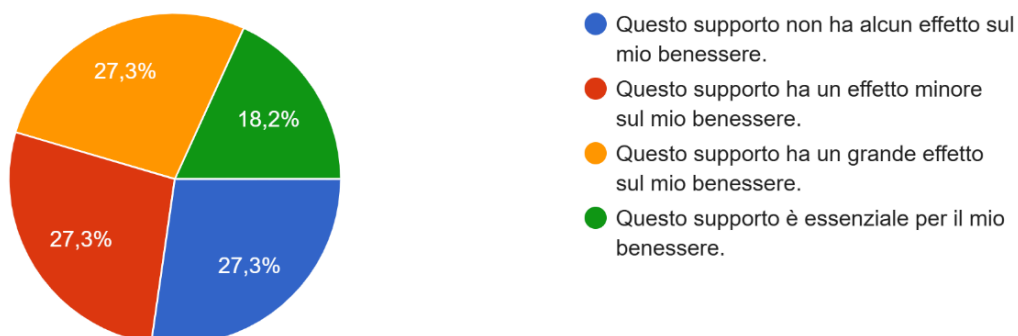
Графикон 16: Визуелно претставување на стресот и тешкотиите во секојдневното управување со домот.

Влијанието на поддршката од професионалци врз благосостојбата

Учесниците беа поделени во однос на корисноста на професионалната поддршка: 27,27% сметаа дека има мал или значаен ефект врз нивната благосостојба, додека 18,18% сметаат дека е суштинска. Оваа разновидност на одговори сугерира дека иако некои поединци можат да напредуваат со минимална интервенција, други имаат голема корист од постојаното професионално водство.

Indica quanto è utile il supporto di educatori, terapisti e altri professionisti del supporto per il tuo benessere generale.

11 risposte

Графикон 17: Визуелно претставување на вооченото влијание на поддршката од стручно лице врз благосостојбата на учесниците.

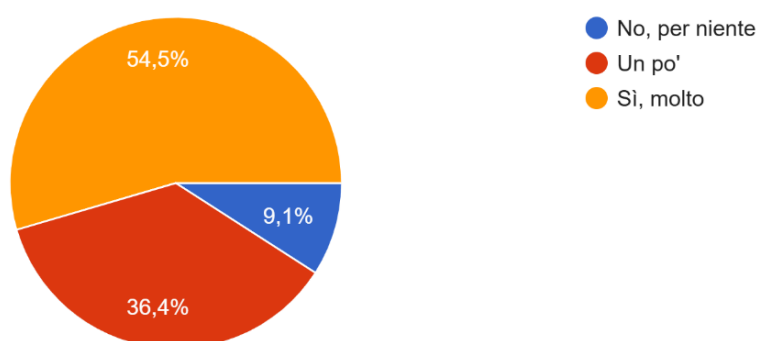
3.4. Италија

Потреба од засилена професионална поддршка за самостоен живот

Мнозинството (54,55%) изразило силна потреба од поголема професионална поддршка за самостојно живеење, додека 36,36% посочиле на умерена потреба. Само 9,09% не почувствувале потреба од дополнителна поддршка. Овие наоди ја нагласуваат важноста од обезбедување на приспособени професионални услуги за поддршка на независното живеење.

Ritieni che trarresti beneficio da un maggiore supporto da parte di educatori, terapisti o altri specialisti per vivere in modo indipendente?

11 risposte

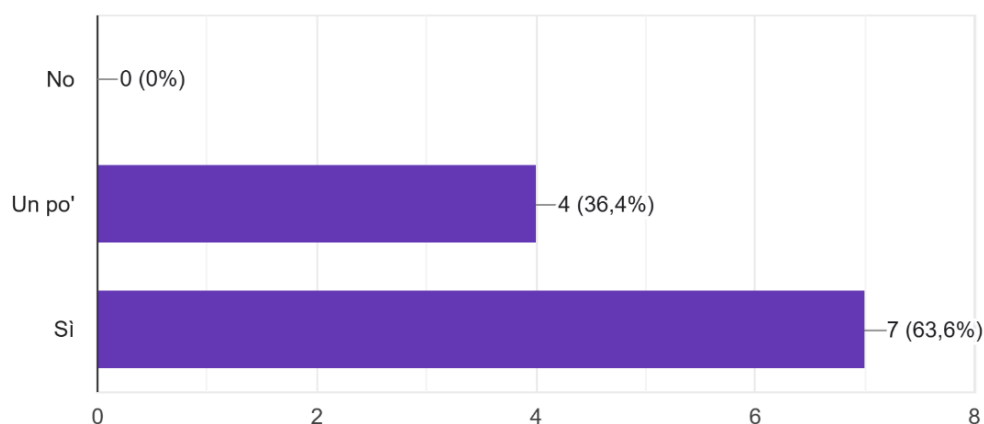
Графикон 18: Визуелно претставување на можните придобивки добиени од зајакната професионална поддршка.

Улогата на свеста за аутизмот во ефикасна поддршка

Учесниците силно сметаа дека поголемата свест за аутизмот ќе ја подобри ефективноста на поддршката што ја даваат професионалци, при што 63,64% се согласуваат и 36,36% укажуваат на одредена согласност. Ова сугерира дека зголемувањето на свеста и разбирањето за аутизмот е од клучно значење за давање ефективни услуги за поддршка.

Ritieni che una maggiore consapevolezza e comprensione dell'autismo aiuterebbe questi professionisti a fornire un supporto più efficace?

11 risposte

Графикон 19: Визуелно претставување на улогата на свеста за аутизмот во ефективна поддршка.

3.4. Италија

Предизвици во различни аспекти на независното живеење

Најистакнатите тешкотии пријавени беа во управувањето со нивниот социјален живот и интеракции, при што 45,5% од учесниците посочија дека сметаат дека овој аспект е особено предизвикувачки. Ова сугерира дека многу поединци се чувствуваат несигурни или се борат со одржување на социјалните врски и врски, кои се клучни компоненти на независното живеење.

Слично на тоа, 45,5% од учесниците изразиле тешкотии во управувањето со нивното ментално здравје, особено стресот и анксиозноста. Ова откритие ја нагласува важноста на емоционалната и психолошката поддршка за лицата со високофункционален аутизам, бидејќи овие внатрешни борби може значително да влијаат на нивната способност да се справат со секојдневните обврски и предизвици.

Прашањето за преоптоварување на сетилата беше уште еден значаен предизвик, при што 45,5% од учесниците пријавија тешкотии во оваа област. Сензорните чувствителности можат да бидат преголеми и нарушувачки, што им отежнува на поединците да управуваат со другите аспекти од секојдневниот живот, особено во средини кои не се прилагодени на нивните сетилни потреби.

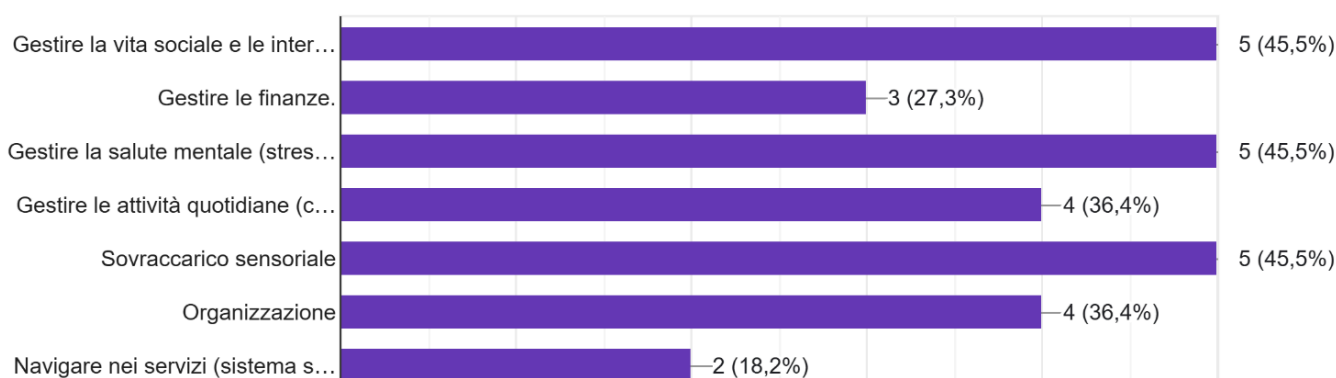
Организацијата се појави како друга област на загриженост, која влијаеше на 36,4% од испитаниците. Оваа тешкотија може да се манифестира во управувањето со распоредот, задачите во домаќинството или одржувањето на организиран простор за живеење, а сето тоа се суштински вештини за независно живеење. Слично на тоа, 36,4% од учесниците пријавиле предизвици со секојдневните активности како готвење, чистење и извршување на домашните обврски, што укажува дека практичните животни вештини се клучна област каде што е потребна поддршка.

Финансискиот менаџмент претставува проблем за 27,3% од учесниците, што сугерира дека иако тоа можеби не е универзално прашање, на значителен дел сè уште им е тешко да се справат со буџетирањето, трошоците или да ги разберат финансиските прашања. Овој предизвик може да биде суштинска бариера за постигнување целосна независност.

И на крај, навигацијата на основните услуги како што се здравствената заштита и финансиските институции беше пријавена како предизвик од 18,2% од учесниците. Овој помал процент покажува дека иако повеќето можеби се чувствуваат способни за пристап до овие услуги, сè уште има потреба од насоки и поддршка во справувањето со сложените системи кои можат да бидат застрашувачки и тешко да се управуваат сами.

Con quale delle seguenti aree della vita indipendente senti di avere difficoltà o avresti difficoltà?

11 risposte

Графикон 20: Визуелно претставување на предизвиците со кои се соочуваат учесниците во различните аспекти на независното живеење.

3.4. Италија

Дополнителни бариери за самостоен живот

Дополнителните споменати бариери вклучуваат тешкотии во секојдневното управување, неред или неред и недостаток на мотивација (секоја 33,33%). Овие наоди укажуваат на потребата од системи за поддршка кои се однесуваат и на практичните и на мотивационите аспекти на независното живеење.

Системи за поддршка за самостоен живот

Резултатите од истражувањето јасно покажуваат дека поголемиот дел од учесниците изразиле силна потреба за поддршка или обука во неколку клучни области за да им помогне да се чувствуваат посигурни и способни да живеат самостојно. Најзначајната потреба беше идентификувана обука за управување со домашни активности, како што се готвење, чистење и справување со секојдневните обврски, при што 72,7% од учесниците го посочија ова како приоритет. Ова сугерира дека практичните животни вештини се фундаментална област каде што лицата со високофункционален аутизам бараат насоки и структурирана поддршка за да ја одржат својата независност.

Втората најчесто идентификувана потреба беше поддршка за управување со стресот, анксиозноста и целокупното ментално здравје, како што посочија 54,5% од учесниците. Ова ја нагласува важноста од обезбедување ресурси и обука за ментално здравје што може да им помогне на поединците да се справат со емоционалните предизвици поврзани со независното живеење, осигурувајќи дека имаат алатки за справување со стресот и одржување на чувството на благосостојба.

Понатаму, 36,4% од учесниците изразија потреба од поддршка во навигацијата на сложени услуги како што се здравството, финансиските системи и другите основни јавни услуги. Ова откритие сугерира дека многу поединци сметаат дека е предизвик да ги разберат или да пристапат до овие системи независно, што укажува на потребата за водство или обука за навигација во такви средини.

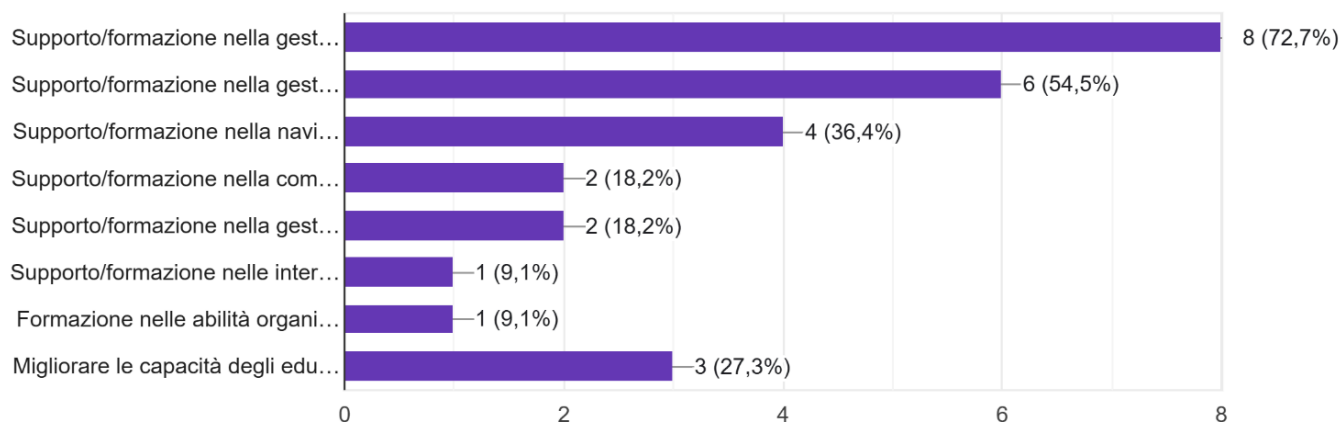
Поддршка или обука за разбирање и управување со сензорни прашања, исто така, споменале 18,2% од учесниците, што ја одразува тековната потреба за приспособени стратегии за управување со сензорното преоптоварување во различни поставки. Други 18,2% посочија дека ќе имаат корист од помошта во управувањето со нивните финансии, нагласувајќи ја важноста на финансиската писменост и менаџерските вештини за поттикнување вистинска независност.

Покрај овие области, 9,1% од учесниците ја идентификуваа потребата од обука за социјални интеракции и организациски вештини, нагласувајќи дека социјалните и вештините за планирање се исто така витални компоненти на успешното независно живеење. И на крај, 27,3% од испитаниците сметале дека подобрувањето на вештините на едукаторите и обучувачите кои работат со аутистични лица би било корисно, што покажува дека професионалниот развој за оние кои даваат поддршка е исто толку критичен за да им се помогне на лицата со аутизам да се движат во независно живеење.

3.4. Италија

Quale delle seguenti opzioni ti aiuterebbe a sentirti più supportato/a vivendo in modo indipendente?

11 risposte

Графикон 21: Визуелно претставување на предизвиците со кои се соочуваат учесниците во различните аспекти на независното живеење.

3.4.5 Заклучок

Податоците откриваат дека лицата со високофункционален аутизам се соочуваат со низа предизвици во независното живеење, со посебни тешкотии во управувањето со социјалните интеракции, менталното здравје, преоптоварувањето со сетилата и секојдневните активности. Потребата за сеопфатна поддршка е очигледна, особено во областите како што се обука за домашни задачи, управување со менталното здравје, услуги за навигација и финансиска писменост. Додека некои учесници се способни за навигација во аспектите на независното живеење, многумина бараат приспособени интервенции и поголема професионална поддршка за да напредуваат. Овие наоди ја нагласуваат важноста од развивање структурирани, повеќеслојни системи за поддршка за да се олесни независноста и да се подобри квалитетот на животот на лицата со високофункционален аутизам.

3.5. Република Северна Македонија

Изјавата на учесниците преку прашањето „Дали сметате дека имате високофункционален аутизам?“ беше вклучена во истражувањето за да соберат податоци за искуствата и предизвиците со кои се соочуваат лицата кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам. Ова прашање има за цел подобро да ги разбере специфичните потреби и перспективи на оваа група, кои може значително да се разликуваат од оние со различни форми на аутизам. Важно е да се напомене дека терминот „високо функционален аутизам“ е самоидентификација и можеби нема целосно да ја опфати сложеноста на индивидуалните искуства. Податоците собрани преку ова прашање ќе се користат за информирање и подобрување на услугите за поддршка, осигурувајќи дека тие се поприспособени и поефективни за оние кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам.

3.5.1 Целосен опис на учесниците

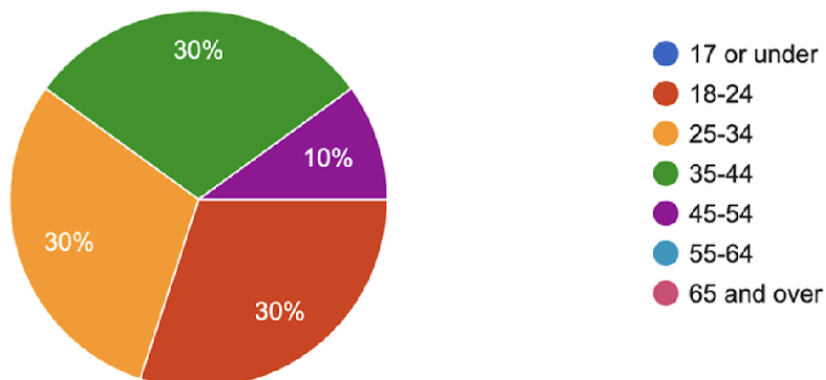
Десет возрасни доброволно учествуваа во оваа студија. Сите од нив се идентификувани дека имаат високофункционален аутизам; ова беше главниот критериум за учество. Учесниците беа пронајдени користејќи го принципот „снежна топка“, каде две лица со кои имаме контакт го испратија прашалникот до други лица со аутизам што ги познаваат.

Возраст на учесниците

Возраста на учесниците се движеше од 18 до 54 години. 30% беа помеѓу 25 и 34 години, една третина (30%) беа помеѓу 18 и 24 години, една третина (30%) беа помеѓу 35 и 44 години и еден учесник (10 %) беше помеѓу 45 и 54. Детали за социодемографските карактеристики на учесниците може да се најдат на графиконот бр. 1.

Age

10 responses

Графикон 1: Визуелно претставување на возрасниот опсег на учесници

3.5. Република Северна Македонија

Половата застапеност на учесниците

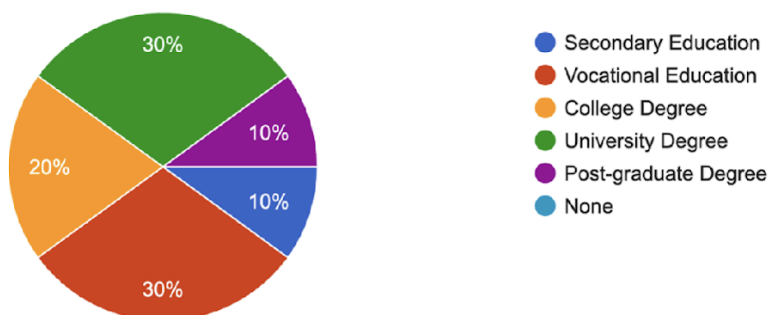
Сите учесници беа од машки пол.

Образовните нивоа на учесниците

Повеќето учесници имаат завршено високо образование, а најчести се универзитетското и стручното образование. Според тоа, 30% од учесниците се со високо образование, 20% со завршено средно образование, 10% со постдипломски студии, 30% со стручно образование и 10% со средно образование.

Education

10 responses

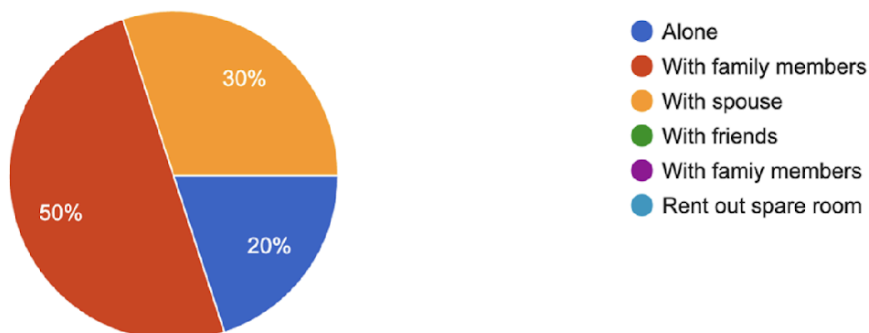
Графикон 3: Визуелно претставување на нивото на образование на учесникот

Начини за живеење на учесниците

Половина од учесниците (50%) моментално живеат со членови на семејството, 30% живеат со својот брачен другар, 20% живеат сами.

Leaving status

10 responses

Графикон 4: Визуелно претставување на животните аранжмани на учесниците

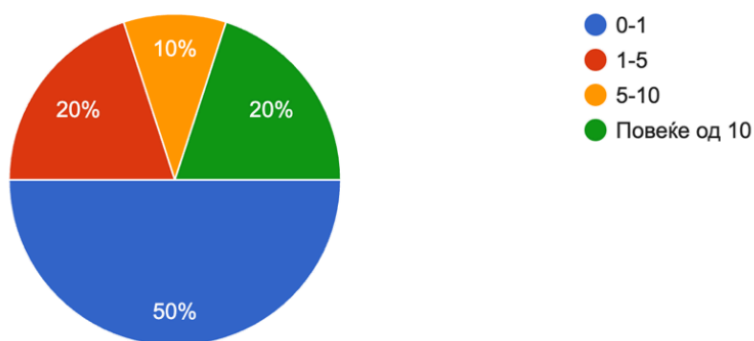
3.5. Република Северна Македонија

Времетраење на самостоен живот меѓу учесниците

Одговорите на ова прашање сугерираат дека половина од учесниците се релативно нови во независен живот, додека другата половина имаат подолго искуство со тоа. Графиконот покажува дека 50% од учесниците живеат самостојно 0-1 година, 20% од учесниците живеат самостојно 1-5 години, 10% од учесниците живеат самостојно 5-10 години, а 20% од учесниците живеат самостојно повеќе од 10 години.

Години на самостојно живеење

10 responses

Графикон 5: Визуелна претстава за времетраењето на независното живеење на учесниците

3.5.2 Мерење на стрес и анксиозност

За тековната студија, стресот беше дефиниран како чувство дека нечиј ум постојано се натпреварува со премногу мисли и грижи, што го отежнува фокусирањето на нешто друго. Слично на тоа, анксиозноста беше дефинирана како постојана грижа за нешто страшно што се случува, дури и ако не постои вистинска опасност.

Дневните нивоа на стрес и анксиозност на учесниците

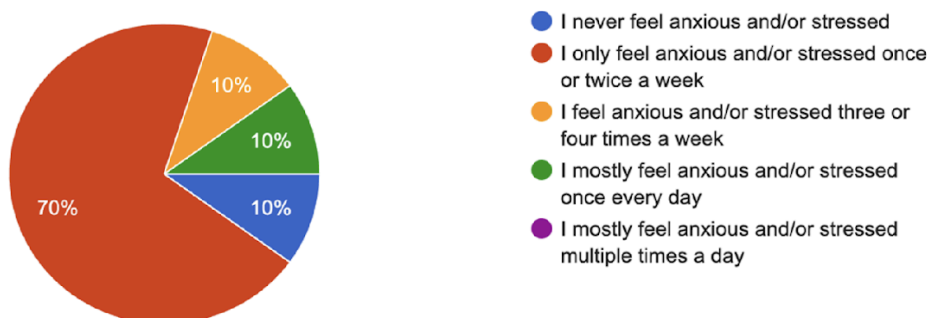
На прашањето „Наведете го нивото на стрес/анксиозност што го доживувате во секојдневниот живот“, учесниците имаа пет опции да изберат. Податоците покажуваат дека значително мнозинство (70%) од учесниците доживуваат стрес или анксиозност на неделно ниво, додека помал дел од учесниците доживуваат повисоки фреквенции на стрес или воопшто немаат стрес. Ова може да ја нагласи потребата од стратегии за управување со стресот во нашиот проект, особено за оние кои се соочуваат со чест или секојдневен стрес. Во графиконот, можеме да видиме дека 70% од учесниците се чувствуваат вознемирени и/или под стрес еднаш или двапати неделно, 10% од учесниците се чувствуваат вознемирени и/или под стрес три или четири пати неделно, 10% главно се чувствуваат вознемирени и/или под стрес секој ден, 10% никогаш не се чувствуваат вознемирени и/или под стрес.

3.5. Република Северна Македонија

Stress and Anxiety

Indicate the level of stress/anxiety you experience in your daily life.

20 responses

Графикон 6: Визуелно претставување на нивото на стрес/анксиозност што учесниците го доживуваат во нивниот секојдневен живот

На прашањето „Колку сте под стрес/анксиозност поради помислата да живеете сами без поддршка?“, учесниците се изјаснија на следниов начин: (30%) ја избраа опцијата „Не се чувствувам под стрес и/или вознемирен поради тоа што живеам сам.“, мнозинството од нив, (40%), спомнаа „Се чувствувам малку под стрес и/или вознемирен поради тоа што живеам сам“, а 30% изјавија „Се чувствувам многу под стрес и/или вознемирен поради тоа што живеам сам“.

How stressed/anxious do you feel about the thought of living on your own without support?

20 responses

Графикон 7: Визуелна претстава за тоа како учесниците се чувствуваат под стрес/анксиозност за мислата да живеат сами без поддршка

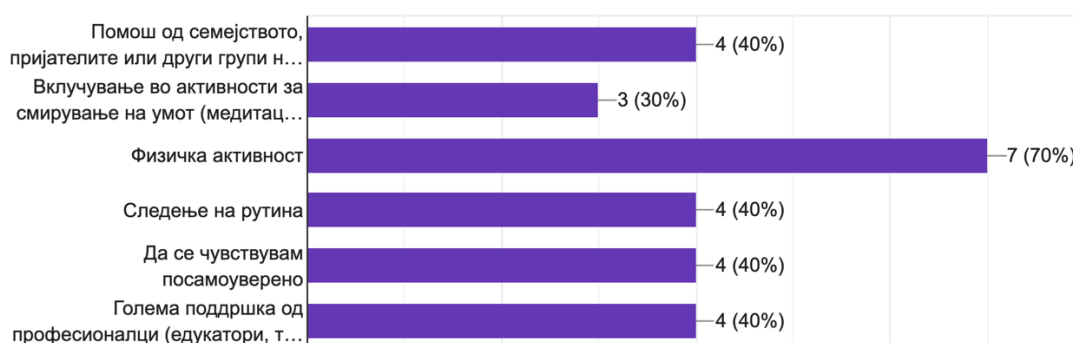
3.5. Република Северна Македонија

Ефективни стратегии за управување со стресот и анксиозноста

На учесниците им беа дадени седум опции да изберат од стратегиите за справување со справување со стресот и анксиозноста. На учесниците им беше дозволено да изберат повеќе одговори, а тие можеа да додадат свои одговори во „друго“. Најпопуларните одговори беа „Физичка активност“ со , „Помош од семејството, пријателите или други групи за поддршка“ (40%), а другите одговори беа дадени со 30%.

Кое е твоето мислење, што од подолу наведеното би ти помогнало да се справиш со стрес /анксиозност?

10 responses

Графикон 8: Визуелно претставување на стратегиите за справување со стрес/анксиозност

3.5.3 Мерење на социјална изолација и осаменост

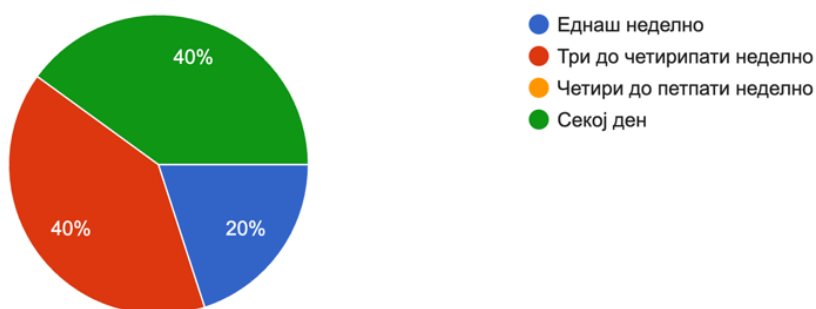
Овој дел од истражувањето се фокусираше на социјална изолација или осаменост, што беше дефинирано како чувство да се биде опкружен со луѓе, но сепак да се чувствувате изолирано и исклучено, како да постои невидлива бариера што ве спречува вистински да се поврзете со другите.

Фреквенција на социјалните интеракции меѓу учесниците

Следното прашање се фокусираше на зачестеноста на личните социјални интеракции на учесниците, кои се движат од „еднаш неделно“ до „секој ден“. Резултатите покажаа дека речиси половина (40%) одговориле дека комуницираат „четири до пет пати неделно“, 40% „секој ден“, а 20% изјавиле „еднаш неделно“.

Колку често си во контакт со други луѓе (лично)?

10 responses

Графикон 9: Визуелно претставување за тоа колку често учесниците комуницираат со другите.

3.5. Република Северна Македонија

Согледана изолација и осаменост во самостоен живот

На прашањето „Дали или би се чувствувале изолирани/осамени кога живеете сами без поддршка?“ Пет опции се движеа од „никогаш“ до „речиси секогаш“. 10% изјавиле „речиси никогаш не би се чувствувал осамено“, мнозинството од нив (40%) изјавиле дека „некое време би се чувствувал осамено“, (20%) изјавиле „поголемиот дел од времето би се чувствувал осамено“ и (30%) изјавиле дека „речиси никогаш не би се чувствувал осамено“

Дали се чувствуваш или би се чувствувал изолирано/осамено кога би живеел самостојно без поддршка?

10 responses

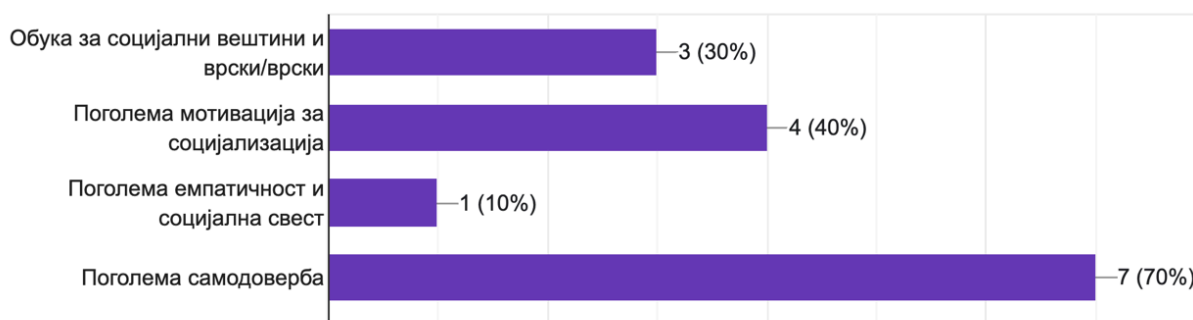
Графикон 10: Визуелно претставување на воочената изолација на учесниците кога живеат сами без поддршка.

Пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста

На прашањето „Кое од следново би ви помогнало да се чувствувате помалку изолирано/сам?“, 30% одговориле „Обуки за социјални вештини и интеракции“, 40% одговориле „Поголема мотивација за дружење“, 1% одговориле „Поголема емпатија и социјално свесност“ и 70% „Поголема самодоверба“.

Кое од подолу наведеното би ти помогнало да се чувствуваш помалку изолирано/осамено?

10 responses

Графикон 11: Визуелно претставување на пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста.

3.5. Република Северна Македонија

3.5.4 Мерење на сензорно преоптоварување

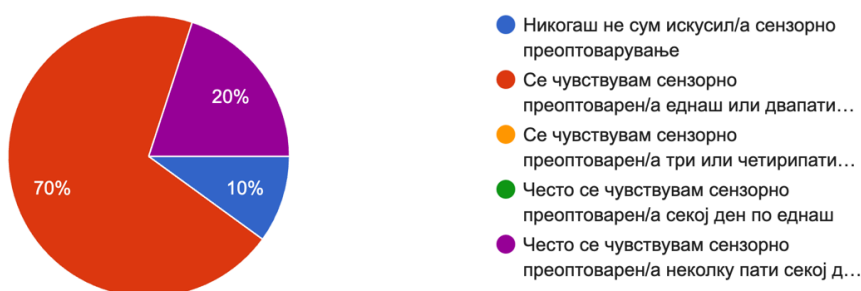
Искусувањето сетилно преоптоварување беше опишано како чувство како да сте во просторија каде што сите ве гледаат, светлината е премногу силна, секој звук е премногу гласен и секој допир е премногу интензивен, сето тоа во исто време. Ова чувство може да го отежне концентрирањето, интеракцијата со другите или дури и извршувањето на едноставни задачи додека преоптоварувањето не се намали.

Инциденти на сензорно преоптоварување во секојдневниот живот

На учесниците им беше поставено следново прашање: „Дали некогаш чувствувате преоптоварување дома или за време на други активности во вашиот секојдневен живот?“. 70% пријавиле „доживување сензорно преоптоварување еднаш или двапати неделно“, 20% „повеќе пати секој ден“ и (10%) одговориле „Никогаш не доживувам преоптоварување со сензори“.

Дали воопшто си искусил сензорно преоптоварување во домот или при други активности во твојот секојдневен живот?

10 responses

Графикон 12: Визуелно претставување на зачестеноста на доживување сензорно преоптоварување во нивниот секојдневен живот.

Можни решенија за управување со сензорно преоптоварување

Учесниците можеа да изберат онолку одговори колку што им се допаѓаат. Мнозинството од учесниците (70%) избрале „Гласни звуци“, 50% „Лоши мириси“, 30% „Осветленост“, 60% „Да се оддалечат од другите луѓе“ и 1% „Текстура на предмети околу нивниот животен простор (различна облека материјали, постелнина и слично, а 30% не одговориле ништо.

Доколку одговори дека си искусил/а сензорна преоптовареност во претходното прашање, дали би било подобро доколку би можел/а да г...тролираш следното? (Означи го секој одговор)

10 responses

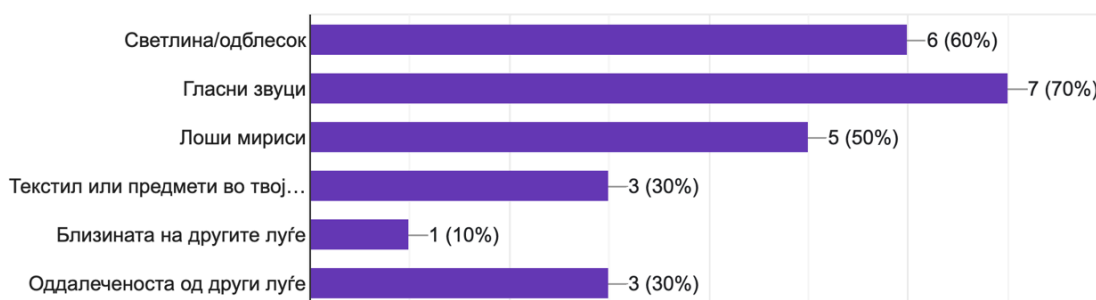

График 13: Визуелно претставување на претпочитаните решенија за управување со сензорно преоптоварување.

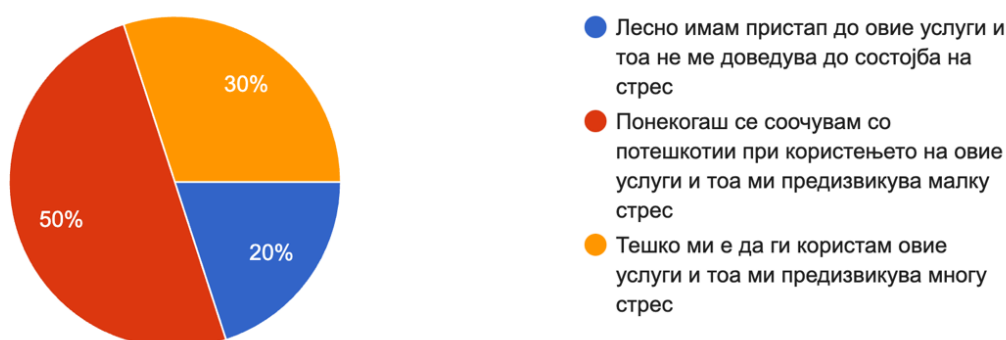
3.5. Република Северна Македонија

Тешкотии во пристапот до јавните услуги

На следното прашање, учесниците беа прашани дали им е предизвик да се движат со основните јавни услуги како што се здравствената заштита, банката и финансиите, осигурувањето итн. Од 3-те опции, (50%) одговориле со „Понекогаш ми е тешко да ги користам овие услуги и тие ме прават да се чувствувам малку под стрес“, 30% одговориле со „Ми е многу тешко да ги користам овие услуги и тие ме прават да се чувствувам многу под стрес“ и 20% одговориле „Ми е лесно да пристапам до овие услуги, а тие го прават тоа“

Дали сметаш дека се соочуваш со предизвик при користењето на значајни јавни услуги (здравствена заштита, банарски и финансиски услуги, осигурување и др.)?

10 responses

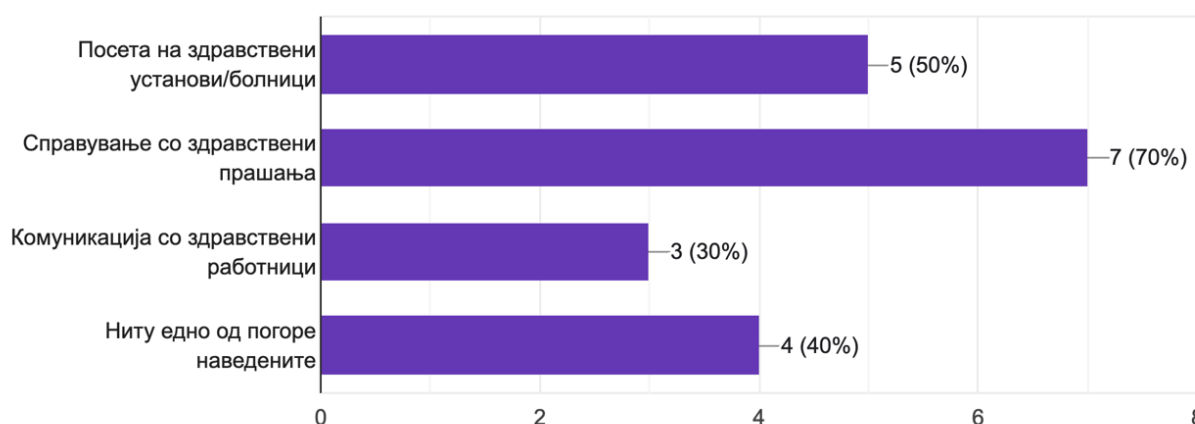
Графикон 14: Визуелно претставување на тешкотиите во пристапот до јавните услуги.

Вообичаени проблеми со кои се среќаваме за време на здравствени кризи

Ова прашање даде некои сценарија со кои на некој може да му биде тешко да се справи кога се соочува со здравствен проблем. Тие вклучуваат посета на здравствени услуги, справување со здравствениот проблем, интеракција со здравствените работници или ништо од горенаведените. Учесниците можеа да ги изберат сите одговори што се однесуваа на нив. Резултатите дадоа дека поголемиот дел од учесниците (50%) сметаат дека „посетуваат медицински практики/болници, а сите други одговори дадоа 70% („справување со здравствениот проблем“, 30% „интеракција со здравствен работник“ и 40% „ништо од наведеното“.

Кое од следните сценарија ти претставува потешкотија да се соочиш кога е твоето здравје или здравствена услуга во прашање ? (Означи го секој одговор)

10 responses

Графикон 15: Визуелно претставување на заедничките проблеми со кои се среќаваме за време на здравствената криза.

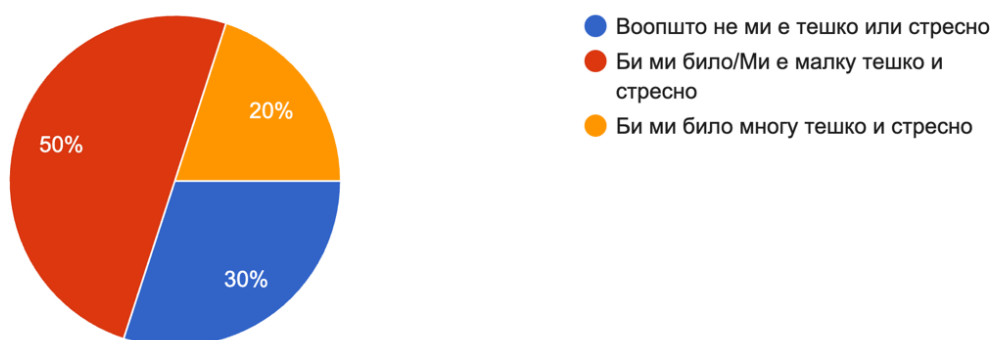
3.5. Република Северна Македонија

Стрес и тешкотии во секојдневното управување со домот

Учесниците беа прашани како се чувствуваат сами да управуваат со секојдневните домашни активности (како чистење, здраво јадење, одење во супермаркет итн.) и дали тоа би било тешко или стресно. Учесниците имаа 3 опции да изберат, кои се движеа од „Воопшто не ми е тешко или стресно“ до „Би сметал дека ова е многу тешко и/или стресно“. 50% од учесниците ја пријавиле средната опција: „Ми се чини дека ова е малку тешко и/или стресно“, 30% „Не ми е тешко или стресно“ и 20 „Ми се чини дека ова е многу тешко и/или стресно“.

Дали имаш чувство дека самостојното справување со секојдневните домашни активности (како чистење, здрава исхрана, пазарување и сл.) е/би било тешко или стресно?

10 responses

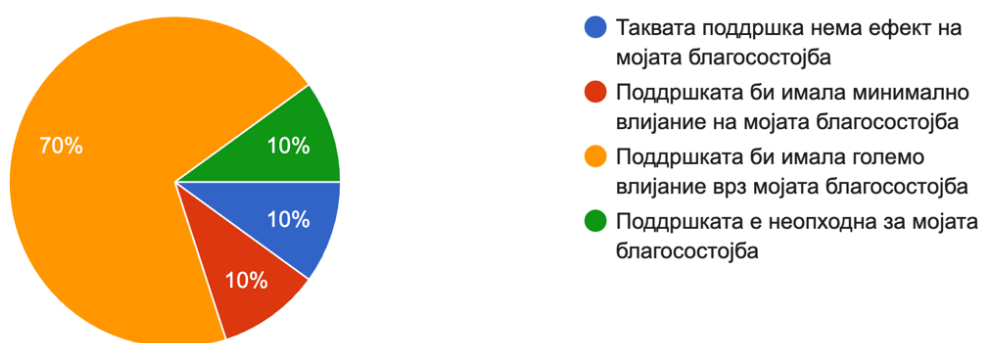
Графикон 16: Визуелно претставување на стресот и тешкотиите во секојдневното управување со домот.

Влијанието на поддршката од професионалци врз благосостојбата

Ова прашање истражуваше колку е корисна поддршката од едукаторите, терапевтите и другите професионалци за поддршка за благосостојбата. 10% изјавиле дека ова има „мал ефект врз нивната благосостојба“, 10% изјавиле дека „Ова е од суштинско значење за нивната благосостојба“, 70% дека има „голем ефект врз мојата благосостојба“ и 10%

Те молиме посочи колку поддршката од едукатори, терапевти и други професионалци би ти била корисна за твоја целокупна благосостојба?

10 responses

Графикон 17: Визуелно претставување на вооченото влијание на поддршката од стручно лице врз благосостојбата на учесниците.

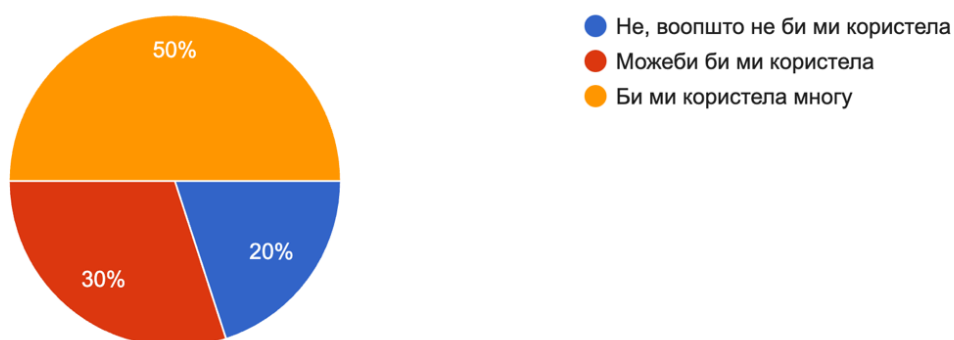
3.5. Република Северна Македонија

Потреба од засилена професионална поддршка за самостоен живот

Учесниците беа прашани дали сметаат дека ќе имаат корист од поголема поддршка од едукатори, терапевти или други специјалисти за да живеат самостојно. Од трите дадени опции, речиси половина од нив, 50% одговориле со „Да“, 30% одговориле со „донекаде“ и 20% одговориле со „не“ за да имаат корист од поголема поддршка од професионалци. Улогата на свеста за аутизмот во ефикасна поддршка.

Дали имаш чувство дека би ти користела поголема поддршка од едукатори, терапевти и други професионалци со цел да живееш самостојно?

10 responses

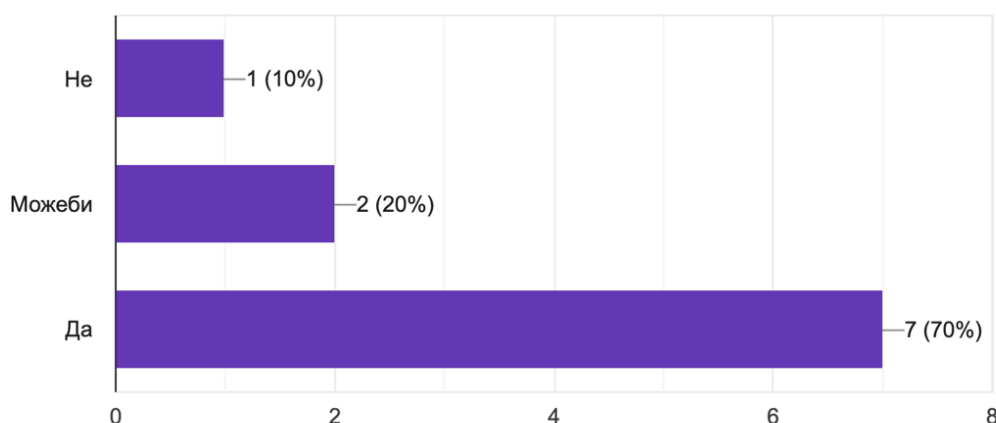
Графикон 18: Визуелно претставување на можните придобивки добиени од зајакната професионална поддршка.

Улогата на свеста за аутизмот во ефикасна поддршка

Понатаму на претходното прашање, учесниците беа прашани до кој степен поголема свесност и разбирање за аутизмот ќе им помогне на овие професионалци да обезбедат поефикасна поддршка. Повеќето од нив 70% одговориле со „Да“, потоа 20% кои одговориле „донекаде“, а на крај 10% одговориле со „Не“.

Дали имаш чувство дека поголема свест и разбирање за аутизмот би помогнало професионалците да ти обезбедат поефективна поддршка?

10 responses

Графикон 19: Визуелно претставување на улогата на свеста за аутизмот во ефективна поддршка.

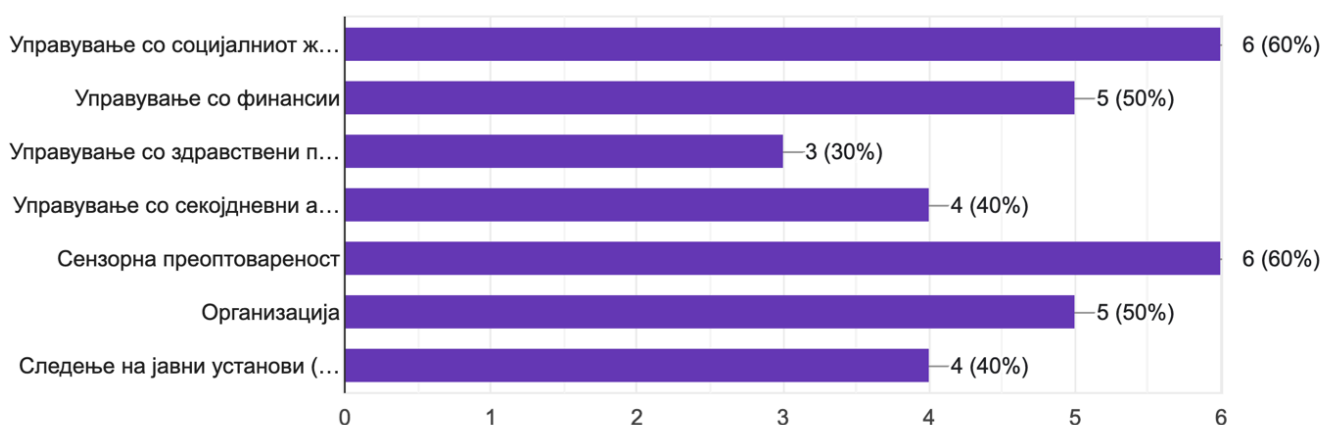
3.5. Република Северна Македонија

Предизвици во различни аспекти на независното живеење

Ова прашање се фокусираше на различни области на независното живеење за кои учесниците сметаа дека се борат/би се борат со. Тие можеа да изберат онолку од опциите колку што сакаа. Најпопуларно беше „управување со општествениот живот и интеракции“. Вторите најпопуларни одговори 50% беа: „Управување со финансии“, 30% „управување со менталното здравје (стрес, анксиозност, итн.) и 30% „Услуги за навигација (здравствен систем, финансиски услуги итн.)“. 30% изјавиле дека се борат со „Управување со секојдневните животни активности (здроаво готвење, чистење, домашни работи итн.)“, 60% се изјасниле за „Сензорно преоптоварување“ и 50% со „Организација“.

Со кое од следните области од самостојно живеење сметаш дека ти претставуваат/би ти претставувале потешкотија

10 responses

Графикон 20: Визуелно претставување на предизвиците со кои се соочуваат учесниците во различните аспекти на независното живеење.

Дополнителни бариери за самостоен живот

Прилагодени сетилни простори на работа, образование според моите интереси, лична асистенција, плаќање сметки и комуникација со луѓе.

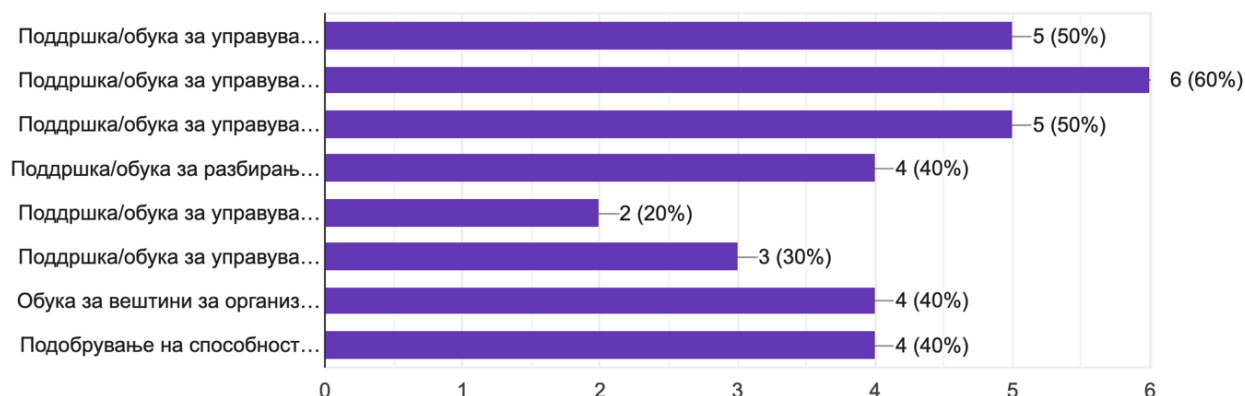
Системи за поддршка за самостоен живот

Следното прашање истражуваше дополнителни системи за поддршка за кои учесниците сметаа дека ќе помогнат во нивното независно живеење. Беа обезбедени 8 опции, од кои учесниците можеа да изберат колку што сакаат. Најпопуларниот одговор, со 60 % изборност, беше „Поддршка/обука за навигација во сложени услуги (здравствен систем, финансиски услуги итн.)“. Вториот најпопуларен одговор, со 50%, беше „Поддршка/обука за управување со стрес, анксиозност и ментално здравје“. Третиот најизбран одговор, со 50%, беше „Подобрување на способностите на едукаторите/обучувачите да ги обучуваат лицата со аутизам во горенаведените области“. Следна, со 40% била „Поддршка/обука за управување со финансии“. Со 30% „Поддршка/обука за управување со секојдневните активности во домот (здроаво готвење, чистење, домашни работи итн.)“, 40% изборност се „Поддршка/обука за социјални интеракции и социјални вештини“ и „Обуки за организациски вештини“. Конечно, со 20% е „Поддршка/обука за разбирање на сензорните прашања/преоптоварување и како да се управува со нив“.

3.5. Република Северна Македонија

Кое од подолу наведеното би ти обезбедило поголема поддршка при самостојно живеење?

10 responses

Графикон 21: Визуелно претставување на опциите што учесниците мислат дека ќе им помогнат да се чувствуваат повеќе поддржани кога живеат самостојно.

Потребна е дополнителна поддршка за самостоен живот

„Запознавање со други луѓе кои живеат сами“; „Успешни примери“, Поддршка од трето лице и ми треба љубов.

3.5.5 Свкупен заклучок

Накратко, повеќето учесници во студијата се мажи на возраст меѓу 18 и 54 години. Сите тие имаат завршено образование, а многумина продолжуваат со понатамошни студии. Повеќето продолжуваат да живеат со своите семејства, додека други живеат самостојно, со партнери или со поддршка. Учесниците изјавија дека се чувствуваат под стрес еднаш или двапати неделно, при што некои изразија благ стрес поради живеењето сами. Главните три стратегии за управување со стресот истакнати од учесниците вклучуваат поддршка од групи, физички вежби и дополнителна професионална помош. Повеќето се вклучуваат во секојдневни социјални интеракции, но повеќето веруваат дека би се чувствувале осамено да живеат сами без поддршка. Учесниците сугерираа дека обуката за социјални вештини и комуникација, охрабрување за дружење и зголемена емпатија и разбирање од другите може да помогне да се намалат чувствата на изолација и осаменост. Сензорното преоптоварување, првенствено предизвикано од гласни звуци, се јавува два до четири пати неделно кај повеќето учесници. Многумина сметаат дека пристапот до јавните услуги, особено медицинските установи, е предизвик и се борат со самостојно управување со секојдневните задачи во домаќинството. Мислењата за влијанието на професионалната поддршка врз благосостојбата се различни, но се чини дека зголемената поддршка има корист од независен живот. Учесниците ја истакнаа потребата од поголема свест за аутизмот кај професионалците за да се обезбеди ефикасна поддршка. Клучните предизвици за независно живеење вклучуваат управување со социјалните интеракции, финансиите, менталното здравје и услугите за навигација. Имено, двајца учесници ги наведоа нивните родители како бариери како одговор на отворено прашање. Конечно, клучните системи за поддршка за независен живот идентификувани од учесниците вклучуваат насоки за навигација на сложени услуги, управување со стрес и ментално здравје и подобрување на способноста на воспитувачите да учат вештини како финансиско управување и справување со секојдневните задачи.

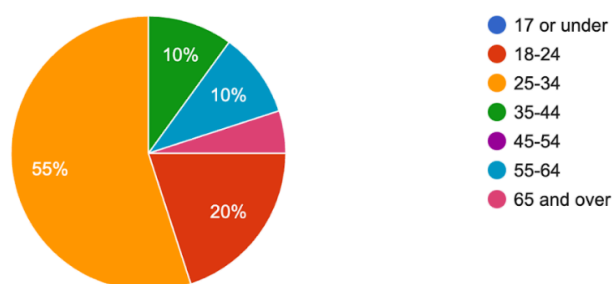
3.6. Ирска

Прашањето „Дали сметате дека имате високофункционален аутизам? беше вклучена во истражувањето за да собере самопријавени податоци за искуствата и предизвиците со кои се соочуваат лицата кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам. Ова прашање има за цел подобро да ги разбере специфичните потреби и перспективи на оваа група, кои може значително да се разликуваат од оние со различни форми на аутизам. Важно е да се напомене дека терминот „високо функционален аутизам“ е самоидентификација и можеби нема целосно да ја долови комплексноста на индивидуалните искуства. Податоците собрани преку ова прашање ќе се користат за информирање и подобрување на услугите за поддршка, осигурувајќи дека тие се поприспособени и поефективни за оние кои се идентификуваат дека имаат високофункционален аутизам.

3.6.1. Опис на учесниците

Поголемиот дел од учесниците (75%) се млади возрасни меѓу 18 и 34 години, што покажува дека независното живеење е неодољна грижа првенствено кај поединците кои преминуваат во зрелоста и раните фази на независен живот.

Age
20 responses

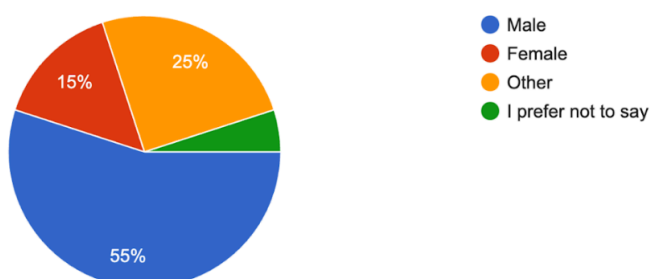

Графикон 1: Визуелно претставување на возрасниот опсег на учесници

Половата застапеност меѓу учесниците

Поголемиот дел од машките учесници ги одразува општите стапки на дијагноза на аутизам, кои имаат тенденција да бидат повисоки кај мажите. Сепак, застапеноста на жени и небинарни поединци ја нагласува важноста на инклузивни пристапи кои се однесуваат на различни родови специфични потреби.

Gender
20 responses

Графикон 2: Визуелна застапеност на родовата застапеност меѓу учесниците

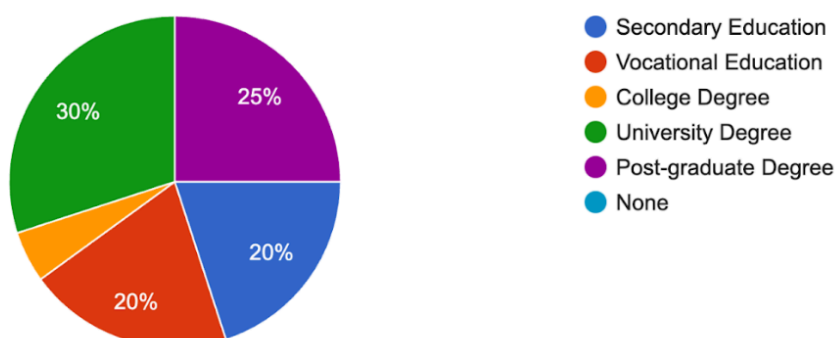
3.6. Ирска

Образовни нивоа на учесниците

Значаен дел од испитаниците имаат завршено високо образование, што сугерира дека и покрај образовните достигнувања, аутистичните индивидуи сè уште може да се соочат со значителни предизвици во постигнувањето на самостоен живот, нагласувајќи ги празнините помеѓу образовната поддршка и развојот на животни вештини.

Education

20 responses

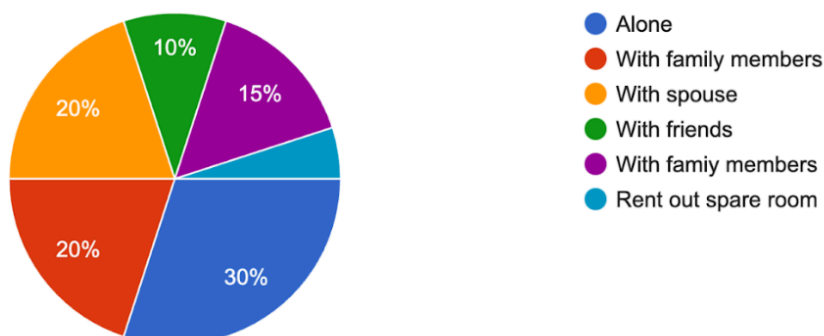
Графикон 3: Визуелно претставување на образовните нивоа на учесниците

Начини за живеење на учесниците

Помалку од една третина од испитаниците моментално живееле сами, што укажува на потенцијални предизвици или бариери во транзицијата кон самостоен живот. Најголемата група на испитаници биле оние кои живееле со семејството, што може да ги одразува борбите на аутистичните лица да живеат како независни возрасни.

Living Status

20 responses

Графикон 4: Визуелно претставување на животниот статус на учесниците

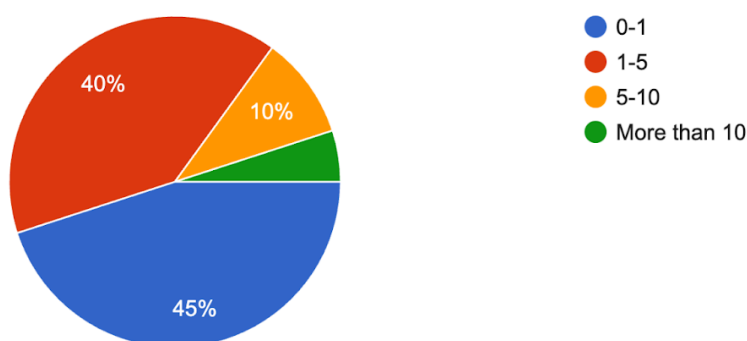
3.6. Ирска

Времетраење на самостоен живот меѓу учесниците

Податоците покажуваат дека значителен дел од испитаниците имаат искуство да живеат сами, при што 40% живееле самостојно 1-5 години, а 5% над 5 години. Ова укажува дека независното живеење е реалност за многу возрасни аутисти, иако доаѓа со различни нивоа на искуство и поврзани предизвици. Најзначајниот дел никогаш или само што започнал да живее самостојно (0-1 година), што може да биде во согласност со стандардните стапки на независен живот за редовните млади возрасни.

Years of Living Alone

20 responses

Графикон 5: Визуелно претставување на времетраењето на самостоен живот меѓу учесниците

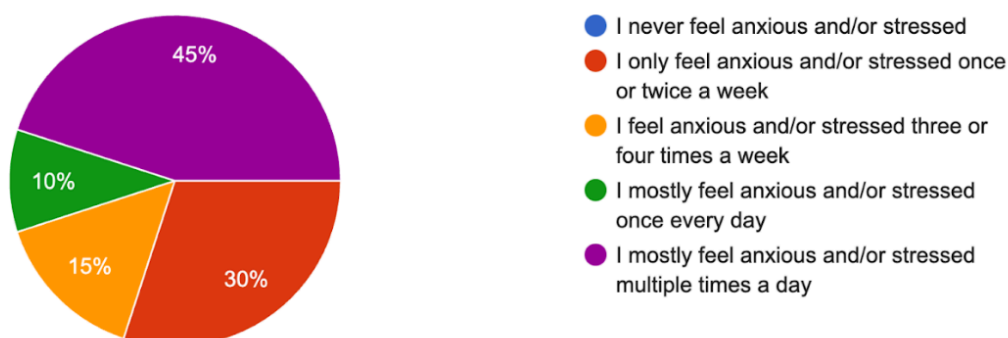
3.6.2. Мерење на стрес и анксиозност

Дневните нивоа на стрес и анксиозност на учесниците

Овој податок покажува дека речиси половина од испитаниците (45%) доживуваат стрес и анксиозност повеќе пати на ден, што укажува на високо ниво на дневна вознемиреност. Друг значаен дел (30%) доживува стрес или анксиозност поретко, околу еднаш или двапати неделно. Останатите испитаници се некаде помеѓу, со 15% чувство на стрес три или четири пати неделно и 10% чувство на вознемиреност или стрес еднаш дневно.

Indicate the level of stress/anxiety you experience in your daily life.

20 responses

Графикон 6: Визуелно претставување на времетраењето на дневните нивоа на стрес и анксиозност на учесниците

3.6. Ирска

Овој податок покажува дека иако значителен дел од испитаниците (45%) се чувствуваат само малку под стрес поради можноста да живеат самостојно, сепак постои значителна група (25%) кои се чувствуваат многу под стрес поради тоа. Дополнително, 30% од испитаниците не се чувствуваат под стрес поради тоа што живеат сами, што може да

How stressed/anxious do you feel about the thought of living on your own without support?

20 responses

Графикон 7: Визуелно претставување на нивоата на анксиозност на учесниците

Ефективни стратегии за управување со стресот и анксиозноста

Помошта од семејството, пријателите или другите групи за поддршка беше најчесто цитираната стратегија, при што 85% од испитаниците ја идентификуваа како потенцијално средство за справување со стресот и анксиозноста. Ова ја нагласува значајната улога што ја играат блиските лични односи и мрежите за поддршка во помагањето на поединците да управуваат со нивното ментално здравје. Социјалната поддршка може да ја подобри способноста на возрасните со аутизам да живеат самостојно преку обезбедување механизам за справување со стресот и анксиозноста.

Чувството посамоуверено го идентификувале 65% од испитаниците како клучен фактор во управувањето со стресот и анксиозноста. Ова сугерира дека градењето самопочит и самоефикасност треба да бидат важен дел од секоја програма за поддршка. Довербата им помага на поединците да чувствуваат поголема контрола над нивните животи, што може да го ублажи влијанието на стресните фактори.

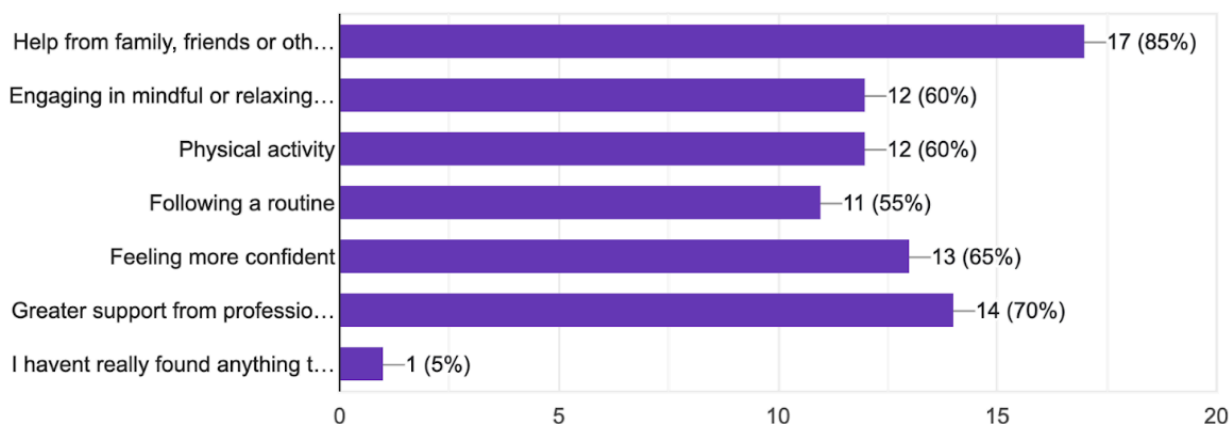
Вклучување во внимателни или релаксирачки активности и физичка активност беа наведени од 60% од испитаниците. Овие стратегии се добро познати по нивната ефикасност во намалувањето на стресот и анксиозноста. Практиките на внимателност, како што се медитацијата и длабокото дишење, помагаат во заземјување и смирување на умот, додека физичките вежби се корисни за намалување на хормоните на стресот и за зајакнување на расположението преку ослободување на ендорфин.

Следењето на рутината беше истакнато од 55% од испитаниците. Структурата и предвидливоста што ги обезбедуваат рутините може да бидат особено утешни за аутистичните поединци, помагајќи да се намали анксиозноста со минимизирање на неизвесноста. Рутините, исто така, помагаат во организирањето на секојдневните задачи, што ги прави поуправливи и помалку напорни.

3.6. Ирска

Which of the following do you feel would help you to deal with stress/anxiety?

20 responses

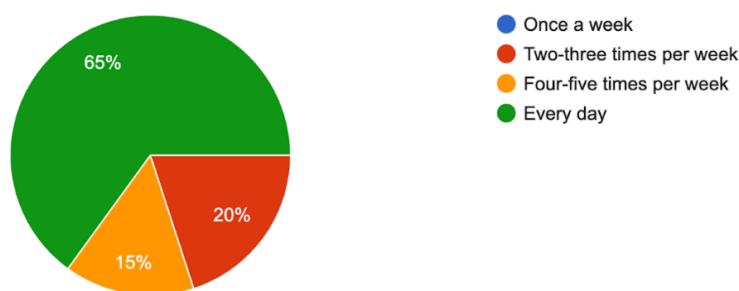
Графикон 8: Визуелно претставување на ефективни стратегии за управување со стресот и анксиозноста

3.6.3 Мерење на социјална изолација и осаменост Фреквенција на социјалните интеракции меѓу учесниците

Податоците откриваат силна склоност кон секојдневните социјални интеракции, при што 65% од испитаниците се занимаваат со други секој ден. Овој чест социјален ангажман ја нагласува важноста на редовниот социјален контакт за одржување на менталната благосостојба кај аутистичните поединци. Сепак, и покрај оваа честа интеракција, сè уште постои значителна загриженост за осаменоста кога се живее самостојно.

How often do you interact with others (in person)?

20 responses

Графикон 9: Визуелно претставување на зачестеноста на социјалните интеракции меѓу учесниците

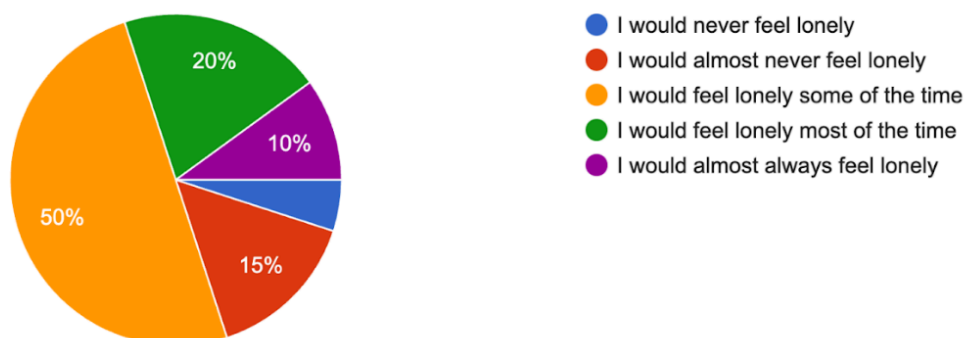
Согледана изолација и осаменост во независното живеење

Половина од испитаниците (50%) очекуваат да се чувствуваат осамено некое време кога живеат сами, што укажува дека дури и со редовни социјални интеракции, ризикот од изолација останува висок. Дополнителни 20% се плашат да се чувствуваат осамено поголемиот дел од времето, што ги нагласува емоционалните предизвици што доаѓаат со самостојниот живот. Само 5% од учесниците никогаш не би се чувствувале осамено кога живеат самостојно, нагласувајќи дека социјалната поддршка е критична за возрасните со аутизам.

3.6. Ирска

Do you or would you feel isolated/lonely when living alone without support?

20 responses

Графикон 10: Визуелна претстава на зачестеноста на перцепирана изолација и осаменост во независното живеење

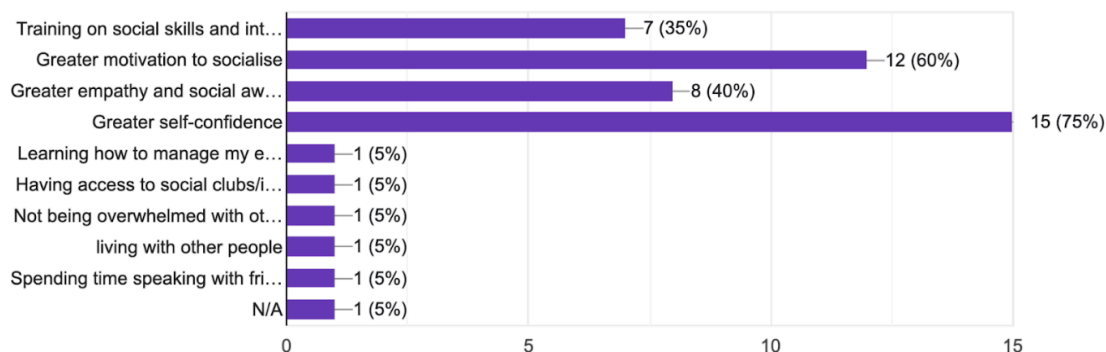
Пристапи за ублажување на изолацијата и осаменоста

Во однос на ублажувањето на осаменоста, најефикасните стратегии идентификувани од испитаниците вклучуваат зголемување на самодовербата (75%) и мотивација за дружење (60%). Овие одговори сугерираат дека внатрешните фактори, како што се самодовербата и нагонот да се вклучите со другите, играат клучна улога во намалувањето на чувствата на изолација. Дополнително, потребата за поголема емпатија и социјална свест (40%) и обука за социјални вештини (35%) укажува дека надворешната поддршка и градењето вештини се исто така од витално значење.

Интересно е што 20% од испитаниците споменале практични решенија како пристап до социјални клубови или живеење со други, што може да укаже дека тие се сметаат за помалку ефективни во споредба со подобрувањата на психолошките и социјалните вештини. Сепак, повеќето од нив се фокусираа на пристап до групи за поддршка.

Which of the following would help you to feel less isolated/alone?

20 responses

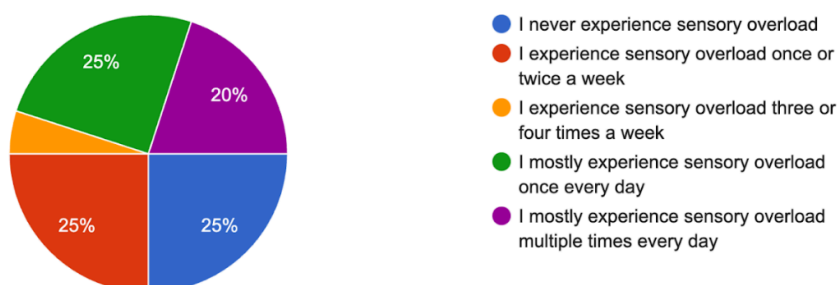
Графикон 9: Визуелно претставување на зачестеноста на социјалните интеракции меѓу учесниците

3.6. Ирска

3.6.4. Мерење на сензорно преоптоварување Инциденти на сензорно преоптоварување во секојдневниот живот

Одговорите на искуството на инциденцата на сензорно преоптоварување се мешани, при што 50% од учесниците доживуваат сензорно преоптоварување еднаш или повеќе дневно. Ова може да укаже дека возрасните со аутизам би можеле да бидат подобро опремени да направат промени во нивната околина за да ја намалат веројатноста да доживеат сензорно преоптоварување. 25% се изјасниле дека никогаш не доживуваат сензорно преоптоварување, а 45% го доживуваат 1-4 пати неделно. Важно е да се забележи дека сензорното преоптоварување може да биде особено тешко да се препознае кај луѓето со аутизам (>>>).

Do you ever experience sensory overload at home or during other activities in your daily life?
20 responses

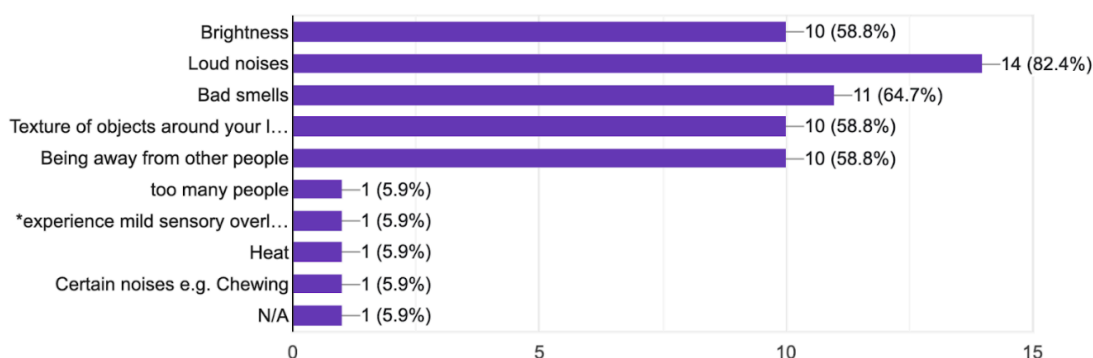

Графикон 12: Визуелно претставување на инциденти на сензорно преоптоварување во секојдневниот живот

Можни решенија за управување со сензорно преоптоварување

Одговорите нагласуваат дека гласните звуци и лошите мириси се двете најзначајни предизвикувачи за преоптоварување на сетилата кај учесниците во истражувањето. Ова сугерира дека мерките за контрола на животната средина кои се фокусираат на намалување или ублажување на овие сензорни влезови би можеле во голема мера да ја подобрат нивната способност самостојно да управуваат со секојдневните задачи. Покрај тоа, осветленоста, текстурата и да се биде подалеку од другите луѓе се исто така истакнати грижи, што покажува дека личниот простор и приспособувањето на околината се клучни за создавање удобна средина за живеење.

If you answered that you experience sensory overload in the last question, would it be improved by being able to control the following? (Tick all that apply)
17 responses

Графикон 13: Визуелно претставување на преферирани решенија за управување со сензорно преоптоварување

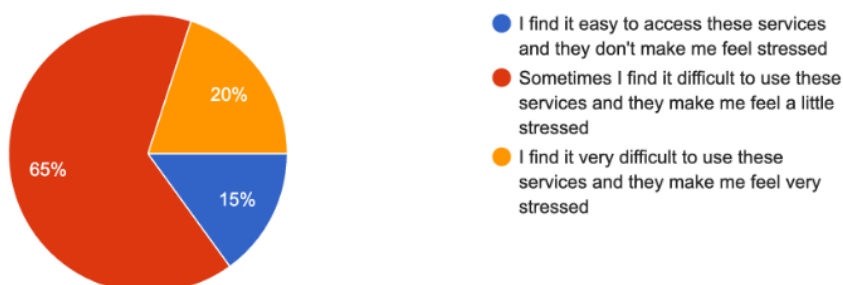
3.6. Ирска

Тешкотии во пристапот до јавните услуги

Резултатите сугерираат дека пристапот до основните јавни услуги е значаен извор на тешкотии и стрес за возрасните со аутизам. Мнозинството од испитаниците (65%) се соочуваат со значителни предизвици, што укажува на празнина во пристапноста или прилагодливоста на овие услуги за лицата со аутизам. Ова може да укаже на бариери како што се сложени методи на комуникација, преголеми сензорни средини или тешкотии во разбирањето на бирократските процеси. Во меѓувреме, на помал дел од населението процесот е нешто полесен, што укажува на можна варијација во личните механизми за справување или на располагање надворешна поддршка.

Do you find it challenging to navigate essential public services (healthcare, bank and financial services, insurance, etc.)?

20 responses

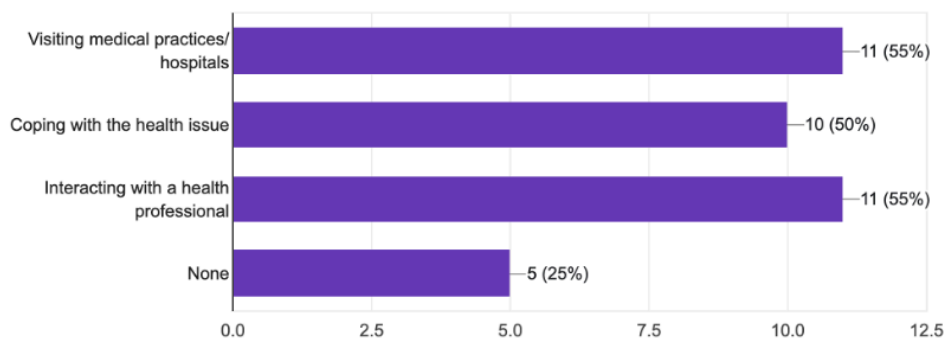
Графикон 14: Визуелно претставување на тешкотиите во пристапот до јавните услуги

Вообичаени проблеми со кои се среќаваме за време на здравствени кризи

Резултатите сугерираат дека посетата на медицински практики/болници и интеракцијата со здравствените работници се двата најпредизвикувачки аспекти за возрасните со аутизам кога се занимаваат со здравствени проблеми. Ова може да се должи на сензорни преоптоварувања, тешкотии во комуникацијата или анксиозност во клинички средини. Дополнително, справувањето со самиот здравствен проблем е исто така значаен предизвик, што укажува дека управувањето со симптомите и стресот на болеста е бариера. Помал дел (25%) од испитаниците не пријавиле никакви тешкотии, што може да ја одрази или индивидуалната отпорност или присуството на соодветни системи за поддршка.

Which of the following scenarios do you find difficult to deal with when you experience a health issue? (tick all that apply)

20 responses

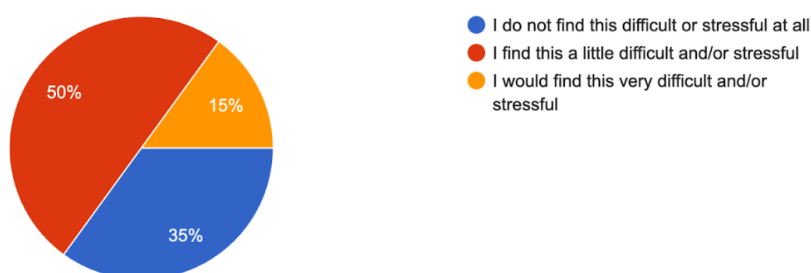
Графикон 15: Визуелно претставување на вообичаени проблеми со кои се среќаваме за време на здравствени кризи

3.6. Ирска

Стрес и тешкотии во секојдневното управување со домот

Одговорите сугерираат дека иако значителен дел од испитаниците (35%) не се борат со управувањето со секојдневните активности, мнозинството (65%) доживуваат различни степени на тешкотии. Половина од учесниците сметаат дека е донекаде предизвикувачки, што може да укаже на конкретни пречки како што се проблеми со извршното функционирање, сензорна чувствителност или недостаток на надворешна поддршка. 15% на кои овие активности им се многу тешки веројатно се соочуваат со подлабоки бариери во одржувањето на независен живот без дополнителна помош или сместување.

Do you feel that managing every day home activities alone (such as cleaning, eating healthily, going to the supermarket, etc.) is/would be difficult or stressful?
20 responses

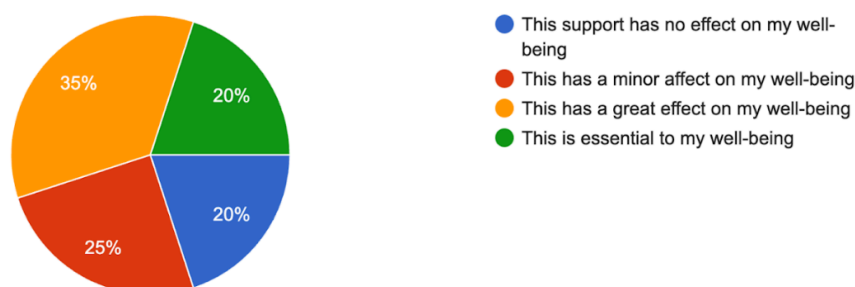

Графикон 17: Визуелно претставување на стресот и нивоата на тежина во секојдневното управување со домот

Влијанието на поддршката од професионалци врз благосостојбата

Одговорите покажуваат дека мнозинството (60%) од учесниците сметаат дека поддршката од едукаторите, терапевтите и другите професионалци е или суштинска или има значителен позитивен ефект врз нивната благосостојба. Ова ја нагласува критичната улога што ја игра професионалната поддршка во подобрувањето на животот на возрасните со аутизам, потенцијално помагајќи им да се справат со секојдневните предизвици, да управуваат со преоптоварувањето со сетилата и да постигнат подобро ментално здравје. Сепак, 40% од испитаниците сметаат дека оваа поддршка има само мало или никакво влијание врз нивната благосостојба, што може да укаже на празнини во ефективностата или релевантноста на услугите што ги добиваат.

Please indicate how useful the support from educators, therapists, and other support professionals is to your overall well-being?
20 responses

Графикон 18: Визуелно претставување на влијанието на поддршката од професионалци врз благосостојбата

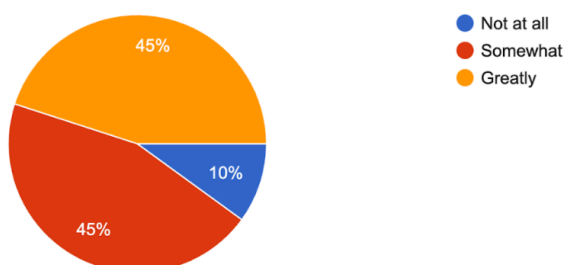
3.6. Ирска

Потреба од засилена професионална поддршка за самостоен живот

Резултатите откриваат дека мнозинството од испитаниците (90%) веруваат дека ќе имаат корист, донекаде или во голема мера, од зголемената поддршка за самостојно живеење. Ова ја нагласува значајната потреба за проширени или поперсонализирани услуги за да им се помогне на возрасните со аутизам да се справат со предизвиците на независното живеење. Еднаквата поделба помеѓу „во голема мера“ и „донекаде“ сугерира дека иако на некои поединци им треба голема помош, на други може да им треба поумерено ниво на поддршка. Само мал процент (10%) не сметаат дека е неопходна дополнителна поддршка, веројатно поради веќе ефективни механизми за справување или соодветни системи за поддршка.

Do you feel you would benefit from greater support from educators, therapists or other specialists in order to live independently?

20 responses

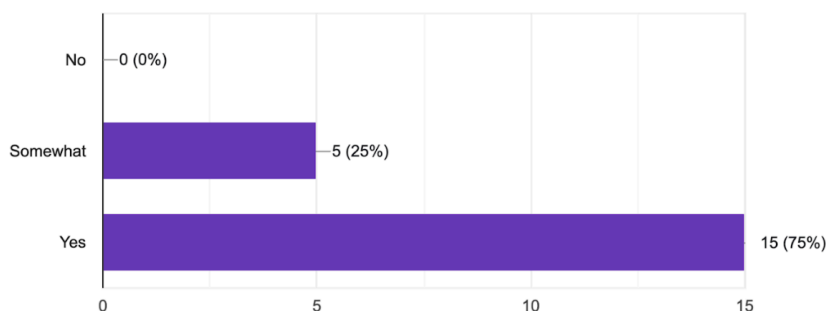
Графикон 19: Визуелно претставување на потребата од засилена професионална поддршка за самостоен живот

Улогата на свеста за аутизмот во ефикасна поддршка

Огромното мнозинство од испитаниците (75%) силно сметаат дека професионалците би можеле да обезбедат подобра поддршка со подлабоко разбирање на аутизмот, што укажува на тоа дека на многу тековни услуги можеби им недостасува потребниот увид во потребите и предизвиците на аутизмот. Дополнителни 25% веруваат дека поголемата свест донекаде би помогнала, нагласувајќи дека дури и постепеното подобрување во разбирањето може да ја зголеми поддршката. Отсуството на какви било одговори „Не“ укажува на консензус меѓу испитаниците дека професионалците треба да ја подобрат нивната свест за аутизмот за да пружат поефикасна нега и помош.

Do you feel that a greater awareness and understanding of autism would help these professionals to provide more effective support?

20 responses

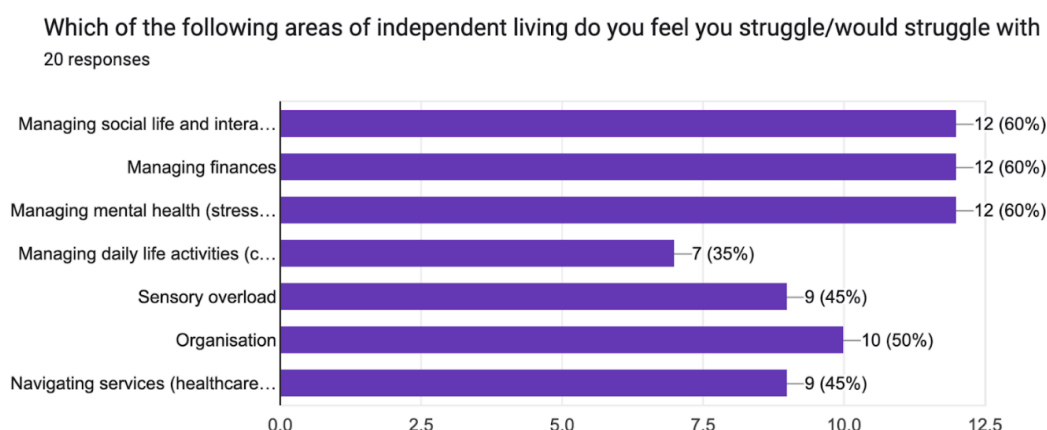

Графикон 20: Визуелно претставување на потребата од засилена професионална поддршка за самостоен живот

3.6. Ирска

Предизвици во различни аспекти на независното живеење

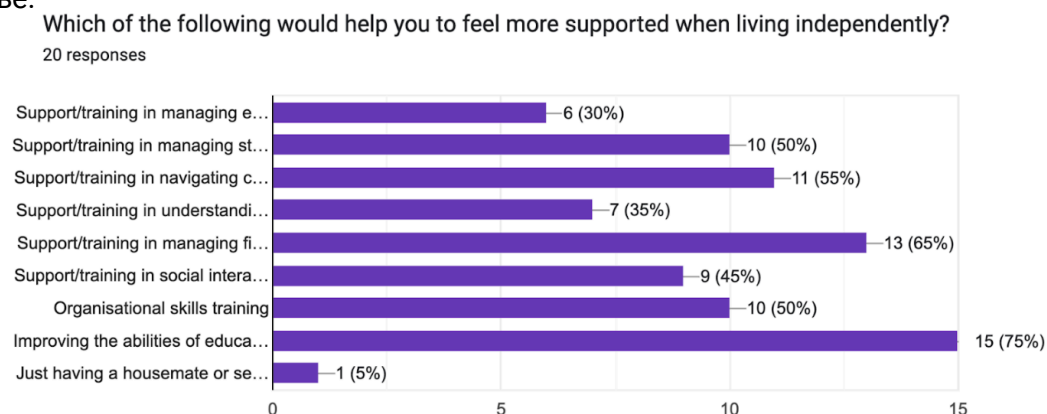
Главните области на борба - управување со социјалниот живот, финансиите и менталното здравје - се конзистентни кај 60% од испитаниците, што одразува широк предизвик во справувањето со социјалните интеракции, финансиските одговорности и емоционалната благосостојба. Тешкотиите со организацијата и сензорното преоптоварување се исто така значајни, при што 45-50% од испитаниците ги идентификуваат овие области како области на загриженост. Навигационите услуги, честопати сложена задача поради бирократските процедури и комуникациските предизвици, е сличен предизвик за голем дел од испитаниците.

Графикон 21: Визуелно претставување на предизвиците во различни аспекти на независното живеење

Системи за поддршка за самостоен живот

Најзначајниот фактор, при што се согласуваат 75% од испитаниците, е потребата да се подобрат способностите на воспитувачите, терапевтите и другите професионалци за поддршка. Ова укажува на перцепција дека подобро обучените професионалци би можеле да обезбедат поефикасна поддршка, нагласувајќи ја критичната улога што ја играат професионалците во поттикнувањето на независен живот. Финансискиот менаџмент е исто така истакната грижа, при што на 65% од испитаниците им е потребна поддршка во оваа област. Слично на тоа, навигацијата на услугите, управувањето со стресот и подобрувањето на организациските вештини се клучни области каде што испитаниците бараат помош, што се усогласува со претходните одговори за борбите во независното живеење.

Графикон 22: Визуелно претставување на системи за поддршка за самостојно живеење

Партнери на проектот

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Analysis of the conditions of the rights of persons with disability in the Republic of North Macedonia 2021. (2021).

ASDEU. (2016, June). Autism Spectrum Disorders in the European Union (ASDEU) - Denmark report. Aarhus University. [Link](#)

Associazione Nazionale Genitori Soggetti Autistici. (2017). Numeri sull'autismo. Retrieved from [Link](#)

Asperger Online. (2023). Scuola, autismo, disabilità e neurodivergenza. Retrieved from [Link](#)

Autisme Foreningen. (2023, October). Figures and studies. Retrieved April 30, 2024, from [Body](#)

Autisme hos piger. (2020). Autismeforeningen. [Body](#)

Autism rates by country 2023. (2023, April 28). Wisevoter. [Body](#)

Camouflage and autism. (2020). Fombonne, E. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 61(7), 735-738.

Department for Social Inclusion of Persons with Disabilities. (n.d.). Department for Social Inclusion of Persons with Disabilities: Services. Ministry of Labour, Welfare and Social Insurance. Retrieved from [Body](#)

Differenze di genere e autismo: Un possibile ruolo dell'ossitocina. (2023). Fondazione Veronesi. Retrieved from [Body](#)

Health care systems in transition: Cyprus. (2004). Golna, C., Pashardes, P., Allin, S., Theodorou, M., Merkur, S., Mossialos, E., & World Health Organization.

Intellectual disabilities moderate sex/gender differences in autism spectrum disorder: A systematic review and meta-analysis. (2023). Saure, E., Castrén, M., Mikkola, K., & Salmi, J. Journal of Intellectual Disability Research, 67(1), 1-34.

Living With Autism in the Pandemic Era—How the Health Crisis Affected the Disability Welfare Policy in the Region of. (2023). Poland, L. Disability Welfare Policy in Europe: Cognitive Disability and the Impact of the Covid-19 Pandemic, 119.

Mapping of the organisations in the field of disability. (2014, December). Skopje.

Montserrat, A. (2005). Some elements about the prevalence of Autism Spectrum Disorders (ASD) in the European Union. Public Health, 1-1.

Mennesker med autisme - Sociale indsatser der virker. (2019, February). Socialstyrelsen. Retrieved from [Link](#)

Nationwide study to estimate the prevalence of Autism Spectrum Disorders in Italian children. (2023). Scattoni, M. L., Militerni, R., & Froli, A. Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 17(1). [Link](#)

Persons with autism and Down Syndrome as potential human resources for employment in the companies in Macedonia. (2021). Miloschevska, M.

Sex and gender differences in autism spectrum disorder: Summarizing evidence gaps and identifying emerging areas of priority. (2015). Halladay, A. K., Bishop, S., Constantino, J. N., Daniels, A. M., Koenig, K., Palmer, K., & Szatmari, P. Molecular autism, 6, 1-5.

Socialstyrelsen. (2019, February). Mennesker med autisme - Sociale indsatser der virker. Retrieved from [Link](#)

Some elements about the prevalence of Autism Spectrum Disorders (ASD) in the European Union. (2005). Montserrat, A. Public Health, 1-1.

Trajkovski, V. (n.d.). Macedonia and autism.

Viden og fakta om autisme i Danmark. (2022). HBS ECONOMICS. [Link](#)

БИБЛИОГРАФИЈА

Период на самостојно живеење

- Што од следново сметате дека ќе ви помогне да се справите со стресот/анксиозноста?
- Помош од семејството, пријателите или други групи за поддршка
Вклучување во внимателни или релаксирачки активности Физичка активност Следејќи рутина Чувство посигурно Поголема поддршка од професионалци (едукатори, терапевти, тренери итн.)
- Колку често комуницирате со другите (лично)?
- Еднаш неделно Два-три пати неделно Четири-пет пати неделно Секој ден
- Колку често комуницирате со другите (лично)? Никогаш не би се чувствувал осамено. Речиси никогаш не би се чувствувал осамен, понекогаш би се чувствувал осамено, поголемиот дел од времето би се чувствувал осамено, скоро секогаш би се чувствувал осамено
- Што од следново би ви помогнало да се чувствувате помалку изолирано/само? Обука за социјални вештини и интеракции Поголема мотивација за дружење Поголема емпатија и социјална свест Поголема самодоверба
- Дали некогаш чувствувате преоптоварување со сетилата дома или за време на други активности во вашиот секојдневен живот?
- Никогаш не доживувам сензорно преоптоварување Искусам сензорно преоптоварување еднаш или двапати неделно Искусувам сензорно преоптоварување три или четири пати неделно Најчесто доживувам сензорно преоптоварување еднаш секој ден Најчесто доживувам сензорно преоптоварување повеќе пати секој ден
- Ако одговорите дека чувствувате преоптоварување на сетилата во последното прашање, дали ќе се подобри со тоа што ќе можете да го контролирате следново? (Штиклирајте сè што се применува)
Осветленост Глами звуци Лоши мириси Текстура на предмети околу вашиот животен простор Да се биде подалеку од други луѓе Ништо
- Дали ви е предизвик да се движите низ основните јавни услуги (здравствена заштита, банкарски и финансиски услуги, осигурување, итн.)? Сметам дека е лесно да пристапам до овие услуги и тие не ме прават да се чувствувам под стрес Понекогаш ми е тешко да ги користам овие услуги и тие ме прават да се чувствувам малку под стрес Многу ми е тешко да ги користам овие услуги и ме прават да се чувствувам многу под стрес
- Со кое од следниве сценарија ви е тешко да се справите кога ќе доживеете здравствен проблем? (штиклирајте сè што важат) Посета на медицински ординации/болници Справување со здравствениот проблем Интеракција со здравствен работник Нема
- Дали мислите дека управувањето со секојдневните активности во домот сам (како чистење, здраво јадење, одење во супермаркет итн.) е/би било тешко или стресно? Ова воопшто не ми е тешко или стресно, ми се чини дека ова е малку тешко и/ или стресно, ова би ми било многу тешко и/или стресно.

БИБЛИОГРАФИЈА

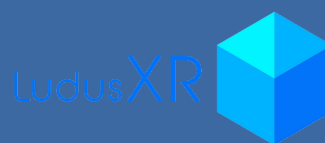

- Дали мислите дека поголемата свест и разбирање за аутизмот ќе им помогне на овие професионалци да обезбедат поефикасна поддршка? Не Донекаде да
- Со која од наведените области на самостоен живот сметате дека се мачите/би се мачите? Управување со социјалниот живот и интеракции Управување со финансии Управување со менталното здравје (стрес, анксиозност, итн.) Управување со секојдневните животни активности (здроаво готвење, чистење, домашни работи итн.) Сетилно преоптоварувањеОрганизација Навигациски услуги (здравствен систем, финансиски услуги итн.)
- Што од следново би ви помогнало да се чувствувате повеќе поддржани кога живеете самостојно? Поддршка/обука во управувањето со секојдневните домашни активности (здроаво готвење, чистење, домашни работи итн.) Поддршка/обука за управување со стрес, анксиозност и ментално здравјеПоддршка/обука во навигација со комплексни услуги (здравствен систем, финансиски услуги, итн.) Поддршка/обука за разбирање на сетилните прашања/преоптоварување и како да се управува нивПоддршка/обука за управување со финансииПоддршка/обука за социјални интеракции и социјални вештини Обука за организациски вештини Подобрување на способностите на едукаторите/обучувачите да ги обучуваат аутистичните лица во горенаведените области
- Ве молиме наведете колку е корисна поддршката од едукаторите, терапевтите и другите професионалци за поддршка за вашата севкупна благосостојба? Оваа поддршка нема влијание врз мојата благосостојба. битие Ова е од суштинско значење за мојата благосостојба
- Дали сметате дека ќе имате корист од поголема поддршка од едукатори, терапевти или други специјалисти за да живеете самостојно? Воопшто не Донекаде Одлично
-

Партнери на проектот

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

